

Inyila Isa **Annabi Luki naxan sebexi** **Masenyi nde yi Kitaabui xa** **fe ra**

Kitaabui naxan xili «Inyila Isa,» a dɔxɔ naani na a ra. Namijɔnme naani nan Isa xa taruxui sebɛ Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra. E xili Matiyu, Maraki, Luki, nun Yaya.

Luki naxa yi Kitaabui sebɛ jɛ tongo saxan jɔndɔn Isa xa faxɛ xanbi. A naxa Isa xa fe birin mato alako a xa dentɛgɛ kamalixi ya xaran dunja bɛ. A naxa a sebɛ Gireki xui ra. Muxu bara a madangi Soso xui ra alako Sosoe nɔma a kolonde a fanyi ra.

Yi Kitaabui xa masenyi singe findi Isa bari ki nan na. Ala bara Isa xɛɛ dunja ginɛdimɛdi Mariyama saabui ra. Isa xa dunjɛigiri kui, a naxa xaranyi gbegbe ti mixi bɛ. A man naxa kaabanakoe gbegbe raba. Luki na birin masenxi nɛ a xa Kitaabui kui. A dɔnxɔɛ ra, a dentɛgɛ sama nɛ Isa xa faxɛ, nun a xa marakeli xa fe ra.

Na birin nɔma won nakolonde nde na Isa ra. A lɔnni naxan fixi won ma yi Kitaabui kui, a nɔma won malide dunjɛigiri kui. Ala xa na raso won xaxili ma. Amina.

Inyila Isa **Annabi Luki naxan sebexi**

Annabi Luki xa masenyi fɔlɛ

¹ Mixi wuyaxi bara kata e xa dentεge sa fee ma naxee dangixi muxu tagi.

² E a sebexi nε alo muxu fan a mexi mixie ra ki naxε, naxee a birin to kabi a fole, e man fa findi xibaaru fanyi xa masenyi kawandilae ra.

³ Na kui, n fan to bara na fe birin mato ki fanyi naxee rabaxi kabi a fole, n bara a maᵑoxun fe fanyi ra, n xa a birin sebe i be, n ba Teyofilo.

⁴ N yi rabaxi nε, alako i xa a kolon, a i xaranxi naxan na, a findixi nōndi nan yati ra.

Maleke xa masenyi Annabi Yaya xa fe ra

⁵ Yudaya mangε Herode xa waxati, serexedube nde nu na naxan xili Sakari. A nu na Abiya xa serexedube lanxunde nan kui. A xa gine Elisabeti fan kelixi Haruna bōnsōε nε.

⁶ E firin birin nu tinxin Ala ya i. E nu jεrema Ala xa seriye nun yaamari birin ma seniyenyi kui.

⁷ Di yo mu nu na e yi ra barima Elisabeti mu nu nōma di baride, e firin birin man nu bara fori.

⁸ Sakari xa lanxunde wali temui to a li, a naxa serexedube walie suxu Ala ya i.

⁹ Alo serexedubee nu darixi a ra ki naxε, Sakari booree nu bara a sugandi Ala xa mali ra, a tan nan xa so hōrōmōbanxi kui surayi gande Ala ya i.

¹⁰ Surayi gan temui, jama birin nu na salife tande.

¹¹ Na temui, Marigi xa maleke nde naxa mini Sakari ma surayi serexebade yirefanyi ma.

¹² Na naxa Sakari tereᵑna, a naxa a gaaxu ki fanyi.

¹³ Kɔnɔ malekɛ naxa a masen a bɛ, «Sakari, i naxa gaaxu, barima Ala bara i xa duba suxu. I xa ginɛ Elisabeti fama di xɛmɛ sɔtɔde i bɛ. I xa a xili sa Yaya.

¹⁴ Na findima sɛɛwɛ nun jɛlɛxinyi nan na i bɛ, mixi gbegbe fan jɛlɛxinma nɛ a barife ra,

¹⁵ barima a binyɛ sɔtɔma nɛ Ala ya i. A mu weni nun sese gbɛtɛ minma naxan mixi siisima. Ala Xaxili Seniyɛnxi luma nɛ a ma kabi a na a nga tɛɛgɛ tɛmɛi naxɛ.

¹⁶ A Isirayila di gbegbe ragbilenma nɛ e Marigi Ala ma.

¹⁷ Senbɛ nun Ala Xaxili Seniyɛnxi fima nɛ a ma alo a fi Annabi Eliya ma ki naxɛ. Marigi a xɛɛma nɛ a ya ra, a xa babae bɔjɛ rafindi e xa die ma, a yunubitɔɛɛ ya rafindi tinxintɔɛɛ xa fahaamui ma. A sigama nɛ nama xɔn ma Marigi ya ra alako a xa e ya rafindi a ma.»

¹⁸ Na kui, Sakari naxa malekɛ maxɔrin, «N yi fe kolonma di? N tan bara fori a nun n ma ginɛ.»

¹⁹ Malekɛ naxa a yaabi, «Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala ya i a xa yaamari rabafe ra. A n xɛɛxi nɛ yi xibaaru fanyi masende i bɛ.

²⁰ Na kui, a mato, i boboma nɛ, i mu nɔ wɔyɛnde han yi fee sa rabama lɔxɔ naxan ma, barima i mu laxi n ma masenyi ra, naxan sa kamalima a waxati.»

²¹ Nama to nu na Sakari mamɛfe tande, e naxa kɔntɔfli Sakari bufe ma hɔrɔmɔbanxi kui.

²² A to mini a mu nɔ wɔyɛnde e bɛ, e naxa a kolon a laamatunyi nan toxi hɔrɔmɔbanxi kui. A boboxi ra a nu katafe a xa masenyi ti e bɛ a bɛlɛxɛɛ ra.

²³ Sakari to γε a xa σερεχεδube wali ra, a naxa siga a xonyi.

²⁴ Na waxati dangi xanbi, Sakari xa gine Elisabeti naxa teege. A naxa a ya manoxun mixie ma kike suuli. A naxa a fala,

²⁵ «Marigi yi nan nabaxi n be, a to a ya ragoroxi n ma a xa fonisireya kui! A bara yaagi ba n ma, mixie tagi.»

*Maleke xa masenyi Isa xa fe ra
(Matiyu 1:18-25)*

²⁶ Elisabeti xa teege to kike senni li, Ala naxa maleke Yibirila xee Galile boxi taa nde ma, naxan xili «Nasareti».

²⁷ A a xee ginemedi nde nan xon ma, xeme nu bara naxan xa kote dɔxɔ. Na xeme nu fatanxi Dawuda bɔnsɔe ne, a nu xili Yusufu. Ginemedi fan nu xili Mariyama.

²⁸ Maleke to siga a xon, a naxa a masen a be, «I kena, i tan Marigi hinnexi naxan na. Marigi na i fe ma!»

²⁹ Mariyama naxa ifu na woyenyi ma. A mu nu a kolon yi findixi xeebui mɔoli yo ra.

³⁰ Maleke naxa a masen a be, «Mariyama, i naxa gaaxu, barima Ala bara hinne i ra.

³¹ A mato, i fama teege de di xeme ma. I na a bari, i xa a xili sa Isa.

³² A binye sɔtɔma, a xili fala Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di. Marigi Ala fama ne a benba Dawuda xa mangeya fide a ma.

³³ A findima ne Yaxuba bɔnsɔe xa mange ra abadan, danyi yo mu luma a xa mangeya ma.»

34 Mariyama naxa maleke maxorin, «Yi fe noma rabade di, n to fa findixi ginɛdimɛdi nan na?»

35 Maleke naxa a yaabi, «Ala Xaxili Seniyenxi nan fama i ma, Ala Xili Xungbe Kanyi senbe fa i xun ma. Na nan a toxi, i fama yi di naxan baride, a findima seniyentɔɛ ra, a xili fala Ala xa Di.

36 A mato, i barenxi Elisabeti fan bara tɛɛge di xeme ma a xa forɪna kui. E nu a xili falama dibaritare, kɔnɔ a furi kike senni nan a ra yi ki.

37 Sese mu na Ala mu noma naxan nabade.»

38 Mariyama naxa a yaabi, «Marigi xa konyi nan n na. A xa raba n be alo i a falaxi ki naxe.» Na xanbi, maleke naxa keli a xun ma.

Mariyama sigafe Elisabeti xonyi,

nun Mariyama xa masenyi

39 Na temui Mariyama naxa siga mafuren taa nde Yudaya geya yire.

40 A to so Sakari xonyi, a naxa Elisabeti xeebu.

41 Elisabeti to Mariyama xa xeebui me, diyɔɔɛ naxa a ramaxa a tɛɛge, Ala Xaxili Seniyenxi fa goro Elisabeti ma.

42 A naxa a fala a xui itexi ra, «Ala bara baraka sa i ma dangi gine birin na, a bara baraka sa i xa di ma naxan na i tɛɛge.

43 N tan yi heeri sɔtɔxi di, n Marigi nga xa fa n xonyi?

44 A mato, n to i xa xeebui me, n ma diyɔɔɛ bara a ramaxa n tɛɛge seewe ra.

45 Seewe na i be, i tan naxan laxi a ra a Marigi xa masenyi kamalima ne, a naxan masen i be.»

46 Mariyama naxa fa a masen,

«N nii birin Marigi matoxoma!

⁴⁷ N xaxili bara seewa Ala n Nakisima ra,

⁴⁸ a to a ya ragoroxi a xa konyi magoroxi ma.

Keli yi waxati ma han waxati naxan birin sa fama,

mixie n xili falama ne <seewatoe>,

⁴⁹ barima Senbe Kanyi bara fe xungbee raba n be.

A xili seniyen.

⁵⁰ A kinikinima waxati birin mixie ma, naxee gaaxuma a ya ra.

⁵¹ A xa walie bara a senbe masen. A bara yete igboe rayensen.

⁵² A bara mangee ba e xa kibanyie kui, a mixi magoroxie xa fe ite.

⁵³ A bara kaametoe rawasa se fanyi ra, a bannamixie rasiga e yi igeli ra.

⁵⁴ A bara a xa konyi Isirayila mali, a mu nemuxi kinikinide a ma.

⁵⁵ A kinikinima ne Iburahima nun a xa die ma abadan,

alo a a fala won benbae be ki naxe.»

⁵⁶ Mariyama naxa lu Elisabeti yire kike saxan jondon, a fa gbilen a xonyi.

Yaya bari ki

⁵⁷ Elisabeti xa di bari temui to a li, a naxa di xeme soto.

⁵⁸ A doxooree nun a barenyie to a me a Marigi bara kinikini a ma ki fanyi, e nun Elisabeti naxa seewa.

⁵⁹ A xi solomasaxan loxo, mixie naxa fa diyore sunnade. E nu waxi di xili safe a baba Sakari xun ma,

⁶⁰ kɔnɔ a nga naxa a fala, «Ade, a xili sama ne Yaya.»

⁶¹ E naxa wɔyɛn a bɛ, «Mixi yo mu na i xa mixie ya ma yi xili na naxan xun ma.»

⁶² E naxa tɔnxuma raba di baba bɛ e xa a kolon a wama a xili xa sa ki naxɛ.

⁶³ Sakari to walaxɛ maxɔrin, a naxa a sɛbɛ, «A xili Yaya.» E birin naxa kaaba.

⁶⁴ Keren na, Sakari nɛnyi naxa keli, a wɔyɛn, a so Ala tantufe.

⁶⁵ E dɔxɔboore birin naxa gaaxu na fe ma. Yudaya geya bɔxi birin ma, mixie nu na fee nan ifalama.

⁶⁶ E to a mɛ, birin nu e jɔxɔ saxi yi fee xɔn ma, e nu a fala, «Yi di findima nde ra?» E a kolon Marigi bɛlɛxɛ nu na a xun ma.

Sakari xa masenyi

⁶⁷ Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a baba Sakari ma, a naxa yi masenyi ti Ala xili ra,

⁶⁸ «Tantui na Ala bɛ, Isirayila Marigi Ala!

A bara fa a xa mixie xunmatode, a e xunsara.

⁶⁹ A bara Marakisima Sɛnbɛma rakeli a xa konyi Dawuda bɔnsɔɛ ya ma,

⁷⁰ alɔ a nu a masenxi ki naxɛ tɛmui dangixi, a xa namijɔnmɛ seniyɛntɔɛɛ saabui ra.

⁷¹ A a masen nɛ, a a won nakisima won yaxuie yi ra,

a won ba won xɔnmae birin bɛlɛxɛ.

⁷² A bara kinikini won benbae ma, a bara ratu a xa saate seniyenxi ma.

⁷³ A laayidi nan tongo won benba Iburahima bɛ,

⁷⁴ a a won bama won yaxuie bɛlɛxɛ, alako won xa nɔ a batude bɔjɛsa kui,

⁷⁵ won xa nɔ ɲereɗe seniyenyi nun tinxinyi kui,
won ɲere a ya i won ma simaya lɔxɔe birin.

⁷⁶ I tan, n ma di,
i xili falama ne Ala Xili Xungbe Kanyi xa
Namijɔnmɛ,
barima i sigama ne Marigi ya ra kirae yailande
a be,

⁷⁷ alako Marigi xa mixie xa kisi kolon,
e naxan sɔtɔma e xa yunubie na xafari.

⁷⁸ Na kisi kelima won Marigi Ala xa kinikini
xungbe nan ma.

A naiyalanyi xɛema won ma keli ariyanna,

⁷⁹ alako a xa yanba mixie be naxee na dimi kui,
naxee dɔxoxi faxe xa dimi kui,
alako a xa won naɲere bɔɲesa kira xɔn.»

⁸⁰ Na kui, di naxa mɔ, a nu senbe nun xaxili
sɔtɔ. A naxa sabati wula i han a a yete masen
Isirayila be lɔxɔ naxe.

2

Isa bari ki naxe (Matiyu 1:18-25)

¹ Na temui, Rɔma mange xungbe Ogusutu naxa
yaamari fi dunija birin xa xili sebe raba.

² Yi xili sebe singe raba temui naxe, Kirinyusi
nan nu findixi Siriya gomina ra.

³ Birin naxa siga a bari taa a xili sebede.

⁴ Yusufu fan naxa keli Nasareti, taa naxan
na Galile bɔxi ma, sigafe ra Betelɛemu, mange
Dawuda baride naxan na Yudaya bɔxi ma.
Yusufu siga naa ne, barima a nu kelixi Dawuda
bɔnsɔe nun a xabile nan kui,

⁵ a siga a xa sa a xili sɛbɛ, e nun Mariyama, a nu bara naxan xa kote dɔxɔ. Mariyama tɛɛgɛxi nan nu a ra.

⁶ E nu na menni tɛmui naxɛ, Mariyama di soto tɛmui naxa a li,

⁷ a fa a xa di singe bari, di xɛmɛ. A naxa a mafilin dugi kui, a a sa xuruse dɛgedɛ kui, barima yigiya fanyi mu nu na e bɛ.

Malekɛ xa masenyi xuruse dɛmadonyie bɛ

⁸ Menni xuruse dɛmadonyi ndee nu na wula i, xurusee kantade kɔɛ ra.

⁹ Marigi xa malekɛ nde naxa mini e ma, e naxa Marigi xa nɔrɛ to yanba ra e rabilinyi. E naxa gaaxu ki fanyi ra.

¹⁰ Malekɛ naxa a masen e bɛ, «Wo naxa gaaxu barima n faxi xibaaru fanyi nan masende wo bɛ, naxan findima sɛɛwɛ xungbɛ ra pama birin bɛ.

¹¹ To, wo Rakisima, Ala xa Mixi Sugandixi, a bara bari Dawuda xa taa kui. Wo Marigi nan a ra.

¹² Wo a kolonma yi tɔnxuma nan na, wo diyɔrɛ lima a mafilinxi dugi kui, a man saxi xuruse dɛgedɛ kui.»

¹³ Malekɛ gɛ wɔyɛndɛ tan mu a ra, malekɛ gali naxa fa boore fɛ ma. E nu Ala matɔxɔfɛ, e nu a fala,

¹⁴ «Matɔxɔɛ na Ala bɛ han koore ma! Bɔɔɛsa na adamadie bɛ dunɔpa ma, a hinnɛxi naxɛɛ ra!»

¹⁵ Malekɛɛ to keli e xun ma tefe ra koore ma, xuruse dɛmadonyie naxa a fala e bore bɛ, «Won xɛɛ Bɛtɛlɛɛmu, won xa sa yi fɛ mato naxan nabaxi naa, Marigi bara naxan masen won bɛ.»

¹⁶ E naxa siga e xulun na, e Mariyama nun Yusufu li, e nun diyɔɔɛ, a saxi xuruse dɛgedede kui.

¹⁷ E to na to, e naxa fe birin tagi raba, maleke naxan masen e bɛ na di xa fe ra.

¹⁸ Mixi naxee xuruse dɛmadonyie xui mɛ, e birin naxa kaaba e xa wɔyɛnyi ma.

¹⁹ Mariyama fan naxa yi fe birin nagata a bɔɔɛ ma, a nu a ɲɔɔɔ sa a xɔɲ.

²⁰ Xuruse dɛmadonyie naxa gbilen Ala matɔɔɔ ra, e nu a tantu fe birin ma e bara naxee mɛ, e man bara naxee to. E a birin lixi nɛ alo a masen e bɛ ki naxɛ.

²¹ Xi solomasaxan to kamali, diyɔɔɛ naxa sunna. A xili naxa sa Isa, maleke nu bara xili naxan masen a nga bɛ beenun a xa tɛɛge a ma.

Isa sigafe Darisalamu a yɔɔɛ ra

²² Marasɛniyɛnyi waxati to kamali Annabi Munsa xa seriye ki ma, Yusufu nun Mariyama naxa Isa xanin Darisalamu, a xa masen Marigi bɛ,

²³ alo a sɛbɛxi ki naxɛ Marigi xa seriye kui, «Wo di xɛmɛ singe birin fima n tan nan ma.»

²⁴ E man siga nɛ e xa sa sɛɛɛɛ ba alo a sɛbɛxi Marigi xa seriye kui ki naxɛ, «ganbɛ firin, xa na mu a ra kolokonde lanma firin.»

²⁵ Xɛmɛ nde nu na Darisalamu, naxan xili Simeyɔɲ. Diinɛla tinxinxi nan nu a ra, naxan nu Isirayila Rakisima mamefe. Ala Xaxili Sɛniyɛnxi nu na a xun ma.

²⁶ Ala Xaxili Sɛniyɛnxi nu bara a masen a bɛ, a a mu faxama fo a Marigi xa Mixi Sugandixi to.

²⁷ Ala Xaxili Sɛniyɛnxi naxa a niya a xa siga hɔɔɔɔɔbanxi kui. Isa barimae fan to so naa e xa di ra, alako e xa Ala xa seriye rabatu a xa fe ra,

²⁸ Simeyɔn naxa Isa rasuxu, a a sa a kanke ma.
A naxa Ala matoxɔ, a a masen,

²⁹ «Marigi, i bara fa i xa laayidi rakamali n be to,
i xa konyi xa taa masara bɔɔsa kui,

³⁰ barima n ya bara i xa kisi to,

³¹ i naxan xεεxi adamadie birin ya xɔri.

³² Naiyalanyi nan a ra

naxan Ala makenɛnma si gbetεe be,

a findi nɔre ra i xa Isirayila nama be.»

³³ Isa baba nun a nga to a me naxan masenxi
a xa fe ra, e naxa kaaba.

³⁴ Simeyɔn to duba e be, a naxa a fala Isa nga
Mariyama be, «Ala bara janige tongo yi di xa
fe ra. Isirayilakae xa fe gbegebe magoroma ne a
saabui ra, ndee fan xa fe itema ne. A findima
tonxuma nan na, kɔnɔ mixi wuyaxi fama ne a
matandide.

³⁵ Na kui, mixi gbegebe bɔɔe ma fee fama
makenende. I tan fan, sunnunyi fama i bɔɔe
tunbade alɔ santidegema.»

³⁶ Namipɔnmε gine fori fan nu na, naxan xili
Anna. A xa simaya nu bara masiga ki fanyi.
Fanuweli xa di nan nu a ra kelife Aseri bɔnsɔe.
A nu bara dɔxɔ xeme taa a ginɛdimedi ra, kɔnɔ
ɔe solofere dangi xanbi, a xa mɔri naxa laaxira.

³⁷ Kabi na temui, a nu bara lu kaape kui han
a xa simaya nu bara ɔe tongo solomasaxan nun
naani li. A mu nu kelima hɔrɔmɔbanxi kui, a nu
Ala batu naa, kɔe nun yanyi, sunyi nun sali ra.

³⁸ Na waxati kerenyi, Anna naxa fa naralan Isa
nun a xa mixie ra. A naxa so Ala matoxɔfe, a nu
fa yi di xa fe fala birin be, naxee nu e ya tixi Ala
ra Darisalamu xunsarafe ra.

³⁹ Yusufu nun Mariyama to ɛe fe birin naka-malide alo Marigi xa seriye a masenxi ki naxe, e naxa gbilen Nasareti, e xonyi Galile boxi ma.

⁴⁰ Di naxa mo, a nu senbe soto, a xa lonni xun nu siga masa ra ki fanyi. Ala xa hinne nu na a xun ma.

Isa sigafe Darisalamu a dimedi temui

⁴¹ Ne yo je, Isa barimae nu sigama Sayamaleke Dangi Sali rabade Darisalamu.

⁴² Isa je fu nun firin soto je naxan na, e birin naxa te sali rabade Darisalamu alo e darixi a ra ki naxe.

⁴³ Sali loxoee birin to dangi, Isa barimae naxa biyaasi folo gbilenfe e xonyi, konoo e xa di Isa naxa lu Darisalamu, e tan mu a kolon.

⁴⁴ E nu bara a manoxun a a na e biyaasibooree ya ma. E to ɛe feɛɛɛn keren jere rabade, e nu a fenge e barenyie nun e booree ya ma.

⁴⁵ Konoo e to mu a to, e naxa gbilen Darisalamu a fende.

⁴⁶ Xi saxan dangi xanbi, e naxa fa a to hɔɔɔmɔbanxi kui karamoxoe ya ma, a a tuli matife e ra, a nu maxorinyi tife e ma.

⁴⁷ Naxan birin nu na Isa xui mefe, e nu kaabama a xa xaxili fanyi nun a xa yaabie ma.

⁴⁸ A barimae to a to, e fan naxa kaaba. A nga naxa a fala a be, «N ma di, i yi fe mooli rabaxi muxu ra munfe ra? N tan nun i baba kontofilixi nan i fenxi yi ki.»

⁴⁹ A naxa a fala e be, «Wo n fenma munfe ra? Wo mu a kolon fo n xa n Baba xa wali raba?»

⁵⁰ Konoo e mu fahaamui soto a xa woyenyi ma.

⁵¹ Na temui, Isa naxa bira e fɔxɔ ra gorofe ra Nasareti, a nu e sago raba. A nga naxa yi fe birin nagata a bɔɲɛ ma.

⁵² Isa naxa mɔ lɔnni nun hinne ra. A naxa rafan Ala nun mixie ma.

3

*Annabi Yaya kawandi tife
(Matiyu 3:1-12, Maraki 1:2-11)*

¹ Rɔma mange xungbe Tiberiyo nu na a xa mangeya ɲɛ fu nun suuli nde kui. Ponsi Pilati nan nu findixi Yudaya gomina ra. Herode nan nu findixi Galile mange ra, a taara Filipu fan nu findixi Itureya nun Tirakoniti bɔxie mange ra. Lisaniya nan nu findixi Abilen mange ra.

² Anani nun Kayafa nan nu findixi sɛrɛxɛdubɛ kuntigie ra. Na waxati, Ala xa masenyi naxa fa Sakari xa di Yaya ma, a to nu na wula i.

³ Na kui, a naxa siga kawandi rabade Yuruden xure longori birin. A nu kawandi tima mixie bɛ, e xa e xunxa ye xɔɔra tuubi ra, alako Ala xa e xa yunubie xafari.

⁴ A sɛbɛxi Annabi Esayi xa Kitaabui kui,
«Mixi nde a xui itema gbengberenyi ma,
<Wo kira yailan Marigi bɛ,
wo sankirae matinxin a ya ra.

⁵ Fole birin nafema nɛ.
Geya xungbe nun a lanma,
a birin igoroma nɛ.

Kira madalinxi tinxinma nɛ,
kira ɲaaxi yailanma nɛ.

⁶ Adamadi birin fama nɛ Ala xa kisi tode.»

⁷ Na kui, pama to nu sigama Yaya xɔn ma a xa e xunxa ye xɔɔra, a naxa a fala e be, «Wo tan bɔximase bɔnsɔɛ! Nde wo rakolonxi wo xa wo gi Ala xa xɔnɛ ma naxan na fafe?»

⁸ Wo keɲa xa wali fanyi ramini alɔ wuri bili fanyi bogi fanyi raminima ki naxe, bogi naxan a masenma a wo bara tuubi. Wo naxa a fala wo yete ma, «Ibrahimana nan na muxu benba ra,» barima fɛɛɛ na Ala yi a xa yi gemɛɛ mafindi Ibrahimana xa die ra.

⁹ Beera ɲan na wurie sankee ra a xa e bilie sege. Wuri naxan yo mu bogi fanyi raminima, a fonma ne, a woli te i.»

¹⁰ Nama naxa a maxɔrin, «Muxu xa munse raba fa?»

¹¹ A naxa e yaabi, «Donma firin na naxan yi ra, a kanyi xa keren fi boore ma, se mu na naxan yi. Donse na naxan yi ra, a kanyi fan xa a raba na ki.»

¹² Duuti maxilie fan naxa fa e xunxade ye xɔɔra, e a maxɔrin, «Karamɔxɔ, a lanma muxu xa munse raba?»

¹³ A naxa e yaabi, «Wo naxa duuti xun masa dangi yaamari ra.»

¹⁴ Sɔɔri ndee fan naxa a maxɔrin, «Muxu tan go? A lanma muxu fan xa munse raba?» A naxa e yaabi, «Wo naxa mixi yo muɲa, wo naxa mixi yo tɔɔɲɛge. Wo xa wo wasa so wo wali sare nan na.»

¹⁵ Mixie naxa e xaxili ti Yaya ra, e nu e maɲɔxun, a temunde Ala xa Mixi Sugandixi na a ra.

¹⁶ Yaya naxa a fala e birin be, «N tan wo xunxama ye nan xɔɔra, kɔnɔ naxan fama n

xanbi ra, na senbe gbo n tan be. Na binye mu na n tan yi ra, n jan xa a xa sankiri luuti yati fulun. A tan nan Ala Xaxili Seniyenxi ragoroma wo ma, a tan nan wo xunxama te ra.

¹⁷ A xa segere suxuxi a yi ra, a maale nun a lagi yegetima naxan na lonyi ma. A maale rasoma a xa bili kui, konɔ a lagi tan ganma te ra naxan mu xubenma.»

¹⁸ Yaya man nu mixie rasima a mooli wuyaxi ra, a nu e kawandi xibaaru fanyi ra.

¹⁹ Konɔ Yaya to woyen mange Herode ma, a taara xa ginε Herodiyasi xa fe ra, a nun a nu bara fe paaxi naxan birin naba,

²⁰ Herode man naxa yi fe kobi keren sa na birin xun: A naxa Yaya sa geeli.

Isa xunxafe ye xɔɔra

(Matiyu 3:13-17, Maraki 1:9-11, Yaya 1:32-34)

²¹ Nama birin to nu bara e xunxa ye xɔɔra, Isa fan naxa a xunxa ye xɔɔra. A to nu Ala maxandife, koore naxa rabi,

²² Ala Xaxili Seniyenxi naxa goro a ma alo ganbe. Xui nde naxa keli koore ma, a a masen, «N ma Di maxanuxi nan na i ra. I n kenenxi ki fanyi ra.»

Isa benbae

(Matiyu 1:1-17)

²³ Isa to je tongo saxan pondon soto, a naxa a xa wali folo. Mixie nu laxi a ra Yusufu xa di nan a ra.

Yusufu findixi Heli xa di nan na,

²⁴ Heli findixi Matahati xa di nan na,
Matahati findixi Lewi xa di nan na,

Lewi findixi Meliki xa di nan na,
Meliki findixi Yannayi xa di nan na,
Yannayi findixi Yusufu xa di nan na,
²⁵ Yusufu findixi Matahisa xa di nan na,
Matahisa findixi Amosi xa di nan na,
Amosi findixi Naxumu xa di nan na,
Naxumu findixi Esili xa di nan na,
Esili findixi Nagayi xa di nan na,
²⁶ Nagayi findixi Maati xa di nan na,
Maati findixi Matahisa xa di nan na,
Matahisa findixi Semeyin xa di nan na,
Semeyin findixi Yoseke xa di nan na,
Yoseke findixi Yoda xa di nan na,
²⁷ Yoda findixi Yohana xa di nan na,
Yohana findixi Resa xa di nan na,
Resa findixi Sorobabeli xa di nan na,
Sorobabeli findixi Salatiyeli xa di nan na,
Salatiyeli findixi Neri xa di nan na,
²⁸ Neri findixi Meliki xa di nan na,
Meliki findixi Adi xa di nan na,
Adi findixi Kosan xa di nan na,
Kosan findixi Elemadan xa di nan na,
Elemadan findixi Eru xa di nan na,
²⁹ Eru findixi Yosuwe xa di nan na,
Yosuwe findixi Eliyeseri xa di nan na,
Eliyeseri findixi Yorimi xa di nan na,
Yorimi findixi Matahati xa di nan na,
Matahati findixi Lewi xa di nan na,
³⁰ Lewi findixi Simeyɔn xa di nan na,
Simeyɔn findixi Yuda xa di nan na,
Yuda findixi Yusufu xa di nan na,
Yusufu findixi Yonan xa di nan na,
Yonan findixi Eliyakin xa di nan na,
³¹ Eliyakin findixi Meleya xa di nan na,

Meleya findixi Mena xa di nan na,
Mena findixi Matata xa di nan na,
Matata findixi Natan xa di nan na,
Natan findixi Dawuda xa di nan na,
³² Dawuda findixi Yisayi xa di nan na,
Yisayi findixi Obedo xa di nan na,
Obedo findixi Boosu xa di nan na,
Boosu findixi Salimon xa di nan na,
Salimon findixi Naxason xa di nan na,
³³ Naxason findixi Aminadabo xa di nan na,
Aminadabo findixi Adimin xa di nan na,
Adimin findixi Arini xa di nan na,
Arini findixi Xesiron xa di nan na,
Xesiron findixi Peresi xa di nan na,
Peresi findixi Yuda xa di nan na,
³⁴ Yuda findixi Yaxuba xa di nan na,
Yaxuba findixi Isiyaga xa di nan na,
Isiyaga findixi Iburahima xa di nan na,
Iburahima findixi Tera xa di nan na,
Tera findixi Naxori xa di nan na,
³⁵ Naxori findixi Serugu xa di nan na,
Serugu findixi Rewu xa di nan na,
Rewu findixi Pelegi xa di nan na,
Pelegi findixi Eberi xa di nan na,
Eberi findixi Selaha xa di nan na,
³⁶ Selaha findixi Kayinan xa di nan na,
Kayinan findixi Arafaxadi xa di nan na,
Arafaxadi findixi Semi xa di nan na,
Semi findixi Nuha xa di nan na,
Nuha findixi Lemeki xa di nan na,
³⁷ Lemeki findixi Metusela xa di nan na,
Metusela findixi Enoki xa di nan na,
Enoki findixi Yeredi xa di nan na,
Yeredi findixi Mahalaleli xa di nan na,

Mahalaleli findixi Kenan xa di nan na,
³⁸ Kenan findixi Enosi xa di nan na,
 Enosi findixi Seti xa di nan na,
 Seti findixi Adama xa di nan na,
 Adama findixi Ala xa di nan na.

4

Sentane katafe a xa Isa ratantan (Matiyu 4:1-11, Maraki 1:12-13)

¹ Isa to keli Yuruden, Ala Xaxili Seniyenxi nu goroxi a ma, a Isa xun ti gbengberenyi ra.

² Xi tongo naani bun ma, a nu na naa, Ibulisa nu katafe a ratantande. Isa mu sese don na waxati birin bun. Na xi konti to kamali, kaame nu na a ma.

³ Ibulisa naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan i ra, yaamari fi yi geme xa findi taami ra.»

⁴ Isa naxa a yaabi, «A sebexi Kitaabui kui, <Mixi mu baloma taami gbansan xa ra.>»

⁵ Ibulisa naxa fa a xanin geya fari, a duniya mangeya birin masen a be kerenyi ra.

⁶ A naxa a fala a be, «N yi mangeya birin fima ne i ma a nun a dariye, barima a soxi n tan nan yi. N fan noma a fide, n na wa a fife naxan yo ma.

⁷ Na kui, xa i i felen n be, i n batu, n a birin findima ne i gbe ra.»

⁸ Isa naxa a yaabi, «A sebexi Kitaabui kui, <I xa i Marigi Ala gbansan nan batu, i xa suyidi a keren nan be.>»

⁹ Ibulisa man naxa a xanin Darisalamu, a a ti Ala xa hromobanxi fari, yire itexi. A naxa a fala a be, «Xa Ala xa Di nan lanxi i ma, tungan be ra,

¹⁰ barima a seβexi, <Ala yaamari fima ne a xa malekee ma i xa fe ra, e xa i kanta.>

¹¹ A man seβexi, <E e belexee rasoma ne i bun ma, e i rate alako i sanyi naxa din gemε ra.>»

¹² Isa naxa a yaabi, «Kitaabui man a masenxi, <I naxa i Marigi Ala mato.>»

¹³ Ibulisa to γε kate birin nabade a xa Isa ratantan, a naxa keli a xun ma, han beenun a xa waxati gbete xa a li.

Isa a xa wali fɔlɔfe Galile bɔxi ma

(Matiyu 4:12-25, Maraki 1:14-20)

¹⁴ Isa naxa gbilen Galile bɔxi ma. Ala Xaxili Seniyenxi xa senbe nu na a ma. A xa fe xibaaru naxa siga rayensen na yire birin.

¹⁵ Isa nu mixie xaranma e xa salidee kui, birin nu a matoxo.

Nasarɛtikae tondife lade Isa ra

(Matiyu 13:53-58, Maraki 6:1-6)

¹⁶ Isa naxa siga Nasareti, a xuruxi dennaxe. Malabu loxoε ma, a naxa so salidee kui alo a nu darixi a ra ki naxe, a ti, a xa Kitaabui xaran mixie be.

¹⁷ E naxa Annabi Esayi xa Kitaabui so a yi. A to a itala, a naxa yire to a seβexi dennaxe,

¹⁸ «Marigi Xaxili na n xun ma, barima a bara n sugandi, a a ragoro n ma, n xa setaree kawandi xibaaru fanyira.

A n xεεxi ne

n xa xεera iba mixi suxuxie be, e xoreyama ne,

n xa xεera iba donxuie be, e ya se toma ne,

n xa tooromixie xoreya naxee na noε bun ma,

¹⁹ n xa xεera iba mixie be,

Ala xa hinne waxati bara a li.»

20 A naxa fa Kitaabui makuntan, a a so taalibi yi, a δοχο. Birin e ya banbanxi a ra salide kui.

21 A naxa masenyi ti folo e βε, «To, yi sebeli naxan xaranxi wo βε yi ki, a bara kamali.»

22 Birin nu a xa fe fanyi falama, e nu kaaba woyen fanyie ma naxee nu minima a kere i. E naxa so e bore maxorinfe, «Yusufu xa di xa mu yi ki?»

23 Isa naxa a fala e βε, «N na a kolon wo yi taali sama ne n βε, <Seriba, i yete dandan.> Wo man a falama ne n βε, <Muxu bara fe naxan birin me i naxan nabaxi Kaperenamu, i man xa a mooli raba i xonyi be.>

24 N xa nondi fala wo βε, namijonme yo mu binyama a xonyi tan.

25 Wo man xa wo tuli ti nondi ra. Kaape gine wuyaxi nu na Isirayila boxi ma Annabi Eliya xa waxati, kaame to sin boxi ma, tune ye mu bira je saxan kike senni.

26 Konɔ Ala mu Annabi Eliya xee e tan Isirayilaka ginee sese ma, fo a to a xee kaape gine nde nan gbansan ma naxan nu na Sarepeta, Sidon boxi ma.

27 Kune kanyi wuyaxi fan nu na Isirayila boxi ma Annabi Elise xa waxati, konɔ a mu e tan sese rayalan, fo Naaman Siriyaka gbansan, a na nan nayalan.»

28 E to yi fee me, mixi birin naxee nu na salide kui, e bope naxa te Isa xili ma.

29 E naxa keli, e a ramini taa fari ma. E xa taa to nu tixi geya ra, e naxa a xanin yire nde e xa a radin ye gelenyi ra.

30 Konɔ Isa naxa mini e tagi, a a xa kira suxu.

*Isa mixi gbegbe rayalanfe
(Matiyu 8:14-17, Maraki 1:21-34)*

³¹ Isa naxa goro Kaperenam, Galile bɔxi taa nde. A to nu na mixie kawandife malabu lɔxɔe,

³² e naxa kaaba a xa xaranyi ma, barima a nu woyenma mange senbe nan na.

³³ Na salide kui, xeme nde nu na jinne nu naxan fɔxɔ ra. A naxa sɔnxɔe rate folo, a gbelegbele,

³⁴ «Ee! Isa Nasaretika, i waxi munse xɔn ma muxu be? I faxi muxu sɔntode ne? N na a kolon mixi naxan lanxi i ma. Ala xa Seniyentɔe nan na i ra.»

³⁵ Isa naxa woyen a ma a xɔrɔxɔe ra, a a yamari, «I sabari. Gbilen yi xeme fɔxɔ ra.» Ninne naxa xeme rabira bɔxi nama tagi, a fa gbilen a fɔxɔ ra. Xeme mu maxɔnɔ hali keren.

³⁶ Birin de naxa ixara, e nu fa e bore maxɔrin, «Masenyi mooli mundun yi ki? A jinnee yamarima nɔe nun senbe ra, nee gbilen mixi fɔxɔ ra!»

³⁷ Na kui, Isa xa fe xibaaru naxa yensen ye na bɔxi rabilinyi yire birin.

³⁸ Isa to mini salide kui, a naxa siga Simɔn xonyi. Simɔn bitanyi mu nu yalanxi. A fate nu ganxi a ma. E naxa Isa maxandi a xa a mali.

³⁹ Isa to ti a xun ma, a naxa woyen na fure ma, fure naxa a bejin. A naxa keli keren na, a kuri so e be.

⁴⁰ Soge to dula, e naxa fa furema mooli birin na Isa xɔn ma. A naxa a belexe sa e ma keren keren, a fa e rayalan.

⁴¹ A naxa jinnee fan keru mixi wuyaxi fɔxɔ ra. Ninnee nu furemae bejinma, e nu gbelegbele e

nu a fala, «Ala xa Di nan na i ra!» Kɔnɔ Isa naxa e yamari, a e ratɔn wɔyɛnfe ra, barima e nu a kolon a Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra.

⁴² Na kuye iba, a naxa mini, a siga yire madunduxi nde. Nama naxa a fen han e a to. E nu katafe nɛ e xa kankan a ma, a naxa fa keli e xun.

⁴³ Kɔnɔ a naxa a masen e bɛ, «Fo n xa taa gbɛtɛɛ fan kawandi Ala xa mangɛya niini xa xibaaru fanyi ra, barima n xɛɛxi na nan ma.»

⁴⁴ Na kui, a nu kawandi tima salidee kui Yudaya bɔxi ma.

5

Isa fɔxirabire singee

(Matiyu 4:18-22, Maraki 1:16-20)

¹ Isa nu na Genesareti baa dɛ ra. Nama fan nu e bore xɛtɛnma alako e xa a xui mɛ Ala xa masenyi kawandide.

² Isa naxa kunkui firin to baa dɛ ra. Yɛxɛsuxuie nu bara goro e kui, e nu e xa yɛlɛ raxafe.

³ Isa naxa baki Simɔn xa kunkui kui, a a maxɔrin a xa kunkui ndedi mamini xare dɛ ra. Na xanbi, Isa naxa dɔxɔ kunkui kui, a so jama kawandife.

⁴ Isa to gɛ masenyi tide, a naxa a fala Simɔn bɛ, «Won xɛɛ dula ma. Wo yɛlɛ sa naa, wo xa sa yɛxɛ suxu.»

⁵ Simɔn naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, muxu kɔɛ birin nan nadangixi yakotomɔɛ nan na, muxu mu sese suxu. Kɔnɔ i tan nan to a falaxi, n man sa yɛlɛ sama.»

⁶ E to na raba, e naxa yɛxɛ gbegbe suxu yɛlɛ kui, yɛlɛ naxa bɔɔ folɔ.

⁷ E naxa e belexe magira booree be naxee nu na kunkui boore kui, e xa fa e mali. E to fa, e naxa na kunkui firinyie rafe yexe ra han e firin birin naxa wa dulafe.

⁸ Simōn Piyeri to na fe to, a naxa bira Isa bun ma, a a fala, «Marigi, i xa i makuya n na, barima yunubitōe nan n na!»

⁹ A na fala ne barima a tan nun a boore birin nu bara ge kaabade na yexe suxufe ra,

¹⁰ Simōn walibooree, Sebede xa di firinyie Yaki nun Yaya, e fan nu bara kaaba. Na kui, Isa naxa a fala Simōn be, «I naxa gaaxu. I darixi yexe nan suxu ra, kōnō keli yi waxati ma, i fama mixie nan sōtōde n be.»

¹¹ E to kunkui rate xare ma, e naxa se birin lu naa, e bira Isa fōxō ra.

Kune kanyi rayalanfe

(Matiyu 8:1-4, Maraki 1:40-45)

¹² Isa to nu na taa nde kui, a naxa xeme nde li naa, kune dinxi a fate birin na. A to Isa to, a naxa a yatagi rafelen bōxi ma, a a mayandi, «N Marigi, xa i tin, i nōma n naseniyende.»

¹³ Isa naxa a belexe itala, a a sa kune kanyi ma, a a fala a be, «N tinxi. Findi mixi seniyenxi ra.» Kune fure naxa a bejin keren na.

¹⁴ Na xanbi, Isa naxa a yamari, «I naxa yi fe fala mixi yo be. Siga i sa i dentēge serexedube be, i serexe ba i xa seniyenyi xa fe ra, alō Annabi Munsa a yamarixi ki naxe. Na findima seedejōxōya nan na e be.»

¹⁵ Kōnō Isa xa fe xibaaru jan naxa yensen ye dangi a singe ra. Nama gbegbe nu e malanma e xa a xui rame, a man xa e rayalan e xa furee ma.

16 Kono Isa fan nu luma siga ra yire madunduxie, a sa Ala maxandi.

Isa Namate rayalanfe
(Matiyu 9:1-8, Maraki 2:1-12)

17 Loxo nde, Isa nu kawandi tife. Farisenie nun seriye karamoxoe nu bara fa doxo, naxee kelixi Darisalamu, a nun Galile nun Yudaya taa birin. Marigi xa senbe nu na Isa ma furemae rayalanfe ra.

18 Na temui, mixi ndee naxa fa namate nde ra, a saxi sade ma. E nu katafe ne e xa fa a sa Isa bun,

19 kono pama xa fe naxa a niya e mu no sode a ra. Na kui, e naxa te banxi fari, e a fari yire nde maba, e fa namate ragoro menni ra, a saxi a xa sade fari, a goro pama tagi Isa ya i.

20 Isa to e xa danxaniya to, a naxa a fala namate be, «N boore, i xa yunubie bara xafari i be.»

21 Farisenie nun seriye karamoxoe naxa so e mapoxunfe, «Pe, nde yi ra, a to Ala rasotoma yi ki? Nde noma yunubie xafaride, bafe Ala keren na?»

22 Isa to e xa mapoxunyi kolon, a naxa e maxarin, «Munfe ra yi mapoxunyi molli na wo bope ma?»

23 Woyenyi mundun sooneya, a falafe «I xa yunubie bara xafari,» ka a falafe «Keli, i jere?»

24 N xa a masen wo be a Adama xa Di noma yunubi xafaride dunija ma.» A naxa fa a fala namate be, «N naxe i be, keli, i xa sade tongo, i xa siga i xonyi.»

²⁵ Namate naxa keli mixie ya xori keren na. A naxa se tongo a nu saxi naxan ma, a fa siga a xonyi Ala matoxo ra.

²⁶ Nama birin de naxa ixara ki fanyi, e nu Ala matoxo. Ala xa yaragaaxui fan naxa lu e boje ma, e a fala, «To, muxu bara kaabanako fee to.»

Lewi birafe Isa foxo ra

(Matiyu 9:9-17, Maraki 2:13-22)

²⁷ Na dangi xanbi, Isa naxa mini, a duuti maxili nde to naxan xili Lewi, a doxoxi duuti maxilide. Isa naxa a fala a be, «Bira n foxo ra.»

²⁸ Lewi naxa keli, a fe birin naboloo, a bira a foxo ra.

²⁹ Na temui, Lewi naxa xulunyi belebele ti a xonyi Isa be. E birin nu na e degefe yire keren, duuti maxili wuyaxi nun mixi gbete fan nu na naa.

³⁰ Farisenie nun seriye karamoxoe naxa Isa foxirabiree maxorin, «Munfe ra wo nun duuti maxilie nun yunubitoe wo degema yire keren?»

³¹ Isa naxa e yaabi, «Mixi yalanxi hayi mu na seriba ma. Furema nan hayi na a ma.

³² N mu faxi tinxintoe xa xilide. N faxi yunubitoe nan xilide, e xa tuubi.»

Isa maxorinfe sunyi ma

(Matiyu 9:14-15, Maraki 2:18-20)

³³ Mixi ndee naxa fa a fala Isa be, «Annabi Yaya nun Farisenie foxirabiree sunyi nun salie rabama han, konoo i gbee tan e degema tun.»

³⁴ Isa naxa e yaabi, «Xa futixiri xulunyi a li, wo noma a falade ginefenyi booree be e xa sunyi suxu a na e fe ma temui naxe?»

³⁵ Waxati fama, ginɛfenyi bama e yi ra tɛmɔi naxɛ. Na waxati tan, e sunyi suxuma nɛ.»

³⁶ Isa man naxa taali nde sa e bɛ, «Mixi yo mu dugi xuntunyi bama dugi nɛɛnɛ ra a xa dugi fori lonpo a ra. Xa na raba, dugi nɛɛnɛ kanama nɛ, na xuntunyi fan mu lanma dugi fori ma.

³⁷ Mixi yo man mu wɛni nɛɛnɛ sama lɛbɛ fori kui, xa na mu a ra wɛni nɛɛnɛ na funtu, na lɛbɛ fori bulama nɛ, wɛni fili, a sase fan kana.

³⁸ A lan nɛ wɛni nɛɛnɛ xa sa lɛbɛ nɛɛnɛ nan kui.

³⁹ Mixi yo man mu wama wɛni nɛɛnɛ xɔn xa a bara wɛni fori min, barima a a falama nɛ, «Wɛni fori nan fan.»»

6

Malabu lɔxɔɛ xa sɛriyɛ,

*nun xɛmɛ nde bɛlɛxɛ rayalanfɛ
(Matiyu 12:1-14, Maraki 2:23-3:6)*

¹ Malabu lɔxɔ nde, Isa nun a fɔxirabirɛɛ nu jɛrɛfɛ sankira ra xɛɛ tagi. Isa fɔxirabirɛɛ naxa mɛngi tɔnsɔɛ ndɛɛ ba, e e tuxutuxu e bɛlɛxɛ, e a xɔriɛ don.

² Farisɛni ndɛɛ naxa wɔyɛn, «Munfɛ ra wo na malabu lɔxɔɛ sɛriyɛ matandifɛ?»

³ Isa naxa e yaabi, «Wo mu nu a xaran Dawuda naxan naba kaamɛ to a suxu, a tan nun naxɛɛ nu na a fɔxɔ ra?»

⁴ A so nɛ Ala xa banxi kui, a taami don naxan fixi Ala ma, a nde so a fɔxirabirɛɛ fan yi ra, hali a to mu nu daxa mixi yo xa na don, fo sɛrɛxɛdubɛɛ.»

⁵ Isa man naxa a fala e be, «Adama xa Di nan findixi marigi ra malabu loxoε xun ma.»

⁶ Malabu loxoε gbete ma, Isa man naxa so salide kui, a mixie kawandi. A naxa xeme nde li naa, naxan yire fan belexe tuuxi a ma.

⁷ Farisenie nun seriye karamoxoε nu e ya tixi Isa ra e xa a mato xa a mixi rayalanma malabu loxoε ma, alako e xa no a kalamude fe nde ma.

⁸ Kono Isa to nu e xa mapoxunyi kolon, a naxa a fala xeme be naxan belexe tuuxi a ma, «Keli, i fa ti be pama tagi.» A naxa keli, a ti.

⁹ Isa naxa a masen e be, «N xa wo maxorin. A daxa fe fanyi nan xa raba malabu loxoε ma, ka fe paaxi? Nii rakisife nan daxa ka nii sontofe?»

¹⁰ A to ge a ya raperede mixi birin kanke ma, a naxa a fala na xeme be, «I belexe itala.» A naxa a itala, a belexe naxa yalan.

¹¹ Kono Farisenie tan naxa xono ki fanyi. E naxa so woyenfe e bore be, e xa lan fe ma, e noma naxan niyade Isa ra.

*Isa a xa xera fu nun firinyi sugandife
(Matiyu 10:1-3, Maraki 3:13-19)*

¹² Na waxati ma, Isa naxa siga geya fari Ala maxandide, a koe birin nadangi a Ala maxandima.

¹³ Kuye to iba a naxa a foxirabirce xili. A naxa fu nun firin sugandi e ya ma, a e xili sa xerae. E tan nan ya:

¹⁴ Simon, Isa naxan xili sa Piyeri, Piyeri xunya Andire, Yaki, Yaya, Filipu, Barotolome,

¹⁵ Matiyu, Tomasi, Alifa xa di Yaki, Simon naxan xili nu falama Seloti,

16 Yaki xa di Yudasi, nun Yudasi Isikariyoti naxan findi yanfante ra, a Isa sa mixi kobie belexe.

*Isa pama kawandife
(Matiyu 5-7)*

17 Isa nun na mixi fu nun firinyie to goro, a naxa ti kene nde ma. A foxirabiree gali nu na naa, a nun pama gbegbe naxee nu kelixi Yudaya nun Darisalamu, a nun baa de ra, Tire nun Sidon nabilinyi.

18 E birin nu faxi Isa xui ramede, a man xa e rayalan e xa furee ma. Ninne nu naxee tooroma, a nu e rayalanma.

19 Nama birin nu katafe e xa din a ra, barima senbe nu minife a i, a nu e birin nayalan.

*Seewe nun Gbaloe
(Matiyu 5:1-12)*

20 Na temui Isa naxa a ya ti a foxirabiree ra, a a masen e be,

«Seewe na wo be, wo tan setaree, barima wo jan na Ala xa mangeya niini bun ma.

21 Seewe na wo be, wo tan naxee kaamexi yakosi, barima wo fama ne wasade.

Seewe na wo be, wo tan naxee wama yakosi, barima wo fama ne yeledede.

22 Seewe na wo be, mixie na wo xon temui naxe, e na wo keru, e na wo konbi, e na wo xili kana Adama xa Di xa fe ra.

23 Wo xa seewa na loxe, wo tungan jalexinyi ra, barima wo baraayi gboma ne ariyanna. E benbae nu namironme fan tooroma na ki ne.»

24 «Konon gbaloe na wo be, wo tan bannae,

barima wo nan bara wo xa fe fanyi soto.

²⁵ Gbaloe na wo be, wo tan naxee wasaxi yakosi, barima kaame fama ne wo suxude.

Gbaloe na wo be, wo tan naxee yelema yakosi, barima sunnunyi nun wa fama ne wo suxude.

²⁶ Gbaloe na wo be, mixi birin na wo xili fanyi fala temui naxe,

barima e benbae nu wule false fan xunmafalama na ki ne

naxee nu e yete findixi namijonmee ra.»

Yaxuie xanufe

(Matiyu 5:38-48)

²⁷ «N xa a fala wo be, wo tan naxee na wo tuli matife n na,

wo xa wo yaxuie xanu,

wo fe fanyi nan naba wo xonmae be,

²⁸ wo Ala maxandi wo dankamae be,

wo Ala maxandi wo toromae be.

²⁹ Xa mixi i xere garin,

i xa boore seeti fan ti a be.

Xa mixi i xa donma tongo,

i naxa tondi a xa i xa mafelenyi fan tongo.

³⁰ Naxan yo na i makula, i xa a ki.

Naxan na see ba i yi, i naxa a maxorin a xa a ragbilen.

³¹ Wo wama mixie xa naxan birin naba wo be, wo fan xa na nan naba e be.»

³² «Xa wo sa mixi gbansan nan xanuma, naxee wo fan xanuxi, wo baraayi mundun sotoma na kui? Hali yunubitoe, e mixie nan xanuma naxee e tan fan xanuxi.

³³ Xa wo sa fe fanyi rabama mixie be, naxee fe fanyi rabama wo fan be, wo baraayi mundun sotoma na kui? Na tan, hali yunubitoe a rabama.

³⁴ Xa wo sa doni tima mixi nan be, wo laxi naxan na a wo xa doni fima, wo baraayi mundun sotoma na kui? Hali yunubitoe, e doni tima e boore be, alako e man xa doni birin soto.

³⁵ Kono wo tan xa wo yaxuie xanu. Wo xa fe fanyi nan naba. Wo xa doni ti, hali wo mu laxi a fife ra. Na kui, wo baraayi gboma ne, wo findi Ala Xili Xungbe Kanyi xa die ra, barima a tan fe fanyi rabama finsiriwalie nun mixi kobie be.

³⁶ Wo fan xa kinikini mixi ma, alo wo Baba Ala kinikinima mixi ma ki naxe.»

Wuri fupi nun xebenyi
(Matiyu 7:1-5)

³⁷ «Wo naxa wo yete findi wo boore adama kewalie makiitima ra, alako kiiti naxa fa kana wo fan na Ala yi. Wo naxa mixi makiiti kiiti xoxoxe ra, alako wo fan naxa makiiti kiiti xoxoxe ra. Wo dije mixi ma, alako Ala xa dije wo fan ma.

³⁸ Wo mixi ki, alako Ala fan xa wo ki. Wo kima ki naxe, a luma ne alo maale na maniya, a maniyase rafe a fanyi ra, maale madeten, a xeye xeye, nde man fa sa a xun han a fili a ma. Na kui, wo maniyase naxan nawalima booree be, na nan nawalima wo fan be.»

³⁹ Isa man naxa yi taali woyenyi fala e be, «Donxui noma xuli suxude donxui be yire? A di, e firin birin mu birama xe yili kui?

⁴⁰ Taalibi mu dangima a karamoxo ra, kono taalibi naxan birin nu ge a matinkande, a luma ne alo a karamoxo.»

⁴¹ «Munfe ra i wuri fupi toma i ngaxakerenyi ya ma, a fa li i mu xebenyi toxi naxan na i tan yete ya ma?

⁴² I noma a falade i ngaxakerenyi be di, <A lu n xa na wuri fuɲi ba i yeɛ ya ma,> a fa li i tan mu xebeɲi toxi naxan na i tan ya ma? I tan filankafui, xebeɲi nan singe ba i ya ma! Na ba xanbi, i noma ne se igbeɛde a fanyɲi ra, alako i xa wuri fuɲi ba i ngaxakerenyi fan ya ma.»

*Wuri bili kolonma a bogi nan ma
(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ «Sansi fanyɲi mu na naxan bogi kobi raminima, sansi kobi fan mu na naxan bogi fanyɲi raminima.

⁴⁴ Sansi birin kolonma a bogi nan ma. Xore mu bama tunbe bili ra, kusu fan mu bama baagi bili koɲ na.

⁴⁵ Fe fanyɲi to ragataxi mixi fanyɲi boɲe kui, a fe fanyɲi nan naminima. Fe kobi to ragataxi mixi kobi boɲe kui, a fe kobi nan naminima. Naxan na gbo mixi boɲe kui, na nan doɲxoɛ minima a de i.»

*Banxiti firinyie xa taali
(Matiyu 7:24-27)*

⁴⁶ «Munfe ra wo n xilima <N Marigi, n Marigi,> koɲo wo mu n xui rabatuma?

⁴⁷ Mixi yo fa n ma, a n ma masenyi rame, a fa a rabatu, wo wo tuli mati n xa a masen wo be na kanyɲi maniyaxi mixi naxan na.

⁴⁸ A maniyaxi banxiti nan na, naxan boxi ge han a sa fanye li, a fa a xa banxi bili ti na fanye fari. Loxo nde, xure naxa banbaran ye han a din banxi ma, koɲo a mu no sese niyade a ra, barima a nu tixi a fanyɲi ra.

49 Kɔnɔ mixi yo naxan n ma masenyi rame, a fa li a mu a rabatu, na kanyi tan maniyaxi xeme nan na naxan banxi ti bɔxi fari ma, bili mu a be. Xure to banbaran, a din banxi ma, a naxa a rabira keren na, banxi naxa kana a jaaxi ra.»

7

Sɔɔri xunmati xa danxaniya (Matiyu 8:5-13)

1 Isa to ge a xa masenyi birin tide nama be, a naxa so Kaperenamu.

2 Sɔɔri mixi keme xunmati nde nu na naa, naxan ma konyi xeme nde nu furaxi, a gbe mu nu luxi a xa faxa. Konyi nan nu a ra naxan nu rafan a marigi ma ki fanyi.

3 Sɔɔri xunmati to Isa xa fe me, a naxa Yuwifi kuntigi ndee xee Isa xon, a xa fa a xa konyi rayalan.

4 Yuwifi kuntigie to Isa yire li, e naxa a mayandi ki fanyi, e a fala, «Mixi na a ra, a lan ne i xa yi fe raba a be,

5 barima won si rafan a ma. A tan nan salide tixi muxu be.»

6 Isa naxa bira e foxo ra. A to makore banxi ra, na sɔɔri mixi keme xunmati naxa a boore ndee xee e xa a fala a be, «Marigi, i naxa i yete tooro, barima na binye mu na n yi ra i tan xa so n ma banxi kui.

7 Na nan a niya, n jan mu tin n yete xa fa i xon. I xa yaamari gbansan nan fi, n ma konyi xa yalan.

8 N a kolon barima n fan na mange ndee xa yaamari bun ma, sɔɔri ndee man na n yi, naxee

na n fan ma yaamari bun ma. N na a fala soori nde be, <Siga,> a sigama ne. N na a fala, <Fa,> a fama ne. N na n ma konyi nde yamari, <Yi fe raba,> a a rabama ne.»

⁹ Isa to a xa woyenyi me, a naxa kaaba a xa fe ma. A naxa a ya rafindi jama ma naxan nu biraxi a foxo ra, a a masen e be, «N xa a fala wo be, n mu yi danxaniya mooli toxi hali Isirayila boxi ma.»

¹⁰ Xerae to gbilen soori xunmati xonyi, e naxa konyi li, a yalanxi.

Isa kaape gine xa di rakelife faxe ma

¹¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa nde, dennaxe xili Nayin, a foxirabiree nun jama gbegbe nu na a foxo ra.

¹² A to makore taa sode de ra, Isa naxa a to mixie minife xeme nde fure ra. Kaape gine nde xa di kerenyi nan nu faxaxi, na taa jama gbegbe fan nu jerefe kaape gine fe ma.

¹³ Marigi to kaape gine to, a naxa kinikini a ma, a a fala a be, «I naxa wa.»

¹⁴ A naxa a maso fure ra, a a belexe sa a xaninse fari, a xaninmae naxa ti. Isa naxa a masen, «I tan segetala, n naxe i be, keli!»

¹⁵ Faxamixi naxa keli, a so woyenfe. Isa naxa a ragbilen a nga ma.

¹⁶ Gaaxui naxa e birin suxu, e nu Ala matoxo, e nu a fala, «Ala namijonme xungbe nan nakelixa won tagi!» E man nu a fala, «Ala bara fa a xa mixie xunmatode!»

¹⁷ Isa xa xibaaru naxa siga rayensen na Yudaya boxi birin ma a nun naa rabilinyi.

*Annabi Yaya xa maxorinyi
(Matiyu 11:1-30)*

¹⁸ Yaya fɔxirabirɛɛ naxa yi fe birin fala Yaya bɛ.

¹⁹ A fan naxa mixi firin xili e ya ma, a e xɛɛ Isa maxorinde, «I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbɛtɛ nan mamɛ?»

²⁰ E to Isa yire li e naxa a maxorin, «Yaya Xunxa nan muxu xɛɛxi i maxorinde. I findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na naxan lanma a xa fa, ka muxu xa mixi gbɛtɛ nan mamɛ?»

²¹ Na temui yati, Isa nu furemae, jinne kanyie, nun donxui gbegbe rayalanfe.

²² Na kui, a naxa Yaya xa xɛɛrae yaabi, «Wo fe naxan mexi nun wo fe naxan toxi, wo sa na dentɛge Yaya bɛ. Donxuie se toma, namatɛɛ nɛrɛma, kune kanyie yalanma, tulixorie wɔyenyi mema, faxamixie kelima, fuxarilae kawandima xibaaru fanyi ra.

²³ Sɛɛwɛ na mixi bɛ naxan mu siikɛma n ma fe ra.»

²⁴ Yaya xa xɛɛrae to siga, Isa naxa jama maxorin Yaya xa fe ma, «Wo siga munse matode wula i? Foye kale naxan namaxama?

²⁵ Xa na mu a ra, wo siga munse matode? Dugi tofanyi kanyi? Naxee maxirixi a fanyi ra, e xa dunjɛ igiri bannaya kui, nee toma mange banxie nan kui.

²⁶ Wo fa siga munse matode? Namijɔnmɛ? Iyo, n xa a fala wo bɛ, a jan dangi namijɔnmɛ ra.

²⁷ A tan nan xa fe sɛbɛxi Kitaabui kui, <N fama n ma xɛɛra rasanbade i ya ra alako a xa kira

yailan i be.»

²⁸ N xa a fala wo be, gine yo mu di bari naxan dangi Yaya ra. Kono n man xa a fala wo be, mixi naxan na Ala xa mangeya niini bun ma, a xurun kiyoki, a fan dangi Yaya ra.»

²⁹ «Nama nun duuti maxilie to a xui me, e la ne Ala ra, e fa lu Yaya xa e xunxa ye xora.»

³⁰ Kono Farisenie nun seriyε karamoxoe tan tondi ne Ala waxonfe ra e be barima e tondi ne Yaya xa e xunxa ye xora.»

³¹ «N noma to mixie misaalide munse ra? E maniyaxi nde ra?

³² E maniyaxi dimedie nan na naxee doxoxi taa kui, e nu a fala e booree be,
 <Muxu bara xule fe wo be,
 kono wo mu fare boronxi.
 Muxu bara jon beeti ba,
 kono wo mu wa.»»

³³ «Yaya Xunxa to bara fa, a mu taami don, a mu weni min. Wo bara a fala, <Ninne na a foxo ra.>

³⁴ Adama xa Di to fa, a tan mu tondi sigade xulunyi yire. Na kui, wo bara a fala, <Furi jaaxi siisila mato! E nun duuti maxilie nun yunubitoe nan a ra!>

³⁵ Kono xaxilimaya kolonma a kewali nan ma.»

Gine yunubitoe nde xa yunubie xafarife

³⁶ Fariseni nde naxa Isa xili e xa e dege a xonyi. Isa naxa so naa, a a magoro.

³⁷ Gine yunubitoe nde nu na taa kui, a naxa a me a Isa a degefe na Fariseni xonyi. Na kui, a naxa labunde ture suxu a yi ra, na saxi a bitire tofanyi kui naxan nu rafalaxi alabatira geme ra.

³⁸ A to so naa, a naxa ti Isa xanbi ra a sanyie yire. A to wa fɔlɔ, a naxa Isa sanyie bunda a yaye ra. A naxa e mafuruku a xunsexε ra, a e sunbu, a fa labundε maso e ma.

³⁹ Fariseni naxan Isa xili a dεgede a xɔnyi, a to na fe to, a naxa a fala a yetε ma, «Xa yi xεmε findixi namipɔnmε nan na nu, a yi ginε xa fe kolonma nε nu, a a kolonma nε nu a yunubitɔε nan dinfe a ra yi ki.»

⁴⁰ Isa naxa a fala a bε, «Simɔn, n xa fe nde masen i bε.» Na naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, a masen n bε.»

⁴¹ Isa naxa yi taali sa a bε, «Kɔbiri kanyi nde nu bara mixi firin doni. A singe xa doni findixi gbeti kɔbiri kole kεmε suuli nan na, a firin nde, gbeti kɔbiri kole tongo suuli.

⁴² Fεεrε to mu nu na e sese yi ra, kɔbiri kanyi naxa dijε e firin birin xa doni ma. Na mixi firinyi tagi, kɔbiri kanyi rafaɔma nde ma dangi boore ra?»

⁴³ Simɔn naxa a yaabi, «N laxi a ra, naxan xa doni nu gbo boore bε.» Isa naxa a fala a bε, «I nɔndi.»

⁴⁴ Na temui a naxa a ya rafindi ginε ma, a fa a masen Simɔn bε, «I yi ginε to? N so nε i xɔnyi, i mu ye fi n ma n xa n sanyie maxa, kɔnɔ a tan n sanyie maxaxi a yaye nan na, a e mafuruku a xunsexε ra.

⁴⁵ I tan mu n sunbu, kɔnɔ a tan, kabi n soxi i xɔnyi, a mu baxi n sanyie masunbufe.

⁴⁶ I tan mu ture maso n xunyi ma, kɔnɔ a tan labundε ture nan masoxi n sanyie ma.

⁴⁷ Na na a ra, n xa a fala i bε, a xa yunubie naxee gboxi na ki, e bara xafari a bε, barima a

xa xanunteya fan gbo. Kɔnɔ naxan xa yunubi xafarixie xurun, na kanyi xa xanunteya fan xurun.»

⁴⁸ Isa naxa fa a masen ginε bε, «I xa yunubie bara xafari.»

⁴⁹ Naxee nu magoroxi e dεgede, nee fan naxa so a falafe e yetε ma, «Nde yi ra a to yunubi xafarima?»

⁵⁰ Isa man naxa a masen ginε bε, «I xa danxaniya bara i rakisi. Siga bɔjεsa kui.»

8

Ginεe naxee Isa malife

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa siga taa birin isa ra, a xungbe nun a xuri, a nu mixie xaran, a nu e kawandi Ala xa mangεya niini xa xibaaru fanyi ra. A fɔxirabire fu nun firinyie nu na a fɔxɔ ra,

² a nun ginε nde naxee nu bara rayalan pinnee nun fure gbεtεe ma. E xilie nan ya: Mariyama, a nu falama naxan bε Magidalaka, Isa pinne solofere kerɩ naxan fɔxɔ ra,

³ a nun Yohanna, naxan nu dɔxɔxi Herode xa walikεe xunyi Kusa xɔn, a nun Susanna, a nun mixi gbεtε wuyaxi. E nu Isa nun a fɔxirabiree malima e yetε harige ra.

Xε rawali xa taali

(Matiyu 13:1-23, Maraki 4:1-20)

⁴ Nama gbege to malan Isa yire kelife taa wuyaxi, a naxa yi taali wɔyenyi masen e bε,

⁵ «Xε rawali nde nan mini sansi xɔri garansande. A to nu sansi xɔri garansanma, a xɔri ndee naxa bira sankira xɔn, mixie naxa nee maboron, xɔnie man fa e don gbiki.

⁶ Sansi x̄ori nde fan naxa bira ḡeme yire. A to bula, a naxa ragan barima ye mu nu na a b̄e.

⁷ Sansi x̄ori ndee fan naxa bira tunbe kunsie tagi. Tunbe kunsie naxa gbo, e sansie ix̄eten, e e kana.

⁸ Sansi x̄ori nde fan naxa bira bende fanyi ma. Na x̄ori keren keren birin sansie to te, e naxa e t̄ons̄e ramini, x̄ori k̄eme k̄eme.» Isa to ḡe na w̄oyenyi ra, a naxa a xui ite, a a fala, «Xa wo tuli fe m̄ema, wo wo tuli mati yi masenyi ra.»

⁹ Isa f̄oxirabir̄ee to a max̄orin a xa na taali ya iba e b̄e,

¹⁰ a naxa e yaabi, «Ala bara fahaamui fi wo ma wo xa a xa manḡeya niini gundo kolon, k̄on̄o mixi gb̄et̄ee tan a m̄ema taali w̄oyenyie nan na, alako

«E xa fe to, k̄on̄o e naxa a iḡb̄e.

E xa fe m̄e, k̄on̄o e naxa a fahaamu.»»

¹¹ «Na taali w̄oyenyi ya ibama yi ki n̄e. Sansi x̄ori misaalixi Ala xa masenyi nan na.

¹² Sansi x̄ori naxee bira kira x̄on, nee misaalixi mixie nan na naxee bara Ala xa masenyi m̄e, k̄on̄o Ibulisa nan fama fa, a a ba e b̄on̄e ma, alako e naxa fa danxaniya, e kisi.

¹³ Sansi x̄ori naxee bira ḡeme yire, nee misaalixi mixi nan na naxee Ala xa masenyi m̄ema, e a suxu s̄ēw̄e ra. K̄on̄o sanke to mu na e b̄e, e xa danxaniya mu buma. Maratantanyi waxati na a li, e mu xanma.

¹⁴ Sansi x̄ori naxee bira tunbe kunsie tagi, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi m̄ema, k̄on̄o k̄ont̄ofili, bannaya, nun yet̄e rafan

fee nan a niyama e mu γε e bogi raminide Ala be.

¹⁵ Sansi xori naxee bira bendε fanyi tan ma, nee misaalixi mixie nan na naxee Ala xa masenyi mema, e a ragata e boje fanyi ma tinxinyi kui, e e bogi ramini Ala be tunnabexiya kui.»

Lanpui xa taali
(Maraki 4:21-25)

¹⁶ «Mixi yo mu lanpui radexema, a man fa feje felen a xun na, xa na mu a ra a a raso sade bunyi. A a doxoma lanpui doxose nan fari alako naxee soma banxi, e xa a te dexe to.

¹⁷ Fe noxunxi birin fama kolonde. Gundo birin makenema ne.

¹⁸ Na na a ra, wo lan wo xa wo tuli mati a fanyi ra. Fahaamui kanyi xa fahaamui xun masama, kono fahaamutare, hali a naxan di mapoxunxi a gbe ra, na fama bade a yi ra.»

Isa nga nun a xunyae
(Matiyu 12:46-50, Maraki 3:31-35)

¹⁹ Isa nga nun a xunya xememaε naxa siga a yire, kono e mu nu noma makorede a ra jama xa fe ra.

²⁰ Mixi nde naxa a fala Isa be, «I nga nun i xunyae na tande, e wama i tofe.»

²¹ Kono Isa naxa a yaabi, «Mixi naxee Ala xa masenyi ramema, e a rabatu, nee nan findixi n nga nun n xunyae ra.»

Isa foye raxarafe
(Matiyu 8:23-27, Maraki 4:35-41)

²² ΛΟΧΟ nde, Isa naxa a fala a fɔxirabirɛɛ bɛ, «Won xɛɛ baa naakiri ma.» E birin naxa baki kunkui kui, e siga.

²³ Na jɛrɛ kui, Isa naxa xi. Foye belebele naxa keli baa ma, kunkui naxa rafe fɔlɔ ye ra. Gbaloe nu bara makɔrɛ e ra.

²⁴ Na kui, a fɔxirabirɛɛ naxa fa Isa raxunu e a fala a bɛ, «Karamɔxɔ, karamɔxɔ, won faxafe nɛ yi ki!» Isa to xunu, a naxa wɔyɛn foye nun mɔrɔnyie ma, a e yaamari. Foye nun mɔrɔnyie naxa a iti, baa naxa raxara.

²⁵ Isa naxa fa a fɔxirabirɛɛ maxɔrin, «Wo xa danxaniya na minden?» E fan naxa gaaxu, e kaaba, e nu a fala e bore bɛ, «Nde lanxi yi ma? Hali foye nun baa, a e yamarima, e a xui rabatu.»

*Isa jinnɛɛ kerife Gadara xɛmɛ nde fɔxɔ ra
(Matiyu 8:28-34, Maraki 5:1-20)*

²⁶ Isa nun a fɔxirabirɛɛ to so Gadara bɔxi ma, dennaxɛ na Galile naakiri ma,

²⁷ Isa to goro xare ma, a naxa jinnɛɛ kanyi li naa. Singe a nu sabatixi taa kui, kɔnɔ kabi tɛmui xɔnkuye a sabatixi gaburi yire a mageli ra.

²⁸ A to Isa to, a naxa gbelegbele, a sa bira a bun ma, a a fala a xui itexi ra, «Isa, i tan Ala Xili Xungbe Kanyi xa Di, i wama munse xɔn ma n bɛ? N bara i mayandi, i naxa n jaxankata.»

²⁹ A na fala nɛ, barima Isa nu bara jinnɛɛ yamari a xa gbilen na xɛmɛ fɔxɔ ra. Sanmaya wuyaxi, mixie nu bara yɔlɔnxɔnyi sa a sanyie nun a belexɛɛ ma, alako a naxa a maxɔnɔ, kɔnɔ jinnɛɛ nu luma yɔlɔnxɔnyie bolon na, a fa a rakonkon wula ra.

³⁰ Isa naxa a maxorin, «I xili di?» A naxa a yaabi, «N xili ne Gali.» A na fala ne barima jinne gbegbe nan nu a foxo ra.

³¹ Ninnee naxa Isa mayandi alako a naxa e rasanba yahannama.

³² Xose gali nu na e demadonfe geya nde ma. Ninnee naxa Isa mayandi a xa tin e xa sa so na xosee. Isa to tin,

³³ jinne naxa gbilen na xeme foxo ra, e sa so xosee. Xosee naxa goro e gi ra tentenyi ra, e sin baa ma. E birin naxa madula, e faxa.

³⁴ Xose demadonyie to na fe to, e naxa siga e gi ra, e sa a fala taakae nun daaxakae be,

³⁵ mixie fan naxa siga e xa sa a mato naxan nabaxi. E to Isa yire li, e naxa xeme fan li naa, jinne nu bara kerri naxan foxo ra, a doxoxi Isa bun ma, sose ragoroxi a ma, a bara yalan. Na naxa e ragaaxu.

³⁶ Naxee nu bara a to Isa jinne kerri xeme foxo ra ki naxe, e naxa a tagi raba birin be.

³⁷ Na temui, Gadarakae birin naxa Isa mayandi a xa keli e xonyi, barima gaaxui nu bara e suxu ki fanyi. Na kui, Isa naxa baki kunkui kui, a xa gbilen.

³⁸ Ninne kerixi xeme naxan foxo ra, a naxa Isa mayandi a e birin xa lu a ra. Konso Isa naxa a ragbilen, a a masen a be,

³⁹ «Gbilen i xonyi. Ala fe naxan birin nabaxi i be, sa na dentege sa.» Xeme naxa siga, a sa na taa birin isa. Isa naxan nabaxi a be, a naxa sa na tagi raba birin be.

Di gine nde rakelife faxe ma

nun ginε gbεtε rayalanfe
(Matiyu 9:18-26, Maraki 5:21-43)

⁴⁰ Isa to gbilen naakiri ma, ɲama birin nu a mamεfe. E naxa a ralan.

⁴¹ Salide yarerati nde naxa fa a xɔn naxan nu xili Yayiru. A naxa fa a suyidi Isa bε, a a mayandi a xa siga a xɔnyi,

⁴² barima a xa di ginε kerenyi nu fa na faxafe nε. A ɲε konti nu bara ɲε fu nun firin ɲɔndɔn li.

Isa to nu sigafe Yayiru xɔnyi, ɲama gbegbe nu na a xεtenfe.

⁴³ Ginε nde nu na e ya ma naxan xa kike wali mu nu a itima ɲε fu nun firin bun ma, mixi yo mu nɔ a dandande.

⁴⁴ Na ginε naxa fa Isa xanbi ra, a a bεlexε din a xa donma sanbunyi ra. Keren na, a xa kike wali naxa dan.

⁴⁵ Isa naxa maxɔrinyi ti, «Nde dinxi n na?» Birin to a fala a e tan mu a ra, Piyeri naxa a fala Isa bε, «Karamɔxɔ, ɲama i rabilinxi, birin nan i xεtenfe!»

⁴⁶ Kɔnɔ Isa naxa a masen, «Mixi nde bara din n na, barima n a kolon senbε nde bara mini n fate.»

⁴⁷ Ginε to a kolon a a mu nu nɔma a nɔxunde, a naxa fa a sɛrenma, a suyidi Isa bε. A a bεlexε dinxi a ra fe naxan ma, a man yalanxi a ikɔrɛxi ra ki naxε, a naxa na birin tagi raba ɲama ya xɔri.

⁴⁸ Isa naxa a masen a bε, «N ma di ginε, i xa danxaniya bara i rayalan. Siga bɔɲesa kui.»

⁴⁹ Isa to nu wɔyεnfe, mixi nde naxa fa kelife salide yarerati xɔnyi, a a fala a tan Yayiru bε,

«I xa di gine bara faxa. I naxa karamoxo tooo sonon.»

⁵⁰ Isa to a be, a naxa a masen Yayiru be, «I naxa gaaxu. I xa danxaniya tun. I xa di kisima ne.»

⁵¹ Isa to Yayiru xonyi li, a mu tin mixi yo xa so banxi kui fo Piyeri, Yaya, Yaki, di gine baba nun a nga.

⁵² Isa to a to birin nu wafe di gine xa fe ra sunnunyi kui, a naxa a masen e be, «Wo naxa wa. Yi di gine mu faxaxi xe, a na xife ne.»

⁵³ Nama naxa yo Isa ma, e a mayele, barima e nu a kolon a temedi bara faxa.

⁵⁴ Kono Isa naxa temedi belexe suxu, a a fala a be a xui itexi ra, «N ma di, keli!»

⁵⁵ A nii naxa gbilen a i, a keli keren na. Isa naxa a fala e be e xa donse fi a ma.

⁵⁶ Temedi barimae de nu ixaraxi, kono Isa naxa a matintin e ra fa a fala, a fe naxan nabaxi, e naxa a fala mixi yo be.

9

Isa a foxirabire fu nun firinyie xeeffe (Matiyu 10:5-42, Maraki 6:7-12)

¹ Isa to a foxirabire fu nun firinyie malan, a naxa senbe nun ne fi e ma alako e xa no pinnee keride mixie foxo ra, e man xa no furema mooli birin nayalande.

² A naxa e xee mixie kawandide Ala xa mangeya niini xa masenyi ra, e man xa furemae rayalan.

³ A naxa a masen e be, «Wo ne biyaasima, wo naxa sese xanin wo xun ma, alo xuli, gbomfoe, taami, kobiri, xa na mu a ra donma firin nde.

⁴ Wo na so banxi naxan kui, wo xa yigiya menni ne han wo sa sigama taa gbete temui naxe.

⁵ Xa na taakae mu wo rasene, wo xa keli naa. Wo xa menni bende rakonkon wo sanyie ra, a xa findi seedeɲoxɔya ra e be, wo bara e rabolo.»

⁶ Na kui, Isa foxirabiree naxa siga, e sa taae birin isa. E nu mixie kawandima Ala xa xibaaru fanyi ra, e nu furemae rayalan yire birin.

*Mange Herode ifuxi Isa xa fe ra
(Matiyu 14:1-12, Maraki 6:14-29)*

⁷ Galile mange Herode to fe birin me naxee nu rabafe a xa boxi ma, a naxa ifu Isa xa fe ra, barima ndee nu a falama a Yaya Xunxa nan kelixi faxe ma,

⁸ ndee a fala a Annabi Eliya nan gbilenxi, ndee a fala a namijonme gbete naxan nu na dunije temui dangixi, na nan man kelixi.

⁹ Herode naxa a fala, «Yaya tan, n bara na xunyi bolon a de i. Konɔ nde fa yi tan na, n naxan xa fe mema yi ki?» Na kui, a naxa so katafe a xa Isa to.

*Isa donse fife mixi wulu suuli ma
(Matiyu 14:13-21, Maraki 6:30-44)*

¹⁰ Xerae to gbilen, e fe naxee rabaxi, e naxa a birin dentege sa Isa be. A fan naxa e xanin Betesayida e xa lu e xati ma yire keren.

¹¹ Konɔ nama to a kolon, e naxa bira Isa foxo ra. A fan naxa e ralan, a woyen e be Ala xa mangeya niini xa fe ra, a furemae rayalan.

¹² Nunmare to so folo, Isa foxirabire fu nun firinyie naxa e maso a ra, e a fala a be, «Nama rayensen alako e xa sa so taae nun daaxae naxee

na be rabilinyi, e xa sa yigiyadee nun donsee fen, barima won na wula nε yi ki.»

¹³ Isa naxa a fala e be, «Wo tan nan xa donse fi e ma.» A foxirabiree naxa a yaabi, «Sese mu na muxu yi bafe taami suuli nun yexe firin na. Ka muxu tan nan xa siga donse sarade yi jama birin be?»

¹⁴ Mixie naxee nu na naa, xemee konti naxa siga han wulu suuli jondon.

Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Wo a fala mixie be e xa doxo e tongo suuli suuli ma.»

¹⁵ E fan naxa a raba na ki, e mixi birin nadoxo.

¹⁶ Isa naxa na taami suuli nun na yexe firin tongo, a a ya rate koore ma, a fa Ala nuwali sa. A naxa taamie igira, a fa e so a foxirabiree yi ra, alako e xa e itaxun jama ma.

¹⁷ Nama birin naxa e dege han e wasa. Donse donxoe xuntunyie to matongo, debe fu nun firin nan nafe.

Piyeri Isa kolonfe Ala xa Mixi Sugandixi ra,

*nun Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe
(Matiyu 16:13-28, Maraki 8:27-30)*

¹⁸ Loxo nde Isa nu na Ala maxandife a xati ma. A foxirabiree fan nu na naa. A naxa e maxorin, a naxe, «Mixie munse falama n ma fe ra? Nde lanxi n ma?»

¹⁹ E naxa a yaabi, «Ndee a falama, Annabi Yaya Xunxa. Ndee a falama, Annabi Eliya. Ndee a falama, namiponme gbete naxan faxes waxati dangixi, na nan man kelixi.»

²⁰ Isa man naxa e maxorin, «Kono wo tan naxe di? Nde n na?» Piyeri naxa a yaabi, «Ala xa Mixi Sugandixi nan na i ra.»

21 Isa naxa a matintin e ra, a e yamari, e naxa a xa fe fala mixi yo be.

22 A man naxa a masen e be, «Fo Adama xa Di xa tɔɔre gbegbe sɔɔ. Yuwifie xa forie, serexedube kuntigie, nun seriye karamɔxɔe mu fama lade a ra, e a faxama ne, kɔnɔ a man xa keli faxe ma a xi saxan nde.»

23 Isa naxa a masen birin be, «Xa mixi wa birafe n fɔxɔ ra, a xa tondi a yete ma, a xa tin tɔɔre nun faxe ra lɔxɔe birin, a bira n fɔxɔ ra.

24 Mixi naxan wama a yete rakisife, na kanyi lɔema ne. Naxan a yete ralɔema n tan ma fe ra, na kanyi kisima ne.

25 Dunija birin sɔɔe munse fanma mixi ma, xa a sigama yahannama?

26 Naxan yo yaagima n tan nun n ma woyenyi xa fe ra, n tan Adama xa Di fama a nɔre kui temui naxe nun a Baba Ala nun a xa maleke seniyenxie xa nɔre, n fan yaagima ne na kanyi xa fe ra.

27 N xa nɔndi fala wo be, mixi ndee tixi wo ya ma be, naxee mu faxama fo e Ala xa mangeya niini to.»

Isa nɔrɔfe

(Matiyu 17:1-3, Maraki 9:1-13)

28 Yi masenyi dangi xanbi xi solomasaxan nɔndon, Isa naxa Piyeri, Yaya, nun Yaki xanin geya fari Ala maxandide.

29 Isa to nu Ala maxandife, a yatagi naxa masara. A xa dugie fan naxa fiixe alɔ naiyalanyi.

30 Na temui, Annabi Munsa nun Annabi Eliya naxa mini e ma, e nun Isa naxa woyen.

³¹ E mini nɔɔre xungbe nan kui, e nu wɔyɛnfe Isa be a xa faxe xa fe ma, naxan nu fafe kamalide Darisalamu.

³² Xi xɔli nu bara nɔ Piyeri nun a booree ra, kɔnɔ e to xunu, e naxa Isa xa nɔɔre to, a nun na xeme firin naxee nu na a fe ma.

³³ Na xeme firinyie to nu kelife Isa xun, Piyeri naxa a fala a be, «Marigi, fe fanyi na a ra muxu to na be yi ki. Muxu xa lingira saxan yailan, keren i gbe, keren Annabi Munsa gbe, keren Annabi Eliya gbe.» Piyeri mu nu a kolonxi a nu sese naxan falafe.

³⁴ A to nu na wɔyɛnfe, nuxui naxa goro e ma. Piyeri nun a booree naxa gaaxu e to a to nuxui bara din e ma.

³⁵ Xui nde naxa mini nuxui kui, a a masen, «N ma Di nan ya, n ma Mixi Sugandixi. Wo wo tuli mati a ra.»

³⁶ Na xui to ge wɔyɛnde, e naxa Isa to a keren. A fɔxirabirɛe fe naxan toxi e ya ra, e naxa dundu a fe ma, e mu a fala mixi yo be na waxati.

*Isa pinne kerife dimedi nde fɔxɔ ra
(Matiyu 17:14-23, Maraki 9:14-32)*

³⁷ Na kuye iba, Isa nun a fɔxirabirɛe naxa goro geya fari, nama gbege naxa fa a ralande.

³⁸ Na temui, xeme nde naxa a xui ite nama tagi Isa mayandife ra, «Karamɔxɔ, yandi, fa n ma di xeme mato, barima yi di kerenyi nan na n be!

³⁹ A mato, pinne nan na a fɔxɔ ra. A na keli a ra, a sɔnxɔma ne, a a raketun a ra, n ma di dexunfe nu fa mini. A mu a bepinma mafuren, fo a ge a rahalakide.

⁴⁰ N bara i fɔxirabirɛɛ mayandi e xa yi jinne kerɩ a fɔxɔ ra, kɔnɔ e mu nɔxi.»

⁴¹ Isa naxa e yaabi, «Wo tan bɔnsɔɛ danxaniyatare, wo kobi. N xa lu wo sɛeti ma han mun tɛmui? N xa ti wo bun ma han mun lɔxɔɛ? Wo fa na di ra n xɔn.»

⁴² A jan mu nu Isa yire li sinden, jinne naxa di rabira bɔxi ma, a a raketun a ra. Kɔnɔ Isa to jinne yamari, di naxa yalan, Isa fa a ragbilen a baba ma.

⁴³ Nama birin naxa kaaba Ala xa sɛnbɛ ma.

*Isa a xa faxɛ xa fe masenfe a sanmaya firin nde
(Matiyu 17:22-23, Maraki 9:30-32)*

Birin to nu kaabaxi Isa wali fɔxi birin ma, a naxa a fala a fɔxirabirɛɛ bɛ,

⁴⁴ «Wo tan xa yi masenyi nan name a fanyi ra: Adama xa Di sama nɛ mixie bɛlɛxɛ.»

⁴⁵ Kɔnɔ e mu na wɔyenyi fahaamu, barima a nu bara nɔxun e ma alako e naxa a kolon. E man mu suusa Isa maxɔrinde a ma.

*Mixi naxan tide gbo
(Matiyu 18:1-11, Maraki 9:33-50)*

⁴⁶ Isa fɔxirabirɛɛ naxa so wɔyenyi kui, e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma.

⁴⁷ Kɔnɔ Isa to nu e bɔɛ ma fe kolon, a naxa dimedi nde tongo, a a ti a fɛ ma.

⁴⁸ A naxa a masen e bɛ, «Mixi yo naxan yi dimedi mɔɔli rasɛnɛma n xili ra, na kanyi bara n tan yetɛ yati rasɛnɛ. Mixi yo naxan n tan nasɛnɛ, na kanyi bara n xɛɛma fan nasɛnɛ. Naxan findixi mixi xuri ra wo birin ya ma, a tan nan tide gbo.»

*Findife Isa fɔxirabire ra
(Maraki 9:38-41)*

⁴⁹ Yaya naxa a yaabi, «Karamɔxɔ, muxu bara xeme nde to a jinne kerima mixi fɔxɔ ra i xili saabui ra. Muxu bara kata a xa ba na ma, barima a mu biraxi won fɔxɔ ra.»

⁵⁰ Isa naxa e yamari, «Wo naxa a ratɔn, barima xa naxan mu kelixi wo xili ma, na tan na wo tan na be.»

Samari taa nde tondife Isa rasenede

⁵¹ Waxati to nu bara makɔre Isa xa te koore, a naxa nate tongo a xa Darisalamu kira suxu.

⁵² A naxa mixi ndee xee a ya ra. E to siga, e naxa so Samari taa nde e xa sa yigiya nde fen a be.

⁵³ Kɔnɔ naakae mu tin a rasenede barima a nu sigafe Darisalamu ne.

⁵⁴ A fɔxirabiree Yaya nun Yaki to na fe to, e naxa a fala a be, «Marigi, muxu xa yaamari fi te xa goro keli koore, a xa e ratɔn?»

⁵⁵ Kɔnɔ Isa naxa a ya rafindi e ma, a woyen xɔrɔxɔe fala e be.

⁵⁶ Na temui, e naxa siga taa gbete.

*Birafe Isa fɔxɔ ra
(Matiyu 8:19-22)*

⁵⁷ E to nu kira xɔn ma, xeme nde naxa fa a fala Isa be, «I siga dede, n na i fɔxɔ ra.»

⁵⁸ Isa naxa a yaabi,
«Xulumase xima yili kui.

Xɔni xima a tee kui.

Kɔnɔ dede mu na Adama xa Di be a a xunyi sama dennaxe.»

59 Isa man naxa a masen mixi gbete nde be, «Bira n foxo ra.» Kono a kanyi naxa a yaabi, «Marigi, a lu n xa siga, n xa sa n baba ragata sinden.»

60 Isa naxa a yaabi, «A lu faxamixie nan xa e xa faxamixie ragata. I tan xa siga, i xa sa mixie kawandi Ala xa mangeya niini ra.»

61 Mixi gbete fan naxa a fala a be, «Marigi, n birama ne i foxo ra, kono a lu n xa siga n xonyi, n xa sa n pungu n ma mixie ma.»

62 Kono Isa naxa a yaabi, «Mixi yo naxan saari suxuma a nu fa a xanbi mato, a kanyi mu daxa a xa wali suxu Ala xa mangeya niini be.»

10

Isa a foxirabiree tongo solofere a nun firin xeeffe

1 Yi fee dangi xanbi, Marigi naxa mixi gbete sugandi, mixi tongo solofere a nun firin. A naxa e xee firin firin na, e xa siga a ya ra taa birin kui a nun yire birin a tan yete nu fafe sigade dennaxe.

2 A naxa a masen e be, «Xe xaba wali belebele nan na, kono walikae tan xurun. Wo xe kanyi maxandi alako a xa walikae rasanba a xa xe xabade.

3 Wo siga. N na wo xeeffe ne alo yexeyore naxee soma wula baree tagi.

4 Wo naxa kobiri, gbontoe, xa na mu a ra sankiri xanin wo xun ma. Wo naxa bu mixie xeebu ra kira xon ma.»

5 «Wo nu so banxi naxan kui, beenun wo xa se gbete fala wo xa a masen sinden, <Ala xa bojesa fi yi foxoe ma.>

⁶ Xa boɲesa mixi nde sabatixi naa, Ala wo xa duba suxuma ne a be, kɔnɔ xa na mixi mooli mu na, Ala wo xa duba ragbilenma wo tan nan ma.

⁷ Wo xa lu na banxi kerenyi nan kui. E se naxan soma wo yi ra, wo xa a don, wo xa a min, barima a lanma walike xa a sare soto. Wo naxa keli na banxi kui wo xa sa yigiya banxi gbete.»

⁸ «Wo nu so taa naxan yo kui e naxa wo rasene, e na naxan so wo yi ra, wo xa na don.

⁹ Wo xa na furemae rayalan, wo a masen naakae be, «Ala xa mangeya niini bara makore wo ra.»

¹⁰ Kɔnɔ wo nu so taa naxan yo kui e mu wo rasene, wo xa siga taa tagi ne, wo a masen mixie be,

¹¹ «Hali wo xa taa xube naxan kankanxi muxu sanyie ra, muxu bara a rakonkon a xa findi seederɔxɔya ra naxan baxi wo xili ma. Kɔnɔ wo xa a kolon ne, a Ala xa mangeya niini bara makore.»

¹² N xa a fala wo be, kiiti sa loxoɛ, kiiti fanma Sodoma be dangife na taa ra.»

Taa danxaniyataree xa gbaloe (Matiyu 11:21-24)

¹³ «Gbaloe na wo be, Korasinkae! Gbaloe na wo fan be, Betesayidakae! Kaabanako naxee raba wo tagi, xa nee sa raba Tire nun Sidon ne nu, a a lima e tan bara tuubi nu a rakuya, e doxo sunnun donma ragoroxi e ma, e te xube maso e ma e xa tuubi tonxuma ra.

¹⁴ Kiiti sa loxoɛ xoxoma wo tan ma dangi Tirekae nun Sidonkae ra.

¹⁵ I tan Kapereḅnamu go, i ᵑᵑᵑᵑ a ma a i tema han ariyanna kui? Ade, i ragoroma ne han yahannama.»

¹⁶ Isa man naxa a fala a fᵑxirabiree be, «Naxan na a tuli mati wo ra, a kanyi a tuli matixi n tan nan na. Naxan na tondi lade wo ra, na kanyi tondixi lade n tan nan na. Naxan na tondi lade n tan na, na kanyi tondixi lade n xexema nan na.»

Isa fᵑxirabire tongo solofere a nun firinyie gbilenfe

¹⁷ Isa fᵑxirabire tongo solofere a nun firin naxa gbilen seewe kui, e a fala a be, «Marigi, muxu na yaamari fi i xili ra, hali pinnee, e muxu xui rabatuma.»

¹⁸ Isa naxa a masen e be, «N bara Sentane to bira ra keli koore ma alo seyamakonyi.

¹⁹ A mato, n bara noe fi wo ma wo xa jere boximase nun tali ma, n noe fi wo ma yaxui Sentane xa senbe birin xun. Na birin kui, sese mu wo toma.

²⁰ Kono wo naxa seewa xe pinnee to wo xui rabatuma. Wo xa seewa ne barima wo xili sebexi ariyanna.»

*Isa seewafe Ala sagoe ra
(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)*

²¹ Na waxati, Isa naxa seewa Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a a fala, «Baba Ala, koore nun boxi Marigi, n bara i tantu i to yi fee noxunxi lonnilae nun xaxilimae ma, i e masen dimedie be. Iyo, n Baba, n bara i tantu barima i kenen fe nan ya.»

²² «N Baba bara fe birin taxu n na. Mixi yo mu Ala xa Di kolon, fo Baba Ala. Mixi yo mu Baba

Ala kolon, fo Ala xa Di, a nun Ala xa Di nu tin a masende naxan be.»

²³ A naxa a ya rafindi foxirabirsee ma, a a fala e be e xati ma, «Seewe na mixi be, naxan fee toma wo ya naxan toxi!

²⁴ N xa a fala wo be, namijonme nun mange wuyaxi bara wa e xa fee to wo na naxee tofe, konɔ e mu a to. E bara wa e xa fee me wo na naxee mefe, konɔ e mu a me.»

Yaamari naxan tide gbo a birin be,

nun Samarika mixi fanyi nde xa taali

(Matiyu 22:34-40, Maraki 12:28-34)

²⁵ Loxo nde, seriye lonnila nde to nu wama Isa matofe, a naxa ti, a a fala a be, «Karamoxo, a lanma n xa munse raba alako n xa abadan kisi soto?»

²⁶ Isa fan naxa a maxorin, «Munse sebexi Munsa xa seriye kui? I a fahaamuxi di?»

²⁷ Seriyɛ lonnila naxa a yaabi, «I xa Ala xanu i boɓe birin na, i nii birin na, i senbe birin na, a nun i xaxili birin na. I man xa i ngaxakerenyi xanu alo i i yete xanuxi ki naxe.»

²⁸ Isa naxa a fala a be, «I xa yaabi fan. Xa i na raba, i kisima ne.»

²⁹ Konɔ seriye lonnila to nu wama a tan xa kolon tinxintoe ra, a man naxa Isa maxorin, «Konɔ nde findixi n ngaxakerenyi ra?»

³⁰ Isa naxa woyenyi tongo, a a yaabi, «Xeme nde nu na kira xon kelife Darisalamu gorofe ra Yeriko. Mupetie naxa dutun a ma, e a xa dugie birin ba a ma, e a bonbo, e a lu alo faxamixi.

31 A naxa a li, serexedube nde nan nu fafe na kira xɔn ma. A to na xeme to saxi kira ra, a naxa dangi kira seeti boore ra.

32 Na mɔoli man na, Lewi di nde fan naxa fa kira xɔn ma. A to na li, a xeme to saxi kira ra, a fan naxa dangi kira seeti boore ra.»

33 «Kɔnɔ Samarika nde fan naxa fa a xa biyaasi kui, a na xeme li kira ra. A to a to, a naxa kinikini ki fanyi.

34 A to a maso a ra, a naxa ture nun weni sa a xa fie ma, a e maxiri. A naxa a tongo, a a sa a xa sofale fari. A naxa a xanin yigiya banxi nde kui, a mɛeni a ma.

35 Na kuye iba, a naxa gbeti kɔbiri kole firin so na yigiya banxi kanyi yi ra, a a fala a be, «Mɛeni yi xeme ma. Xa i kɔbiri ba a xa fe ra dangi yi ra, n man ne dangima be n na kɔbiri ragbilenma i ma.»»

36 Isa naxa fa seriye lɔnnila maxɔrin, «Yi mixi saxanyi ya ma, nde findixi ngaxakerenyi ra na xeme be mupetie dutun naxan ma?»

37 Seriyɛ lɔnnila naxa a yaabi, «Naxan kinikini a ma.» Isa naxa a masen a be, «I fan xa na mɔoli nan naba.»

Marata nun Mariyama xɔnyi

38 Isa nun a fɔxirabirɛɛ to so taa nde kui, ginɛ nde naxa e yigiya naxan xili Marata.

39 A xunya ginɛma fan nu na naxan nu xili Mariyama. Na naxa sa dɔxɔ Marigi seeti ma, a a tuli mati a xa masenyi ra,

40 kɔnɔ Marata tan ya koto nu mɔxi a xa xɔɔɛɛ bun tife ra. Na kui, Marata naxa sa a fala Isa be,

«Marigi, i mu n xunya toxi? A bara wali birin lu n tan keren ma. Wɔyɛn a bɛ, a xa fa n mali.»

⁴¹ Marigi naxa a yaabi, «Marata, Marata, i kɔntɔfilixi, i man ya koto mɔxi fe gbegbe ma,

⁴² kɔnɔ i hayi na fe keren peti nan ma. Mariyama tan, a tan nan fe fanyi sugandixi. Na man mu bama a yi feo!»

11

Ala maxandife

(Matiyu 6:9-13, 7:7-11)

¹ Lɔxɔ nde, Isa nu na Ala maxandife yire nde. A to gɛ, a fɔxirabirɛ nde naxa a fala a bɛ, «Marigi, muxu tinkan Ala maxandide alɔ Yaya a fɔxirabirɛɛ tinkanxi ki naxɛ.»

² Isa naxa a masen e bɛ, «Wo nɛ Ala maxandima, wo xa a fala, <Baba Ala, dunɔna birin xa i xili seniyɛnxi kolon. I xa mangɛya niini xa fa.

³ Baloe fi muxu ma lɔxɔɛ birin, muxu hayi na naxan ma.

⁴ Diɲɛ muxu xa yunubie ma, barima muxu fan diɲɛma mixie haake ma, naxan yo bara fe kobi niya muxu ra. I naxa muxu ti maratantanyi kira xɔn.»

⁵ Isa man naxa a masen e bɛ, «Xa a sa li, wo ya ma mixi nde naxa siga a boore nde xɔn kɔɛ tagi, a a fala a bɛ, <N boore, taami saxan doni n bɛ,

⁶ barima xɔɲɛ nde nan faxi n bɛ keli biyaasi, a fa li donse yo mu na n naxan soma a yi.»

⁷ «Xa a sa li go, banxi kanyi a yaabi, <Ba n tɔɔɔɔfe! Naade balanxi, n tan nun n ma die birin saxi. N mu nɔma kelide fa n xa taami so i yi!»

⁸ N xa a fala wo be, banxi kanyi mu kelima a xa a boore mali e xa doxo booreya ma. Kono a boore xa lixirinyi tan, na nan a niyama banxi kanyi xa keli, a a boore hayi birin fan.»

⁹ «N xa a fala wo be,
wo maxandi ti, wo a sotoma ne.
Wo fenyi ti, wo a toma ne.
Wo naade konkon, a rabima ne wo be.

¹⁰ Mixi naxan birin maxandi tima, a a sotoma ne.
Mixi naxan se fenma, a a toma ne.

Mixi naxan naade konkonma, a rabima ne a be.»

¹¹ «Baba mundun na wo ya ma naxan xa di yexe maxorinma a ma, a sa boximase so a yi ra?

¹² Xa a sa toxele nan maxorin wo ma, wo noma tali sode a yi ra?

¹³ Xa wo tan mixi kobie fata se fanyie fide wo xa die ma, Baba Ala naxan na ariyanna, a dangi wo ra pon! A a Xaxili Seniyenxi fima ne a maxandimae ma.»

*Ala Xaxili Seniyenxi matandife
(Matiyu 12:22-37, Maraki 3:20-27)*

¹⁴ Isa naxa pinne nde keru xeme foxo ra naxan nu bara a kanyi findi boboe ra. Isa to na pinne keru, boboe naxa woyen, jama naxa kaaba.

¹⁵ Kono mixi ndee nu na e ya ma, nee a fala, «A pinnee kerima pinne mange Belesebulu nan saabui ra.»

¹⁶ Mixi gbetse naxa gantanyi sa a ya ra a maxorinfe ra Ala xa tonxuma nde ma.

¹⁷ Isa to e xa mapoxunyi birin kolon, a naxa a masen e be, «Lantareya na mangeya naxan kui, a mu buma. Denbaya lantaree fan, e kanama ne.

18 Sentane xa mangeya noma bude xa lantareya na a kui? Wo naxe a n jinne kerima Belesebulu saabui nan na.

19 Xa n tan jinnε kerima Belesebulu nan saabui ra, wo tan xa mixie fa e kerima nde saabui ra? Na kui, e tan nan yati wo makiitima.

20 Kɔnɔ xa n tan jinne kerima Ala senbe nan saabui ra, Ala xa mangeya niini yati nan bara wo li.»

21 «Xa senbema a xa banxi kantama geresose ra, a harige birin na kantari nan kui.

22 Kɔnɔ xeme gbete na fa naxan senbe gbo a be, a noma ne a ra, a a xa geresosee ba a yi a nu laxi naxee ra, a a harige birin itaxun mixi gbete ra.»

23 «Mixi naxan mu n foxo ra, a tixi n kanke ne. Naxan mu n malima mixi sotide, a na mixie rayensense ne.»

Ninne gbilenfe a sabatide fori (Matiyu 12:43-45)

24 «Ninne na gbilen mixi foxo ra, a sigama yire maxare lingira gbete fende, kɔnɔ a mu a toma. Na temui a a falama a yete be, <N xa gbilen n ma banxi kui n kelixi dennaxe.>

25 A na gbilen menni, a a lima ne na banxi makoxi, a raxunmaxi a fanyi ra.

26 Na temui, a sigama ne a sa fa jinne solofere gbete ra naxee paaxu a be, e birin so na banxi kui, e sabati naa. Na kui, na mixi xa fe paaxuma ne dangife singe ra.»

Seewe na mixi naxee be

²⁷ Isa to nu yi fee falafe, gine nde naxa a xui ite pama tagi, «Σεεωε na gine be naxan i bari, a xijε fi i ma!»

²⁸ Κονο Isa naxa a yaabi, «Σεεωε na mixie nan be naxee Ala xa masenyi ramema, e a rabatu.»

Annabi Yunusa xa tonxuma
(Matiyu 12:38-42)

²⁹ Nama to nu Isa xetenfe, Isa naxa a masen e be, «To mixie kobi. E wama tonxuma makaabaxi tofe, konο tonxuma yo mu fima e ma bafe Annabi Yunusa xa tonxuma ra.

³⁰ Annabi Yunusa findi tonxuma ra Ninewekae be ki naxe, Adama xa Di fan findima tonxuma ra na ki ne yi waxati mixie be.

³¹ Kiiti loxoe, Seeba mange gine fan tima ne e nun to mixie, a seedepoxoya ba wo xili ma, barima a tan fa ne kelife yire makuye Sulemani xa lonni ramede, a fa li naxan na wo yire yi ki be, a tide gbo Sulemani be.

³² Kiiti sa loxoe, Ninewekae fan kiiti tinxinxi sama ne yi waxati mixie ma, barima Ninewekae tuubi Yunusa xa kawandi nan saabui ra, konο yakosi mixi nde na be naxan xa fe gbo Annabi Yunusa be.»

Danxaniya xa naiyalanyi
(Matiyu 5:15, 6:22-23)

³³ «Mixi yo mu lanpui radexema a man fa a noxun yire nde, xa na mu a ra a debe felen a xun. A a doxoma lanpui doxose nan fari alako naxee soma banxi, e xa a te dexe to.»

³⁴ «I ya nan na i fate xa lanpui ra. Xa i ya fan, i fate birin iyalanma ne, konο xa i ya mu fan, i fate luma dimi nan kui.

³⁵ Na kui, i maṛoxun ki fanyi xa naiyalanyi naxan na i boṛe kui mu findixi dimi ra.

³⁶ Xa i fate birin iyalanxi, dɛdɛ mu fa na dimi kui, a birin luma nɛ naiyalanyi kui alɔ lanpui dɛxɛ na ti i ma.»

Diinɛla kobie

(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)

³⁷ Isa to gɛ wɔyɛnde, Fariseni nde naxa Isa maxɔrin e xa sa e dɛge. Isa to so Fariseni xɔnyi, a naxa a magoro.

³⁸ Fariseni naxa kaaba, a to a to Isa mu a bɛlɛxɛ raxa Yuwifie xa naamunyi ki ma beenun a xa a dɛge.

³⁹ Na kui, Marigi naxa a fala a bɛ, «Wo tan Farisenie, wo pɔɔti nun piletɪ fari maxama e xa rasɛniyɛn, kɔnɔ mixi see mupafe nun sɛniyɛntarɛna nan tun na wo boṛɛ ma.

⁴⁰ Wo tan xaxilitaree! Wo mu a kolon Ala naxan se fari daa, a tan nan mixi boṛɛ fan daa?

⁴¹ Xa wo setare ki baloe ra naxan na wo xa piletie kui, wo xa fe birin nasɛniyɛnma nɛ.»

⁴² «Gbaloe na wo bɛ, wo tan Farisenie! Wo sansi xunxurie birin farilɛ bama, alɔ salaxui nun gbɛngbɛ, kɔnɔ wo gbilenxi tinxinyi nun Ala xanufe fɔxɔ ra. A lanma nɛ nu wo xa na sɛriyɛ hagigɛɛ rabatu, wo man mu nɛɛmu boore sɛriyɛ xunxurie fan ma.

⁴³ Gbaloe na wo bɛ, wo tan Farisenie! Barima a rafanxi wo ma, wo xa dɔxɔ binyɛ yire salide banxi kui, mixie man xa nu wo xɛɛbu taa kui binyɛ xɛɛbuie ra.

44 Gbaloe na wo be, barima wo maniyaxi gaburie nan na naxee mu matonxumaxi, mixie jereɓa naxan fari e mu a kolon!»

45 Seriyɛ lonnila nde naxa a fala a be, «Karamɔɔ, i to yi fee falama yi ki, i na muxu fan nasotofe ne.»

46 Isa naxa a yaabi, «Gbaloe na wo fan be, wo tan seriyɛ lonnilae! Barima wo kote doɔɔma mixi xun ma naxan xanin xonɔ ki fanyi, konɔ wo tan mu tinma e malide hali wo belexesole keren na.

47 Gbaloe na wo be, barima wo gaburi fanyie yailanma namijonmɛe be, a fa li wo benbae nan e faxa!

48 Na kui, wo bara findi wo benbae xa keɓalie seede ra, e xa na keɓalie man bara wo kenɛn, barima e tan bara namijonmɛe faxa, wo fan na namijonmɛe xa gaburie raxunmama.

49 Na nan a ra, Ala xa lonni fan a masenxi ne, <N namijonmɛe nun xɛɛrae rasanbama ne e ma, e tan ndee faxa, e ndee jaxankata.>

50 Na kui, namijonmɛe birin wuli naxan filixi kabi dunja folɛ, yi waxati mixie nan a sare fima,

51 kelife Habila wuli ma han Sakari, naxan faxa serɛɛbade nun hoɔmɔbanxi tagi. Iyo, n xa a fala wo be, to mixie nan a birin sare fima.

52 Gbaloe na wo be seriyɛ karamɔɔɛ, barima wo bara saabi tongo naxan lan a xa lonni naade rabi. Konɔ wo mu soma, wo man mu tinma mixi gbete fan xa so naa.»

53 Isa to keli naa, Farisenie nun seriyɛ karamɔɔɛ naxa ti folo a kanke a xone ra. E naxa maxorinyi mooli birin ti a ma,

54 alako e xa a suxu tantanyi nde kui.

12

Isa a fɔxirabirɛɛ rasife
(*Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:19-20*)

¹ Yi fee nu dangife tɛmɔi naxɛ, mixi wulu wulu nan nu bara e malan, han e nu e bore maboronfe. Isa wɔyɛn folo a fɔxirabirɛɛ nan singe bɛ, a naxɛ, «Wo wo yɛtɛ ratanga Farisenie xa lebini ma, naxan findixi filankafuiɓa ra.

² Fefe nɔxunxi mu na naxan mu fama makenɛnde, gundo yo mu na naxan mu fama kolonde.

³ Na kui, wo naxan yo falama kɔɛ ra, a mɛma nɛ yanyi ra. Wo fefe makɔyikɔyima banxi kui, dunija birin fama rakolonde a ra kɛnɛ ma.»

⁴ «N booree, n xa a fala wo bɛ, wo naxa gaaxu mixie ya ra naxee nɔma mixi fate bɛnde faxade, kɔnɔ e mu nɔma fefe ra na xanbi ra.

⁵ N xa a masen wo bɛ, a lan wo xa gaaxu naxan ya ra. Wo xa gaaxu Ala nan ya ra, barima a tan nan mixi faxama, a tan nan man nɔma mixi wolide yahannama. Iyo, n xa a fala wo bɛ, a lanma wo xa gaaxu a tan nan ya ra.»

⁶ «Turunna suuli xa mu sarama batanka firin na? Kɔnɔ Ala tan mu nɛɛmuma e sese ma.

⁷ Hali xunsexɛ naxan na wo xunyi ma, Ala a birin kɔnti kolon. Wo naxa gaaxu, barima wo munafanyi gbo dangi turunna xɔni gali ra.»

⁸ «N xa a fala wo bɛ, mixi yo naxan n kolonma a Marigi ra adamadie ya ma, n tan Adama xa Di fan na kanyi kolonma nɛ Ala xa malekɛɛ ya i.

⁹ Kɔnɔ naxan na tondi n kolonde adamadie ya i, n fan tondima nɛ na kanyi kolonde Ala xa malekɛɛ ya i.»

10 «Mixi naxan birin woyen kobi falama Adama xa Di xa fe ra, na yunubi noma ne xafaride na kanyi be, konɔ mixi naxan Ala Xaxili Seniyenxi rasotoma, na yunubi tan mu noma xafaride na kanyi be.»

11 «E na wo xanin salide kiitise yire, xa na mu a ra mangasanyi xon, wo naxa kontofili wo e yaabima ki naxe, xa na mu a ra wo naxan masenma e be,

12 barima Ala Xaxili Seniyenxi wo rakolonma ne na waxati yati ma, a lan wo xa naxan fala.»

Banna xaxilitare xa taali

13 Mixi nde naxa a fala Isa be nama tagi, «Karamoxo, a fala n taara be a xa muxu ke itaxun, a n gbe so n yi.»

14 Isa naxa a yaabi, «Nde n findixi kiitisa ra wo xun ma, xa na mu a ra wo ke taxunma ra?»

15 A man naxa a masen e be, «Wo a i ki fanyi, wo wo yete ratanga xoyife se mooli birin ma, barima i banna kiyoki, duniɲeigiri tide mu kelima se sotoe xa ma.»

16 Na xanbi, Isa naxa yi taali sa e be, «Xeme bannaxi nde xa xe naxa fan ki fanyi.

17 A naxa a mapoxun a yete ma, «N munse rabama, barima yire mu n be n noma n ma donse birin nagatade dennaxe?»

18 A naxa nate tongo, «N yi nan nabama. N na n ma bilie rabirama ne, n gbete ti naxee gbo e be. N na n ma donse nun n ma se birin malanma nee nan kui.

19 Na temui n na a falama ne n yete be, N bara se gbegbe ragata naxan buma je wuyaxi. N xa n malabu fa, n xa n dege, n xa n min, n xa jelexin.»

20 Kɔnɔ Ala naxa a masen a bɛ, «I tan xaxilitare! To kɔɛ yati ra, i nii bama nɛ i fate. I naxan birin malanxi, a fa luma nde bɛ?»

21 A na na ki nɛ mixi bɛ naxan se malanma a yete bɛ, kɔnɔ a mu bannaxi Ala bɛ.»

Xaxili tife Ala ra

22 Na dangi xanbi Isa naxa a masen a foxirabirɛɛ bɛ, «Na nan a toxi, n xa a fala wo bɛ, wo naxa kontɔfili baloe xa fe ra wo hayi na naxan ma yi duniɛigiri kui, xa na mu a ra, dugie xa fe ra wo naxee ragoroma wo fate ma.

23 Wo xa duniɛigiri tide gbo donse bɛ, wo fate tide gbo dugie bɛ.

24 Wo wo maɲɔxun xaaxae ma. E mu sansi sima, e mu xɛ xabama. Saga nun bili sese mu e yi, kɔnɔ Ala e rabaloma. Wo tan tide gbo xɔnie bɛ pon!

25 Nde nɔma hali xi keren sade a xa simaya xun a xa kontɔfilife saabui ra?

26 Xa wo mu nɔma na fe lanma ra, wo fa kontɔfilima fe gbɛtɛɛ ra munfe ra?»

27 «Wo wula sansi fuge tofanyie mato e minima ki naxɛ. E mu walima, e mu woligɛɛɛ yailanma, kɔnɔ n xa a fala wo bɛ, hali mange Sulemani xa dariyɛ birin kui, a xa sosee mu nu tofan alɔ na sansi fuge keren.

28 Xa Ala wula sansi mɛɛnima yi ki nɛ, naxan na na to, tina a gan, a mɛɛnima nɛ wo tan ma dangi na ra pon! Wo xa danxaniya xurun.

29 Wo naxa wo xaxili birin ti donse nun minse ra. Wo naxa kontɔfili.

³⁰ Kaaŋiri birin birama na fe mɔoli nan tun ɔɔɔ ra. Kɔnɔ wo tan Baba Ala a kolon, a wo hayi na na see ma.

³¹ Wo xa Ala xa mangɛya niini singe fen. Wo hayi na naxan birin ma, a na fan fima nɛ wo ma.»

Harige malanfe ariyanna
(Matiyu 6:19-21)

³² «Wo naxa gaaxu, wo tan naxee luxi alo n ma xuruse gɔɔɔ lanma, barima a bara wo Baba Ala kenen a xa mangɛya niini fi wo ma.

³³ Se naxan na wo yi ra, wo xa sa a mati, wo a kɔbiri fi setaree ma. Wo xa kɔbiri bɔɔɔ sɔɔ naxan mu kanama, wo harige sɔɔ naxan mu nɔnma, naxan na ariyanna, muɲɛti mu dennaxe lima, nimasee fan mu kanari sama dennaxe.

³⁴ Wo harige na dennaxe, wo bɔɲɛ fan luma menni nɛ.»

Wali suxufe Marigi ya ra
(Matiyu 24:43-51)

³⁵ «Wo tagi ixirixi nan xa lu a ra, wo xa lanpuie radɛɛɛxi.

³⁶ Wo xa lu nɛ alo mixi naxee e marigi mamɛfe kelife futixiri xulunyi. A na fa, a naade kɔnkɔn, e a rabima nɛ a bɛ keren na.

³⁷ Sɛɛwɛ na konyie bɛ, marigi naxee lima e mu xixi a fa temui. N xa nɔndi fala wo bɛ, marigi yati fama a tagi ixiride, a fa magorode fen a xa na konyie bɛ, a fa e bun ti.

³⁸ Sɛɛwɛ na e bɛ, marigi naxee lima e mu xixi, hali a gbilen kɔɛ tagi, xa na mu a ra a ɲan dangi na ra.»

39 «Wo xa a fahaamu a fanyi ra, xa banxi kanyi a kolon ne nu muṣeti fama temui naxe, a mu a luma muṣeti xa so a xonyi.

40 Wo fan, wo xa wo tagi ixiri, wo naxa yanfa, barima Adama xa Di fama waxati nan ma wo ɲɔxɔ mu naxan ma.»

41 Piyeri naxa a maxɔrin, «Marigi, i yi taali saxi muxu tan nan be, ka birin be?»

42 Marigi naxa a yaabi, «Nde luma alɔ walike xunmati naxan findixi xaxilima dugutege ra? A marigi a tima a xa banxi walike birin xun ma, a xa donse taxun e ra a waxati.

43 Nelexinyi na na konyi be, naxan marigi a lima na wali ra.

44 N xa nɔndi fala wo be, na marigi a harige birin taxuma ne na konyi ra.

45 Kɔnɔ xa a sa li go, na konyi a fala a yete be, «N marigi buma ne fafe ra», a fa marigi xa konyi xemee nun konyi ginɛe bɔnbɔ, a xulunyi ti, a siisi?

46 Lɔxɔ nde fama, a tan konyi mu naxan kolon, a ɲɔxɔ mu saxi naxan ma, a marigi gbilenma ne. A na fa, a na konyi ɲaxankatama ne a ɲaaxi ra, konyi gbaloe sɔto e nun kaafirie.»

47 «Konyi naxan a marigi sago kolon, kɔnɔ a mu a tagi ixiri, a man mu a sago raba, a fama ne bɔnbɔe gbegbe sɔtode.

48 Kɔnɔ naxan mu a marigi sago kolon, xa a bara fe raba a lanma a xa bɔnbɔ naxan ma, a mu bɔnbɔe gbegbe sɔtoma. A gbegbe bara so naxan yi, a gbegbe man maxɔrinma ne a ma. A gbegbe bara taxu naxan na, na gbegbe man maxɔrinma ne a ma, nde man fa sa na xun.»

*Isa faxi fatanyi nan na
(Matiyu 10:34-36)*

⁴⁹ «N faxi te nan sade boxi ma. A rafanma n ma xa a nan bara dexε!

⁵⁰ Fo n xa tɔɔrε belebele sɔtɔ. N boje mu sama fo na kamali temui naxε.

⁵¹ Wo joxɔ a ma a n faxi bojesa nan na dunija? Ade, n faxi fatanyi nan na.

⁵² Keli yi waxati ma, xa mixi suuli na denbaya kui, gere luma mixi saxan nun mixi firin tagi.

⁵³ Baba a xa di xεmε gerema nε, di xεmε fan a baba gere. Nga a xa di ginε gerema nε, di ginε fan a nga gere. Mama a xa mamadi gerema nε, mamadi fan a mama gere.»

*Waxati tɔnxumae kui kolonfe
(Matiyu 16:2-3)*

⁵⁴ Isa man naxa a fala pama be, «Wo na nuxui to a malan na sogegorode, wo a falama keren na, <Tunε nan kelixi,> a fa li na nan man yati rabama.

⁵⁵ Foye na keli kɔɔla ma, wo a falama, <Kuye ifurama nε,> a fa li na nan man yati rabama.

⁵⁶ Wo tan filankafuie! Wo fata boxi nun koore jingi kui kolonde, kɔnɔ munfe ra wo mu fata yi waxati fee tan tagi rabade?»

*Lanyi xirife sinnanyi ma
(Matiyu 5:25-26)*

⁵⁷ «Munfe ra wo tan yetε mu fe matoma, wo xa a kolon naxan findixi tinxinyi ra?

⁵⁸ Xa wo nun i kalamu mixi na sigafe kiitisa yire, kata wo xa lanyi xiri kira xɔn, xa na mu a ra a i bendunma nε han kiitisa xɔn, kiitisa fan i so kosibili yi ra, kosibili i sa geeli.

⁵⁹ N xa a fala i be, i mu minima menni fo i kobiri birin fi han batanka donxoe.»

13

Tuubife

¹ Na temui, mixi ndee naxa dentegge sa Isa be a mangge Pilati bara Galileka ndee faxa, a e wuli masunbu e xa serexe ra.

² Isa naxa e yaabi, «Wo a manoxunxi ne a na mixie tooxi ne na ki barima e xa yunubi dangi Galileka booree ra?

³ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Konɔ xa wo mu tuubi, wo birin halakima ne alo e tan.

⁴ Na Darisalamuka fu nun solomasaxanyi go, Silomu koore banxi bira naxee ma? Wo joxo a ma a na toore e lixi ne yunubitoe nan to e ra dangi Darisalamuka boore birin na?

⁵ N xa a fala wo be na mu a ra feo! Konɔ xa wo mu tuubi, wo birin sontoma ne alo e tan.»

⁶ Isa man naxa yi taali masen e be. «Xore bili to nu sixi xeme nde xa boxi ma, a naxa siga a xa sa a bogi ba, konɔ a mu sese to a kon na.

⁷ Na kui, a naxa a fala a xa walike be, «A mato, a je saxan nan yi ki n fama xore bogi fende yi xore bili kon na, n mu se to. A side bara findi boxi makanaxi nan na! A sege!»

⁸ Walike naxa a yaabi, «Marigi, i man xa dije toofare xa dangi, alako n xa a rabilinyi buxa, n jape sa a ma.

⁹ Xa a bogi tamuna, awa. Xa a mu bogi, i a sege.»»

Isa gine nde rayalanfe malabu loxe ma

¹⁰ Malabu ɔɔɔɔ nde ma, Isa nu na kawandi tife salide nde kui.

¹¹ A naxa gine nde li naa jinne nu bara naxan kuntin a ra. Kabi je fu nun solomasaxan a mu nu noma a rakelide feo!

¹² Isa to a to, a naxa a xili, a a fala a be, «N nga, i bara fulun yi fure ma to.»

¹³ Isa to a belexe sa a ma, gine naxa a rakeli keren na, a so Ala matoxofe.

¹⁴ Kono Isa to a rayalanxi malabu ɔɔɔɔ ne, salide xunmati naxa xono a ma, a a fala jama be, «Xi senni nan na a daxa mixi xa wali naxan kui. Wo xa fa marayalanyi fende na ɔɔɔɔ ne, kono wo naxa fa malabu ɔɔɔɔ tan ma.»

¹⁵ Marigi naxa a yaabi, «Wo tan flankafuie! Malabu ɔɔɔɔ ma, wo birin mu wo xa ninge xa na mu wo xa sofale fulunma xe a xiride, wo a xanin ye minde?

¹⁶ Iburahima xa di nan yi gine ra, kono Sentane bara a xiri kabi je fu nun solomasaxan. A mu lanma n xa a fan fulun malabu ɔɔɔɔ ma?»

¹⁷ A to na fala, a yaxui birin naxa yaagi, kono jama tan naxa seewa a xa kaabanako fe birin na.

*Konde xori nun lebini xa taalie
(Matiyu 13:31-35, Maraki 4:30-32)*

¹⁸ Isa man naxa a masen e be, «Ala xa mangeya maniyaxi munse ra? N noma a misaalide tali woyenyi mundun na?

¹⁹ A luxi ne alo konde xori xurudi xeme naxan si a xa boxi ma. A naxa te, a findi wuri bili ra, xonie fa e tee sa a kon na.»

²⁰ A man naxa a masen, «N xa Ala xa mangeya misaali munse ra?

21 A luxi nε alo lebini, ginε naxan sa farin busali tagi xun ma, na fa farin birin nate.»

*Naade ixutuxi
(Matiyu 7:13-14, 21-23, 8:11-12)*

22 Isa nu sigama kawandi ti ra taae birin kui, a xungbe nun a xuri. Na birin, a nu na Darisalamu kira nan xon.

23 Mixi nde naxa a maxorin, «Marigi, nondi nan a ra, a mixi gbegbe mu kisima?» A naxa a yaabi,

24 «Wo kata wo xa so naade ixutuxi nan na, barima n xa a fala wo be, mixi wuyaxi katama nε sode naa, konɔ e mu noma.

25 A waxati a lima banxi kanyi kelima nε a naade balan. Wo tan fama nε tide tande wo nu naade konkon na, wo a fala, «Marigi, naade rabi muxu be.» Na temui, a wo yaabima nε, «N mu wo kolon, n mu wo kelide kolon.»

26 Wo man a falama nε a be, «I mixie xaranxi muxu xonyi nε, won birin nan won degexi, won birin nan won min.»

27 Konɔ a wo yaabima nε, «N xa a fala wo be, n mu wo kolon, n mu wo kelide kolon. Wo keli n ya i, wo tan fe kobi rabae!»

28 Iburahima, Isiyaga, Yaxuba, nun namiponme birin, wo e toma nε Ala xonyi ariyanna, konɔ wo tan naminima tande, wa nun jinyi raxinyi na dennaxe.

29 Mixie kelima sogetede nun sogegorode, e keli koola nun yirefanyi biri, e e dege Ala xa mangeya niini bun ma.

30 Na kui, xanbiratie findima nε yareratie ra, yareratie fan findi xanbiratie ra.»

*Isa sunnunfe Darisalamu xa fe ra
(Matiyu 23:37-39)*

³¹ Na waxati ma, Fariseni ndee naxa fa Isa xɔn, e a fala a be, «I xa keli be. Siga yire gbete, barima Herode wama i faxafe.»

³² A naxa e yaabi, «Wo siga, wo sa a fala na xulumase kɔɔtaxi be, n na jinnɛe kerife mixie foxo ra, n na mixie rayalanfe, to a nun tina. Xi saxan nde ma, n gema ne n ma wali ra.

³³ Kɔnɔ fo n xa n jere to, tina nun tina bora, barima a mu lanma tan namijɔnmɛ xa faxa fo Darisalamu.»

³⁴ «Darisalamu, Darisalamu, taa naxan namijɔnmɛe faxama, naxan Ala xa xɛɛrae magɔnɔma. Sanmaya wuyaxi n bara wa i xa die malanfe n yire, alɔ tɔxɔe a xa die rasoma a gabutenyi bun ma ki naxe, kɔnɔ wo naxa tondi!

³⁵ Na kui, Ala bara keli wo xa banxi xun ma. N xa a fala wo be, wo mu n toma sɔnɔn, han wo a falama temui naxe, «Baraka na a be naxan fafe Marigi xili ra!»»

14

Isa mixi rayalanfe malabu lɔxɔe ma

¹ Malabu lɔxɔ nde ma, Isa to nu a degefe Fariseni kuntigi nde xɔnyi, e birin nu Isa rabenfe ne.

² Xɛmɛ nde nu na naa naxan fate nu mafuntuxi.

³ Na kui, Isa naxa Farisenie nun seriye lɔnnilae maxɔrin, «A daxa ka a mu daxa furema xa rayalan malabu lɔxɔe ma?»

⁴ Kɔnɔ e mu sese fala. Isa naxa a belexe sa furema ma, a a rayalan, a a ragbilen a xɔnyi.

⁵ Na xanbi, Isa man naxa e maxorin, «Xa a sa li go, wo xa di, xa na mu wo xa ninge bara bira gulunba ra malabu ɔxɔɛ ma, wo mu a ratema xɛ keren na?»

⁶ E mu nɔ na yaabi yo fide.

Yete magore nun yete igboe

⁷ Isa to a rakorɔsi xɔnɛ nu magorode fanyie nan tongoma e yete bɛ, a naxa yi taali wɔyenyi fala e bɛ,

⁸ «Mixi na i xili a xa xulunyi, i naxa magorode fanyi fen, barima xa mixi fa naxan tide gbo i bɛ,

⁹ i yatigi a falama nɛ i bɛ, <I xa dɔxɔse so na mixi binye yi ra.> Na kui, i kelima nɛ yaagi ra sigafe dɔxɔse gbete fende, binye mu na dennaxe.

¹⁰ Kɔnɔ mixi na i xili a xa xulunyi, i xa magorode binyetare nan tongo. Na kui, xa i yatigi bara fa, a a falama nɛ i bɛ, <N boore, sa magorode fanyi nan tongo yare.> Na findima binye nan na i bɛ mixie birin ya ma wo nun naxee dɔxɔxi naa.

¹¹ Naxan yo na a yete igbo, a fama nɛ igorode. Naxan yo na a yete magoro, a xa fe itema nɛ.»

¹² Isa naxa a fala xulunyi kanyi bɛ, «Xa a li i xulunyi tima, i naxa i booree, i baribooree, i barenye, nun i dɔxɔboore bannaxie gbansan xa xili, barima e nɔma nɛ i xa wali fanyi birin nagbilende i ma.

¹³ Donse fanyie na rafala i xɔnyi, a lanma i xa setaree, mabenye, namatɛe, nun dɔnxuie nan xili e xa fa e dɛge.

¹⁴ Na kui, i findima sɛɛwatɔɛ nan na, barima fɛere mu e tan bɛ e xa i xa na fe fanyi ragbilen i

ma, kɔnɔ i fama ne a sare sɔtode mixi tinxinxie raketima faxe ma lɔxɔ naxɛ.»

Donyi xungbe maxili xa taali
(Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Xeme nde Isa nun naxan nu a degefe, a to na fe me, a naxa a fala a be, «Seewe na mixi be naxan fama a degede Ala xɔnyi ariyanna!»

¹⁶ Isa fan naxa a masen a be, «Xeme nde naxa mixi gbegbe rakolon, a e xa fa a xɔnyi, e xa e dege a fanyi ra.

¹⁷ A temui to a li, a naxa a xa konyi xee mixie xilide, yi fe binye nu bara ragbilen naxee ma, a xa a fala, «Wo fa, fe birin bara ge yailande.»

¹⁸ Kɔnɔ e birin naxa e yete maxandi. A singe naxɛ, «N baxi xe nan sarade, fo n xa sa a mato. Dije n be.»

¹⁹ Boore fan naxɛ, «N baxi ninge firin dɔxɔ suuli nan sarade, fo n xa sa e mato. Dije n be.»

²⁰ Gbete fan naxɛ, «N baxi gine nan dɔxɔde. N mu nɔma fade.»»

²¹ «Konyi to gbilen a marigi xɔnyi, a naxa na fee dentege sa a be. Na kui, banxi kanyi naxa xɔnɔ, a a fala a xa konyi be, «Siga mafuren, i sa setaree, mabenyeie, donxuie, nun namatɛe xili naxee na taa kui yire birin. I xa fa e ra n xɔnyi be.»»

²² «Konyi man to gbilen a naxa a fala, «Marigi, n bara i xa yaamari raba, kɔnɔ han ya dɔxɔde luxi i xa banxi kui.»

²³ Banxi kanyi naxa a fala a xa konyi be, «I man xa mini, i sa taa fari yire birin isa. I xa fe birin naba mixie xa fa, n ma banxi xa rafe.

24 N xa a fala i be, mixi naxee singe xilixi, e tan sese mu e degema n xonyi feo!»

Birafe Isa foxo ra

(Matiyu 10:37-39, 5:13, Maraki 9:50)

25 Isa man to nu kira ra, nama gbegebe nu a foxo ra. A naxa a ya rafindi e ma, a a masen e be,

26 «Xa mixi wa birafe n foxo ra, fo a xa n xanu ne dangi a baba ra, a nga ra, a taara ra, a xunya ra, a xa gine ra, a xa die ra, nun a yete yati fan na. Xa na mu a ra, a kanyi mu noma findide n foxirabire ra.

27 Xa mixi mu a yete waxofe gere, a fa tin n waxofe ra, a mu noma findide n foxirabire ra.»

28 «Xa mixi nde sa wa koore banxi xungbe tife wo ya ma, fo a xa doxo ne sinden, a a mato kobiri xasabi naxan noma na banxi tide, alako a xa a kolon xa a xa feere noma na wali raponde.

29 Xa na mu a ra, a kanyi na banxi korin a mu fa no a raponde, mixie nu na to, e a mayelema ne,

30 e a fala, «Yi xeme bara banxi ti folo, kono a mu noxi a raponde.»»

31 «Xa mange nde wa minife e nun mange gbete xa gere, fo a xa doxo ne sinden, a a mapoxun xa a xa soori mixi wulu fu noma tide mange boore xa soori mixi wulu moxonen kanke.

32 Xa a bara a kolon a e mu noma, beemanun mange boore nun a xa soorie xa makore, a xera nan nasigama a ma alako lanyi nan xa xiri e tagi.

33 Na kui, xa mixi yo na wo ya ma naxan mu noma meede fe birin na n tan ma fe ra, a kanyi mu noma findide n foxirabire ra.»

³⁴ «Ɖɔxe fan, kɔnɔ xa Ɖɔxe mexemexenyi bara ba, a fa mexemexenma di?

³⁵ A mu fan xe be, a mu fan jape ra. A wɔlema ne tun. Xa naxan tuli fe mema, a xa a tuli mati yi masenyi ra.»

15

Yexee lɔxi xa taali (Matiyu 18:12-14)

¹ Lɔxɔ nde, duuti maxilie nun yunubitɔee birin nu e makɔrefe Isa ra e xa e tuli mati a ra.

² Farisenie nun seriye karamɔxɔe naxa so a mafalafe, e nu a fala, «Yi xeme yunubitɔee rasenema, a man a degea e xɔnyi.»

³ Na kui, Isa naxa yi taali wɔyenyi masen e be,

⁴ «Xa mixi nde na wo ya ma, yexee keme na naxan yi ra, keren fa lɔe e tagi, a mu yexee tongo solomanaani nun solomanaani luma e demadonde, a siga na kerenyi fende han a sa a to?

⁵ A na a to, a jɛlexinma ne ki fanyi, a a sa a tunkie ma.

⁶ A na so a xɔnyi, a a xanuntenyie nun a dɔxɔbooree xilima ne, a a fala e be, «Wo fa, won birin xa seewa, barima n bara n ma yexee to, naxan nu bara lɔe!»

⁷ Na kui, n xa a fala wo be, seewe gboma ne ariyanna yunubitɔe tuubixi keren xa fe ra, dangife tinxintɔe tongo solomanaani nun solomanaani ra naxee hayi mu tuubi ma.»

Gbeti kɔbiri kole lɔxi xa taali

⁸ «Xa a sa li gbeti kɔbiri kole fu na gine nde yi ra, keren fa lɔe a yi, a mu lanpui radexema xe, a banxi makɔ, a na kɔbiri kole fen han a a to?»

⁹ A na a to, a a xanuntenyie nun a dɔxɔbooree xilima ne, a a fala e be, «Wo fa, won birin xa seewa, barima n bara n ma gbeti kɔbiri kole to naxan nu bara lɔe n ma!»

¹⁰ Na kui, n xa a fala wo be, seewe na Ala xa malekee xɔnyi yunubitɔe keren gbansan tuubife ma.»

Di lɔexi xa taali

¹¹ Isa man naxa a masen, «Xeme nde nu na, di xeme firin nu naxan yi ra.

¹² A xa di firin nde naxa a fala a baba be, «Won ma denbaya harige seeti so n yi ra, naxan lanma a xa findi n gbe ra.» Na kui, babe naxa a harige itaxun a xa di xeme firinyie ma.»

¹³ «A mu bu di firin nde naxa a xa se birin malan, a fa biyaasi pamanɛ makuye. A naxa a harige makana menni, fuyanteya kui.

¹⁴ A birin to nɔn, kaame fan naxa sin na pamanɛ ma a xɔrɔxɔe ra, sese mu lu na di yi ra.

¹⁵ A to siga wali fende naaka nde xɔn, na naxa a xee xɔsee demadonde.

¹⁶ Wuri bogi naxan nu soma xɔsee yi, a tan nu wama na nan donfe, kɔnɔ mixi yo mu tin a kide nde ra.»

¹⁷ «Na kui, a naxa xaxili sɔtɔ fa, a a fala a yete be, «N baba xa walike birin lugama a fanyi ra, e donse dɔnxɔe lu, a fa li n tan na faxafe kaame nan na be!»

18 Fo n xa gbilen n baba xonyi, n xa a fala a be, N baba, n bara yunubi soto Ala ra, n bara haake soto i fan na.

19 A mu daxa sonon n xa findi i xa di ra. I xa n findi i xa walike nan na.>

20 A naxa keli, a siga a baba xon.»

«Beenun a xa naa li, a baba naxa sa a to fa ra, a makuyaxi a ra sinden. A baba naxa kinikini ki fanyi. A naxa a gi, a sa a xa di ralan, a a masunbu.

21 Di naxa a fala a be, <N baba, n bara yunubi soto Ala ra, n bara haake soto i fan na. A mu daxa sonon n xa findi i xa di ra.»>

22 «Kono a baba naxa a fala a xa konyie be, <Wo wo xulun, wo fa guba fanyi ra, wo a ragoro a ma. Wo belexerasoe so a belexe ra, wo sankiri so a sanyi.

23 Wo fa ninge turaxi ra, wo a faxa. Won xa won dege, won xa xulunyi ti,

24 barima n ma yi di nu bara lu alo a nu faxaxi ne, kono a nii man bara gbilen a i. A nu bara loe, kono a man bara to.> Na kui, e naxa xulunyi ti folo.»

25 «Na waxati, di singe nu na xe ma. A to nu sofe, a a makore banxi ra, a naxa xulunyi xui me.

26 A naxa konyi nde xili, a a maxorin, <Munse rabaxi yi ki?>

27 Na naxa a yaabi, <I xunya nan faxi. I baba bara ninge turaxi faxa, barima a man bara a xa di masoto a yalanxi.>

28 Di singe naxa xono, a tondi sode banxi. A baba naxa mini, a so a mayandife,

29 kono a xa di naxa a fala a be, <A mato, kabi je wuyaxi n tan walima i be alo i xa konyi, n mu

i xa yaamari matandi hali keren. Kɔnɔ na birin kui, hali si lanma, i mu nu a fi n ma, muxu nun n booree xa xulun di ti.

³⁰ Kɔnɔ i xa di tan to faxi, naxan i harige birin makanaxi e nun langoe ginɛɛ ra, i ninge turaxi nan faxaxi a tan bɛ!>»

³¹ «A baba naxa a fala a bɛ, <N ma di, i tan na n fɛ ma tɛmui birin. Se naxan birin na n yi, i tan nan gbe a ra.

³² Kɔnɔ a lan nɛ won xa sɛɛwa, won xulunyi ti, barima i xunya nu bara lu alɔ a nu faxaxi nɛ, kɔnɔ a nii man bara gbilen a i. A nu lɔxi nɛ, kɔnɔ a man bara to.>»

16

Walike xunmati kɔɔtaxi xa taali (Matiyu 6:24)

¹ Isa man naxa a fala a fɔxirabirɛɛ bɛ, «Xɛmɛ bannaxi nde nu bara a xa fe birin taxu a xa walike xunmati ra, a xa a rapɛɛ. Lɔxɔ nde, a naxa a mɛ, a na walike xunmati nu na a harige makanafe.

² A naxa a xili, a a maxɔrin, <N nanse mɛxi i xa fe ra? I xa i xa wali dentɛɛ sa n bɛ, barima n bara xunmati wali ba i yi ra.>

³ Walike xunmati naxa a fala a yɛtɛ bɛ, <N munse rabama fa? N ma mangɛ bara n namini walide. Sɛnbɛ mu n yi n xa siga yire buxade, n man yaagima nɛ kule matide.

⁴ N bara fa a kolon n naxan nabama, alako n ma wali na ba n yi, mixie xa nu n nasɛnɛ e xɔnyi.>»

⁵ «A naxa a marigi xa donitie birin xili keren keren yi ra. Naxan singe fa, a naxa a maxorin, <N marigi xa yeri na i ma?»

⁶ Na naxa a yaabi, <Oliwi ture sunbui ya keme.> Walike xunmati naxa a fala a be, <I xa i xa keedi tongo mafuren, doxo, i a sebe tongo suuli.>

⁷ Na xanbi, a naxa a fala gbete be, <I tan go? Yeri na i ma?» Na naxa a yaabi, <Maale busali wulu keren.> A naxa a fala a be, <I fan xa keedi tongo, i xa a sebe keme solomasaxan.>

⁸ Na kui, na walike xunmati tinxintare xa mange naxa a matoxo, a to koota rabaxi.»

«Yi dunija mixi naxee jere ma dimi kui, e koota e booree mabiri, dangife mixie ra naxee jere ma naiyalanyi kui.

⁹ N xa a fala wo be, wo xa defanja fen yi dunija tinxintare xa naafuli saabui ra. Na naafuli na jon, wo fama rasenede banxie kui naxee mu kanama abadan.»

¹⁰ «Naxan mu lanlanteya kanama fe xurudi kui, a mu lanlanteya kanama fe xungbe fan kui. Naxan mu tinxin fe xurudi kui, a mu tinxinma fe xungbe fan kui.

¹¹ Xa wo bara lanlanteya kana yi dunija tinxintare xa naafuli fe kui, nde fa lama wo ra a xa ariyanna bannaya taxu wo ra?

¹² Xa wo bara lanlanteya kana se taxuxi xa fe kui, nde fa wo gbe soma wo yi?»

¹³ «Konyi yo mu noma lude marigi firin xa yaamari bun ma, barima a fama marigi keren xonde, a boore maxanu. A xirima ne keren na, a boore rabolo. Wo mu noma Ala nun naafuli rabatude.»

Isa xa masenyi ndee

(*Matiyu 11:12-13, 5:31-32, 5:18, Maraki 10:11-12*)

¹⁴ Farisenie, kɔbiri nu rafanxi naxee ma, e fan naxa e tuli mati na fe birin na, e nu Isa mayele.

¹⁵ Isa naxa a masen e be, «Wo wama wo yete masenfe tinxintɔee nan na adamadie ya i, kɔnɔ Ala wo bɔne ma fe kolon. Naxan tide gbo mixie be, Ala na xɔnxi.»

¹⁶ «Annabi Munsu xa seriye nun namipɔnmee xa Kitaabuie nan kawandi han Yaya xa waxati. Keli na temui ma, Ala xa mangeya niini xa xibaaru fanyi nan kawandima fa, mixie fe birin nan nabafe, alako e xa so Ala xa mangeya niini bun ma.

¹⁷ Koore nun bɔxi lɔema ne beenun sigire keren xa ba Ala xa seriye ra.»

¹⁸ «Xeme yo mee a xa gine ra, a sa gbete dɔxɔ, a kanyi bara yene raba. Naxan na gine dɔxɔ xeme bara mee naxan na, a fan bara yene raba.»

Banna xeme nun Lasaru xa taali

¹⁹ «Xeme bannaxi nde nu na, naxan nu luma a maxiri ra dugi sare xɔɔxɔee ra. Temui birin, a nu xulunyi nan tife. Lɔxɔ yo lɔxɔ, a nu lugama donse pɔxunme nan na.

²⁰ Misikiine nde nu saxi yi banna xa tete sode de ra, naxan nu xili Lasaru. Suurie nu na a fate birin ma.

²¹ A nu wama donse xuntunyi ndee nan sɔtɔfe naxee nu birama na banna xa teebili ra. A to nu saxi naa, baree nan nu fama a yire, e nu a xa suurie makɔn.»

22 «Λοχῶ νδε misikiine naxa laaxira, malekee naxa sa a xanin Annabi Iburahima yire. Na banna xeme fan naxa faxa, a ragata,

23 a siga yahannama. A xa jaxankate kui menni, a naxa a ya rate a sa Annabi Iburahima to yire makuye, e nun Lasaru.

24 A naxa a xui ramini, <N baba Iburahima, kinikini n ma! Yandi, Lasaru xee n yire, a xa a belexesole rasin ye xorra, a n nenyi maxinbeli, barima n na yi te naxan xorra, a n jaxankatafe a jaaxi ra!»

25 «Κονῶ Annabi Iburahima naxa a yaabi, <N ma di, i xa i ratu, i tan bara fe fanyi soto i xa duniɲeigiri kui, konῶ Lasaru tan tōore nan soto. Yakosi, a tan bara madundu be, i tan na jaxankatafe.

26 Sa na birin xun, gulunba belebele nan saxi won tagi, alako mixi naxa nō kelide be sigafe ra i yire, mixi man naxa nō kelide menni girife ra muxu fan yire.»

27 «Na kui, banna naxa a fala a be, <Awa n baba, n bara i mayandi, i xa Lasaru xee n baba xonyi,

28 barima xunya suuli nan na n be. A xa sa e rasi, alako e naxa fa be, yi jaxankate ma.>

29 Κονῶ Annabi Iburahima naxa a yaabi, <Annabi Munsa nun namijonmee xa Kitaabuie na e yi. E xa e tuli mati nee xa masenyie ra.>

30 Banna naxa a fala, <N baba Iburahima, na mu sōoneyama, konῶ xa mixi nde keli faxamixie ya ma sigafe ra e xon, e tuubima ne.>

31 Κονῶ Annabi Iburahima naxa a masen a be, <Xa e mu Annabi Munsa nun namijonmee xui

ramema, hali mixi keli faxe ma, e mu lama a ra.»»

17

Isa a foxirabiree rasife

(Matiyu 18:6-7, 15, 21-22, 17:20, Maraki 9:42, 11:22-23)

¹ Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Maratantanyi fafe mu kanama, kono paxankate na mixi be naxan findima na saabui ra.

² A fisa na kanyi be geme binye xa xiri a konyi ra, a rasin baa ma, beemanun a xa yi mixi xuri keren natantan.

³ Wo meeni wo yete ma de!»

«Xa i ngaxakerenyi bara haake soto i ra, woyen a be. Xa a tuubi, i xa dije a ma.

⁴ Xa a haake soto i mabiri sanmaya solofere loxe keren bun, a tuubixi man gbilen i madijede sanmaya solofere, fo i xa dije a ma.»

⁵ Xerae naxa a fala Marigi be, «Muxu xa danxaniya xun masa!»

⁶ Marigi naxa e yaabi, «Xa danxaniya na wo be nu, hali a xurun alo yenten xori, wo noma ne a falade yi konde bili be, <Tala be, i sa sin baa ma,> a wo xui rabatuma ne.»

⁷ «Xa a sa li konyi na mixi nde yi wo tagi, na konyi na keli yire buxade xa na mu xurusee demadonde, a kanyi noma a falade a be keren na, <Fa, i fa i magoro, i i dege?»

⁸ Ade, wo a falama a be, <N ma donse rafala. I xa i xa donma masara alako i xa fa donse nun ye ra n be. I na ge na ra, i fan noma i degede.>

⁹ Mixi mu a xa konyi tantuma yaamari rabatufe ma.

¹⁰ Wo tan fan, wo na γε fe birin nabade wo yamarixi naxan na, wo xa a fala νε, «Konyi nan tun na muxu ra. Muxu muxu xa wali gbansan nan nabaxi.»»

Isa kune kanyi fu rayalanfe

¹¹ Isa to nu Darisalamu kira xον, a naxa dangi Samari nun Galile boxi tagi.

¹² A to so taa nde kui, kune kanyi fu naxa fa a xον. E naxa sa ti e ndedi makuyaxi a ra,

¹³ e e xui ite a βε, «Karamoxo Isa, kinikini muxu ma!»

¹⁴ A to e to, a naxa a fala e βε, «Wo siga, wo sa wo yete masen serexedubee βε.» Na kui, e nu sigafe temui naxe, e naxa yalan.

¹⁵ Na temui, mixi keren e ya ma, a to a to a yalanxi, a naxa gbilen Ala matoxo ra a xui itexi ra.

¹⁶ A naxa suyidi Isa βε, a a tantu. Samarika nan nu a ra.

¹⁷ Isa naxa a fala a βε, «Mixi fu xa mu rayalan? Na solomanaanie tan go?»

¹⁸ Mixi yo mu gbilen Ala tantude fo yi Samarika?»

¹⁹ Isa naxa a fala a βε, «Keli, i siga. I xa danxaniya bara i rakisi.»

Ala xa mangeya niini nun Isa xa gbilenyi

(Matiyu 24:23-28,37-41, Maraki 13:21-22, 15-16)

²⁰ Farisenie to Isa maxorin, a Ala xa mangeya niini fama mun temui, a naxa e yaabi, «Mixi mu Ala xa mangeya niini fa temui kolonma.

21 Mixie mu a falama xe de, <A mato, a tan nan ya,> xa na mu a ra, <A tan nan sa na ki>, barima Ala xa mangeya niini na wo ya ma ne.»

22 Na temui, Isa naxa a fala a foxirabiree be, «Waxati fama ne, Adama xa Di to xoli wo suxuma ne, a xa lu wo ya ma hali loxo keren peti, konɔ wo mu a toma.

23 Mixie a falama ne wo be, <A mato, a tan nan sa na ki,> xa na mu a ra, <A tan nan yi ki!> Wo naxa wo gi na matode, wo naxa bira nee foxo ra.

24 A fa loxoe, Adama xa Di luma ne alo seyamakonyi naxan minima, kuye birin yanba.

25 Konɔ beenun na loxoe xa a li, fo a xa toore gbege soto. To mixie mu lama a ra.

26 Adama xa Di fa loxoe luma ne alo Annabi Nuha xa waxati.

27 Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu ginee doxoma, e nu e xa die fima xemee ma, han Annabi Nuha so kunkui kui loxo naxe. Banbaranyi belebele to din boxi ma, e birin naxa soto.

28 Na nan man naba Loti xa waxati. Mixie nu e degema, e nu e minma, e nu sare matima, e nu sansi sima, e nu banxie tima.

29 Konɔ Loti keli Sodoma loxo naxe, te nun sooda ye nu goroma ne kelife koore ma alo tune, birin naxa soto.

30 A man sa rabama na ki ne Adama xa Di na makenen loxo naxe.»

31 «Na loxoe, naxan na tande, a naxa so a harige tongode banxi kui. Naxan na xe ma, a fan naxa gbilen a xonyi.

32 Wo xa ratu ne Loti xa gine ma.

33 Mixi yo katafe a yete ratangade, na kanyi loema ne, konɔ mixi yo a yete ralɔema, na kanyi

ratangama nε.

³⁴ N xa a fala wo bε, na temui ma, xa mixi firin saxi sade keren ma kœ ra, mixi keren tongoma nε, boore lu naa.

³⁵⁻³⁶ Xa ginε firin na se dinfe mulunyi keren kui, keren tongoma nε, boore lu naa.»

³⁷ E naxa a maxorin, «Marigi, na rabama minden?» A naxa e yaabi, «Binbi na lu dennaxe, yubεe sa e malanma menni nε.»

18

Kaape ginε nun kiitisa xa taali

¹ Na dangi xanbi, Isa naxa yi taali woyenyi masen e bε e xa a kolon a fo e xa Ala maxandi temui birin tun nabexi kui.

² A naxa a masen, «Kiitisa nde nu na taa nde kui, naxan mu nu gaaxuma Ala ya ra, a gbe fe man mu nu mixi yo xa fe ma.

³ Kaape ginε nde fan nu na na taa kui, naxan nu luma fa ra kiitisa xon, a nu a fala, «Kiiti tinxixi sa n tan nun n yaxui tagi.»

⁴ A naxa bu na ki, kiitisa mu tin a bε, konɔ loxo nde a naxa a fala a yete bε, «Nondi na a ra, n tan mu gaaxuma Ala ya ra, n gbe fe man mu mixi yo xa fe ma.

⁵ Konɔ yi kaape ginε tan na n bope rapaaxufe n ma. N xa kiiti tinxixi so a yi ra, alako a xa ba fafe n xon, a naxa fa n tooro.»

⁶ Na kui, Marigi naxa a masen, «Wo yi kiitisa kobi xui rame.

⁷ Ala mu kiiti tinxixi soma xe a xa mixi sugandixie yi ra, naxee a maxandima kœ nun yanyi? A buma e malife ra?

⁸ N xa a fala wo be, a kiiti tinxinxi soma e yi ra mafuren. Kɔnɔ Adama xa Di na fa, a danxaniya lima ne dunija ma?»

Fariseni nun duuti maxili xa taali

⁹ Isa man naxa yi taali woyenyi masen mixi ndee be naxee nu laxi e yete ra, a tinxintose nan na e tan na dangi booree ra e yoxi naxee ma.

¹⁰ A naxa a masen, «Xeme firin naxa siga Ala maxandide horomobanxi kui. Keren nu findixi Fariseni nan na, boore, duuti maxili.

¹¹ Fariseni naxa ti, a Ala maxandi a boje ma, a nu a i, «Ala, n bara i tantu barima n mu luxi alo mixi gbete, naxee findixi mujetie, fe kobi rabae, nun yenlae ra. N bara i tantu barima n mu luxi alo yi duuti maxili.

¹² N sunma sanmaya firin loxun keren bun ma, n man farile fima n sotose birin na.»

¹³ Kɔnɔ duuti maxili tan naxa ti a xati ma. A jan mu nu suusama a xa a ya rate koore ma. A nu a belexe saxi a kanke ma, a nu a fala, «Ee, Ala! Kinikini n ma, barima yunubitose nan n na!»

¹⁴ «N xa a fala wo be, yi mixi firin to gbilen e xonyi, na duuti maxili nan nu tinxinxi Ala ya i, barima mixi yo a yete igbo, a kanyi fama ne igorode. Kɔnɔ mixi naxan a yete magoroma, a xa fe itema ne.»

Isa nun dimedie

(Matiyu 19:13-15, Maraki 10:13-16)

¹⁵ Mixie nu fafe dimedie ra Isa xon, alako a xa a belexe sa e ma. A foxirabirree to na to, e naxa woyen na mixie ma.

¹⁶ Kɔnɔ Isa naxa e xili, a a masen e be, «Wo a lu dimedie xa fa n yire. Wo naxa tonyi doxo e ma,

barima naxee maniyaxi e ra, e tan nan soma Ala xa mangeya niini bun ma.

¹⁷ N xa nɔndi fala wo be, mixi naxan mu tinma Ala xa mangeya niini ra alo dimedi, na kanyi mu soma Ala xa mangeya niini bun ma feo!»

Segetala bannaxi

(Matiyu 19:16-30, Maraki 10:17-31)

¹⁸ Mange nde naxa Isa maxorin, «Karamoxo fanyi, a lan n xa munse raba alako n xa abadan kisi soto ke ra?»

¹⁹ Isa naxa a masen a be, «Munfe ra i n xilima karamoxo fanyi? Mixi yo mu fan. Ala keren peti nan fan.

²⁰ I seriye kolon: «I naxa yene raba. I naxa faxe ti. I naxa mure ti. I naxa mixi tojpege. I baba nun i nga binya.»»

²¹ Mange naxa Isa yaabi, «N bara na birin nabatu kafi n dimedi temui.»

²² Isa to na me, a naxa a fala a be, «Fe keren nan fa luxi i xa fe. Siga, se naxan birin na i yi ra, sa a mati, i a kobiri fi setaree ma. Na kui, i fama bannaya sotode ariyanna. I na na raba, fa, i bira n foxo ra.»

²³ Kono a to na me, a naxa sunnun, barima a nu bannaxi ki fanyi.

²⁴ Isa to a sunnunxi to, a naxa a masen a be, «Sofe Ala xa mangeya niini bun ma, a xoroxo naafuli kanyie be ki fanyi!

²⁵ Noxome so noxun senbe yale ra, dine ban-namixi sofe ra Ala xa mangeya niini bun ma.»

²⁶ Mixi naxee a xui me, e naxa a maxorin, «Nde fa noma kisode?»

²⁷ Isa naxa e yaabi, «Mixie mu noma naxan na, Ala tan noma na ra.»

²⁸ Piyeri naxa a fala Isa be, «A mato, muxu bara keli muxu xa se birin xun ma, muxu bira i foxo ra.»

²⁹ Isa naxa a masen e be, «N xa nondi fala wo be, mixi yo naxan na keli a xa se nde xun ma Ala xa mangeya niini xa fe ra, a findi banxi ra ba, gine ba, ngaxakerenyie ba, barimae ba, die ba,

³⁰ na kanyi a noxoε wuyaxi soto ma ne yi dunija ma, a man fa abadan kisi soto aligiyama.»

Isa a xa faxe nun marakeli xa fe masenfe sanmaya saxan nde

(Matiyu 20:17-29, Maraki 10:32-34)

³¹ Isa naxa a xa xera fu nun firinyie xun lan, a a fala e be, «Wo a mato, won na tefe Darisalamu ne yi ki. Namijonmee fe naxee sebexi Adama xa Di xa fe ra, a birin fama ne kamalide naa.

³² A sama ne kaafirie belexe, e a mayele, e a konbi, e deye boxun a ma.

³³ E na ge a bonbode sebere ra, e a faxama ne, kono a xa faxe xi saxan nde, a man kelima ne faxe ma.»

³⁴ Kono Isa foxirabiree mu na sese fahaamu. Na masenyi bara findi woyenyi noxunxi ra e be, e mu naxan kui kolon.

Isa Yeriko donxui rayalanfe

(Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43)

³⁵ Isa to makore Yeriko ra, donxui nde nu doxoxi kira de ra kule matide.

³⁶ A to pama xui me kira ra, a naxa maxorinyi ti, «Munse rabaxi?»

³⁷ E naxa a fala a be, «Isa Nasaretika nan dangife.»

³⁸ Na kui, a naxa gbelegbele, «Isa, Dawuda xa Di, kinikini n ma!»

³⁹ Mixi naxee nu yare, e naxa woyen a ma a a xa sabari, konon a tan nan naxa so a xui itefe dangi singe ra, «Dawuda xa Di, kinikini n ma!»

⁴⁰ Isa naxa ti, a a fala mixie be e xa fa donxui ra a xon. Donxui to a maso a ra, Isa naxa a maxorin,

⁴¹ «I wama n xa munse raba i be?» A naxa a yaabi, «Marigi, n wama n ya xa se to.»

⁴² Isa naxa a masen a be, «Se to. I xa danxaniya bara i rayalan.»

⁴³ A ya naxa se to keren na, a fa bira Isa foxo ra Ala matoxo ra. Nama birin to na to, e fan naxa Ala matoxo.

19

Isa nun Sakeye

¹ Isa to so Yeriko, a nu taa iperefe.

² Xeme nde nu na naxan nu xili Sakeye. Duuti maxilie kuntigi nan nu a ra, a bannaxi.

³ A nu katafe ne a xa Isa kolon, konon a mu nu noma a tode nama xa fe ra, barima mixi dunke nan nu a ra.

⁴ Na kui, a naxa a gi yare, a sa te wuri bili kon na alako a xa Isa to dangi ra.

⁵ Isa to a yire li, a naxa a ya rate, a a fala a be, «Sakeye, goro mafuren, barima n sa yigiyama i xonyi ne to.»

⁶ Sakeye naxa a xulun gorode, a Isa rasene jalexinyi kui.

⁷ Mixie to na to, e birin naxa so Isa mafalafe, e nu a fala, «A bara sa yigiya yunubitɔɛ xɔnyi.»

⁸ Κὼνὸ Sakɛyɛ naxa ti, a a fala Isa bɛ, «Marigi, n bara nate tongo, n xa n sɔtɔse tagi fima nɛ fuxarilae ma. Xa a sa li n bara se ba naxan yi funmaya ra, n a ragbilenma nɛ a kanyi ma dɔxɔ naani.»

⁹ Isa fan naxa a masen a xa fe ra, «Yi fɔxɔɛ bara kisi sɔtɔ to, barima Iburahima xa di nan na yi xɛmɛ fan na.

¹⁰ Adama xa Di bara fa a xa mixi lɔɛxie fen, a xa e rakisi.»

*Mangɛ xa kɔbiri taxuxi xa taali
(Matiyu 25:14-30)*

¹¹ Isa to nu bara makɔrɛ Darisalamu ra, jama jɔxɔ nu a ma, a Ala xa mangɛya niini fafe makenɛnde nɛ keren na. Na kui, mixie to nu Isa xui ramɛfe, a naxa yi taali wɔyɛnyi masen e bɛ.

¹² «Kuntigi nde naxa sa biyaasi yire makuye, alako mangɛ xungbe naxan nu sabatixi naa, a xa a tan kuntigi xɔnyi mangɛya so a yi, a man xa gbilen a xɔnyi.

¹³ Beenun a xa siga, a naxa a xa konyi mixi fu xili, a gbeti kɔbiri kole kɛmɛ so e birin yi ra, a fa a fala e bɛ, «Wo yuleya raba yi kɔbiri ra beenun n fa temui.»

¹⁴ «Κὼνὸ a to mu nu rafanxi a xɔnyi mixi ndee ma, e fan naxa xɛɛrae xɛɛ mangɛ xungbe ma, e xa a fala, «Muxu mu wama a xɔn yi xɛmɛ xa findi mangɛ ra muxu xun ma.»

¹⁵ «Na xɛmɛ to mangɛya sɔtɔ, a naxa gbilen a xɔnyi. A naxa yaamari fi na konyie xa xili, a nu

bara kòbiri so naxee yi, alako a xa a kolon e geeni naxan sòtòxi yuleya kui.

16 Konyi singe naxa fa, a dentegε sa, a naxε, <N marigi, i i xa gbeti kòbiri kole kεmε naxan so nε n yi, a jòxòε dòxò fu bara sa a xun geeni ra.>

17 Mange naxa a fala a bε, <I nuwali! Konyi fanyi nan i ra! I to mu lanlanteya kana fe xuri kui, n bara mangeya so i yi taa fu xun ma.>>

18 «Konyi firin nde naxa fa, a dentegε sa, a naxε, <N Marigi, i i xa gbeti kòbiri kole kεmε naxan so nε n yi, a jòxòε dòxò suuli bara sa a xun geeni ra.>

19 Mange naxa a fala na fan bε, <N bara mangeya so i fan yi taa suuli xun ma!>>

20 «Konyi gbete fan naxa fa, a dentegε sa, a naxε, <N marigi, a mato, i xa gbeti kòbiri kole kεmε nan ya. N sa a ragata dunkobi nan kui,

21 barima n gaaxu nε i ya ra. Xεmε nan i ra, i xa fe maxòròxò. I se tongoma i gbe mu naxan na. I xε xabama i mu naxan garansan.>

22 Mange naxa a yaabi, <I tan konyi kobi, n i makiitima i yetε kan xui nan yati ma! A di, i mu a fala a i nu a kolon a n ma fe maxòròxò? I naxε, a n se tongoma n gbe mu naxan na, n xε xabama n mu naxan garansan.

23 Munfe a to i mu n ma kòbiri so kòbiri rawalie yi ra, alako n na fa, i a ragbilen n ma geeni saxi a xun?>

24 A naxa a fala mixie bε naxee nu tixi na, <Wo na gbeti kòbiri kole kεmε rasuxu a yi, wo a so boore yi naxan gbeti kòbiri kole wulu keren sòtòxi.>

25 E naxa a fala mangε be, «Marigi, gbeti kōbiri kole wulu keren pan na a yi!»

26 A naxa e yaabi, «N xa a fala wo be, a na naxan yo yi ra, a gbe xun masama ne. Kōnō a mu na naxan yi ra, hali naxan di na a yi, na yati bama ne a yi ra.

27 Kōnō n yaxuie tan, naxee mu nu wama n xa findi mangε ra e xun ma, wo fa e ra be, wo e faxa n ya xōri.»»

Isa sofe Darisalamu
(*Matiyu 21:1-11, Maraki 11:1-10*)

28 Isa to ge na masenyi ra, a naxa siga yare, sigafe ra Darisalamu.

29 A to makōre Betifage nun Betani taae ra, Oliwi geya fe ma, a naxa a foxirabiree mixi firin xee,

30 a a fala e be, «Wo xa so taa kui naxan na yare. Wo nefε so naa, wo sofale lanma lima a xirixi naa, mixi mu nu dōxō naxan fari. Wo xa a fulun, wo fa a ra be.

31 Xa mixi nde fa wo maxōrin, «Wo a fulunfe munfe ra» wo xa a yaabi, «Marigi nan hayi na a ma.»»

32 E to siga xεeraya rabade, e naxa fe birin li alo Isa a fala e be ki naxe.

33 E nu na sofale lanma fulunfe temui naxe, a kanyie naxa e maxōrin, «Wo yi sofale fulunfe munfe ra?»

34 E naxa a masen, «Marigi nan hayi na a ma.»

35 E to sofale xanin Isa xōn, e naxa e xa donmae sa a fari, e fa Isa mali a xa a magoro a ma.

36 A to nu sigama, mixie nu e xa donmae italama kira xōn ma, Isa binyafe ra.

³⁷ A to nu makorefe Darisalamu ra, a gorofe Oliwi geya ra, a foxirabire gali birin naxa seewa, e so Ala matoxofe e xui itexi ra kaabanako birin xa fe ra e nu bara naxee to.

³⁸ E nu a falafe ne,
«Baraka na Mange be naxan fafe Marigi xili ra!
Bopesa na ariyanna,
matoxofe na Ala be han koore ma!»

³⁹ Fariseni nde naxee nu na pama tagi, e naxa a fala Isa be, «Karamoxo, woyen i foxirabiree be!»

⁴⁰ Isa naxa e yaabi, «N xa a fala wo be, xa e tan e sabari, gemee yati fama ne e xui raminiide.»

⁴¹ Isa to makore Darisalamu ra, a naxa na taa to, a naxa wa folo naa xa fe ra,

⁴² a a masen, «I tan Darisalamu, to tan, hali i fan a kolon ne nu fee naxee bopesa fima! Konon na bara noxon i ma.

⁴³ Temui fama a lide, wo yaxuie bende malanma ne taa tete fari ma alako e xa no sode taa kui. E fama wo rabilinde maraxetenyi ra.

⁴⁴ E fama i tan Darisalamu rabirade, e i xa die sonto. I xa banxie tixi gemee naxee ra, keren mu luma a boore fari. Yi birin fama i tan Darisalamu lide barima Ala to faxi kisi ra i xon, i mu a kolonxi.»

*Sarematie kerife hoxomobanxi kui
(Matiyu 21:12-17, Maraki 11:15-19)*

⁴⁵ Isa to so hoxomobanxi kui, a naxa sarematie kerifolo,

⁴⁶ a a fala e be, «A sebexi, <N ma banxi xili falama ne, salide banxi,> konon wo tan bara a findi mujetie doxode ra.»

⁴⁷ Loxo yo loxo Isa nu mixie kawandima hoxomobanxi kui. Serexedube kuntigie, seriye

karamoxɔe, nun ɲama yareratie nu na fɛɛɛ fɛnfɛ e nɔma Isa faxade ki naxɛ.

⁴⁸ Kɔnɔ e mu nu fɛɛɛ yo kolon barima ɲama birin nu a tuli matixi a ra.

20

Isa walima nde xa yaamari ma?

(Matiyu 21:23-27, Maraki 11:27-33)

¹ Lɔxɔ nde, Isa to nu mixie kawandife hɔrɔmɔbanxi kui, a nu Ala xa xibaaru fanyi masɛnfɛ e bɛ, sɛɛɛɛdubɛ kuntigie, sɛriyɛ karamoxɔe, nun Yuwifie xa forie naxa fa a yire,

² e a maxɔrin, «A fala muxu bɛ, i yi fee rabama nde xa yaamari ma? Nde yi sɛnbɛ fixi i ma?»

³ A naxa e yaabi, «N fan xa wo maxɔrin fe keren ma. Wo a fala n bɛ,

⁴ Yaya to nu mixie xunxama ye xɔɔra, Ala nan a xɛɛxi ba, ka adama?»

⁵ E fan naxa so wɔyɛnfɛ e bore tagi, «Xa won na a yaabi, <Ala,> a a falama nɛ won bɛ, <Munfe ra wo mu fa la a ra?»

⁶ Kɔnɔ xa won na a yaabi, <Adama,> ɲama birin won magɔnɔma nɛ e xa won faxa, barima e laxi a ra a namijɔnmɛ nan nu Yaya ra.»

⁷ Na kui, e naxa a yaabi a e mu a kolon naxan yo Yaya xɛɛxi.

⁸ Isa naxa a masɛn e bɛ, «N fan mu a falama wo bɛ n yi fee rabama naxan ma yaamari ma.»

Bɔxi rawali ɲaaxie xa taali

(Matiyu 21:33-46, Maraki 12:1-12)

⁹ Na xanbi, Isa naxa so yi taali wɔyɛnyi masɛnfɛ ɲama bɛ. «Xɛmɛ nde naxa weni bilie

si. A naxa na heri bɔxi rawalie ma, a fa biyaasi xɔnkuye ramini.

¹⁰ Weni bogi ba temui to a li, bɔxi kanyi naxa konyi nde xee bɔxi rawalie xɔn ma, e xa weni bogi nde so a yi ra. Kɔnɔ bɔxi rawalie naxa na konyi bɔnbɔ, e a ragbilen a belexe igeli ra.

¹¹ Bɔxi kanyi man naxa konyi gbete xee. E naxa na fan bɔnbɔ, e a konbi a mayaagixi ra, e a ragbilen a belexe igeli ra.

¹² Bɔxi kanyi naxa a saxan nde man xee. E naxa na fan maxɔnɔ, e a kerɪ.»

¹³ «Na kui, bɔxi kanyi naxa a fala, <N munse rabama fa? N xa n ma di maxanuxi nan xee. Temunde, e fama na tan binyade.>

¹⁴ Kɔnɔ bɔxi rawalie to a to, e naxa a fala e bore be, <Yi nan na ke tongoma ra. Won na a faza alako ke xa findi won gbe ra.>

¹⁵ Bɔxi rawalie naxa a ramini bɔxi ra, e sa a faza.»

«Na bɔxi kanyi munse rabama fa?

¹⁶ A sigama ne naa, a na bɔxi rawalie faza, a a xa bɔxi so mixi gbete yi.» Nama to na masenyi me, e naxa a fala, «Astofulahi!»

¹⁷ Kɔnɔ Isa naxa a ya ti e ra, a e maxɔrin, «Yi naxan sebexi Kitaabui kui, a fa fasarima di? <Banxitie mee geme naxan na, a bara findi tuxui geme hagige ra.>»

¹⁸ «Naxan birama na geme ma, a igirama ne. Na geme birama naxan ma, na fan butuxunma ne.»

¹⁹ Seriyɛ karamɔxɔe nun serexedube kuntigie naxa a kolon a Isa yi taali woyenyi masenxi e tan nan be. E naxa kata e xa a suxu keren na, kɔnɔ e gaaxu pama nan ya ra.

*Gantanyi tefe Isa be duuti xa fe ra
(Matiyu 22:15-22, Maraki 12:13-17)*

²⁰ E nu wama ne e xa a sa gomina belexe, a xa lu a tan nan xa nae bun ma. Na kui, e naxa Isa raben, e mixi ndee xee a yire e xa e yete findi tinxintoe ra, e xa sa Isa masoto a xa woyenyi kui.

²¹ Na kui, e naxa Isa maxorin yi masenyi ma, «Karamoxo, muxu a kolon i xa masenyi tinxin. I mu mixi e rafisama e bore be, i Ala xa kira masenma a nondi ki ma.

²² A lanma ka a mu lanma muxu xa duuti fi Roma mange ma?»

²³ Kono Isa to nu e xa koota kolon, a naxa e yaabi,

²⁴ «Wo gbeti kobiri kole masen n be. Nde xili nun misaali na a ma?» E naxa a yaabi, «Roma Mange.»

²⁵ A naxa a masen e be, «Wo mange gbe ragbilen mange ma, wo Ala fan gbe ragbilen Ala ma.»

²⁶ Nee fan mu no a masotode a xa woyenyi kui, jama birin ya xori. Fo e to kaaba a xa yaabi ma, e sabari.

*Sadusenie Isa maxorinfe faxamixie xa marakeli
ma*

(Matiyu 22:23-33, Maraki 12:18-27)

²⁷ Sadusenie, naxee a falama a faxamixie mu kelima faxe ma, e naxa fa yi maxorinyi ra Isa xon ma,

²⁸ «Karamoxo, Annabi Munsa yi nan sebexi muxu be Kitaabui kui, «Xa xeme nde taara faxesa, a naxa a xa gine lu a mu di yo bari, a na xunya

nan na gine dɔxɔma, alako a xa bɔnsɔɛ fi a taara ma.»

²⁹ Na kui, xeme nde naxa di xeme solofere soto. A xa di singe naxa gine dɔxɔ, a faxa, a mu bɔnsɔɛ yo lu.

³⁰ A xanbiratɔe naxa na kaape gine tongo, kɔnɔ a fan naxa faxa.

³¹ Na nan man naba na fan xanbiratɔe ra, a nun na di solofere birin na. E birin naxa faxa, e sese mu bɔnsɔɛ lu.

³² A dɔnxɔɛ ra, gine fan naxa faxa.

³³ Na kui, marakeli lɔxɔɛ, na gine to dɔxɔxi yi mixi solofere birin xɔn ma, a sa findima nde gbe ra?»

³⁴ Isa naxa a masen e be, «Yi duniɲɛigiri kui, xeme gine dɔxɔma, gine fan dɔxɔma xeme xɔn.

³⁵ Kɔnɔ mixi naxee binye sɔtɔma e xa keli faxe ma, e xa sa so waxati kui naxan sa fama, e tan xeme mu ginee dɔxɔma, ginee fan mu dɔxɔma xeme xɔn.

³⁶ E mu faxama sɔnɔn, barima e luma ne alo malekee. E to bara keli faxe ma, e findima Ala xa die nan na.»

³⁷ «Kɔnɔ a falafe tan, a faxamixie kelima faxe ma, Annabi Munsa yati na masen ne Kitaabui kui wuri bili xa fe falaxi dennaxe, a to Marigi xili fala, «N tan nan na Marigi Alatala ra, Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba naxan batuma.»

³⁸ Faxamixie xa mu Ala batuma, fo a mixi ɲiɲɛ. Mixi yo findi Ala batui ra, na kanyi ɲiɲɛ nan a ra.»

³⁹ Seriyɛ karamɔxɔ ndee naxa a fala a be, «Karamɔxɔ, i xa masenyi fan,»

⁴⁰ barima Sadusenie mu suusa maxɔrinyi yo tide a ma sɔnɔn.

*Dawuda nun Ala xa Mixi Sugandixi
(Matiyu 22:41-46, Maraki 12:35-37)*

⁴¹ Isa naxa e maxorin, «Munfe ra e a falama a Ala xa Mixi Sugandixi findixi Dawuda xa di nan na?

⁴² Dawuda yete a masen ne Yabura Kitaabui kui,

«Marigi bara a masen n Marigi be,

“I magoro n yirefanyi ma,

⁴³ han beemanun n xa i yaxuie findi i sanyi kilonse ra.”»

⁴⁴ «Xa Dawuda a xili «N Marigi», Dawuda fa noma findide a baba ra di?»

*Yete ratangafe diinela kobie ma
(Matiyu 23:1-39, Maraki 12:38-40)*

⁴⁵ Nama birin to nu e tuli tixi a ra, Isa naxa a masen a foxirabiree be,

⁴⁶ «Wo wo yete ratanga seriye karamoxoe ma. A rafan e ma e xa e manere guba xungbe ragoroxi e ma, mixi xa nu e xeebu taa kui binye xeebui ra. E wama doxofe salide safe singee, e man xa binye soto xulunyi.

⁴⁷ E kaane ginne harige bama e yi. E salima a xonnakuye ra, alako mixie xa e to. Gbaloe naxan nagataxi e tan be, a gbo ki fanyi.»

21

*Kaane gine xa hadiya
(Maraki 12:41-44)*

¹ Isa to a ya rasiga, a naxa bannamixie to, e e xa hadiya sama hadiya a sase kui.

² A naxa kaape gine misikiine nde fan to, naxan a gbe hadiya sa, wure gbeeli kobiri kole firin gbansan.

³ A naxa a masen, «N xa nondi fala wo be, yi kaape gine misikiine xa hadiya gbo dangi na boore birin gbe ra,

⁴ barima e tan xa hadiya kelima e xa naafuli nan kui, konɔ yi kaape gine xa hadiya kelima a xa baloe nan kui.»

*Hɔrɔmɔbanxi xa kane
(Matiyu 24:1-2, Maraki 13:1-2)*

⁵ Mixi ndee nu woyenfe hɔrɔmɔbanxi xa fe ra, a to nu ratofanxi geme sare xɔrɔxɔe ra, a nun se gbete, mixi naxee baxi serexe ra. Na kui, Isa naxa a masen,

⁶ «Wo yi se naxee birin toxi yi ki, loxɔe fama a lide, geme keren mu luma a boore fari be, a birin nabirama ne.»

*Maratantanyi, tɔre, nun paxankate
(Matiyu 24:3-14, Maraki 13:3-24)*

⁷ E naxa a maxɔrin, «Karamɔxɔ, na fe sa rabama mun temui? A man sa kolonma tɔnxuma mundun ma a a fafe rabade?»

⁸ Isa naxa yi yaabi ti, «Wo wo yete ratanga alako mixi yo naxa fa wo ratantan. Mixi wuyaxi fama n xili falade e yete xun ma, a falafe ra, <N tan nan na Ala xa Mixi Sugandixi ra. Waxati bara makɔre.> Wo naxa bira e fɔxɔ ra.

⁹ Wo na gere nuna paxasie xa fe me, wo naxa gaaxu, barima fo na fe moolie xa raba sinden. Konɔ na waxati ma, duniya rapɔnyi mu a lima keren na.»

¹⁰ Na xanbi, a naxa a masen e be, «Sie kelima ne e boore xili ma, pamanee e boore gere.

¹¹ Bɔxi fama ne serende a xungbe ra, kaame nun fure sin yire wuyaxi. Fe magaaxuxie nun tonxuma makaabaxie fama minide kuye ma.»

¹² «Kɔnɔ beemanun na birin xa raba, e fama ne wo suxude, e wo jaxankata. E wo sama ne salide kuntigie belexe, e man wo sama ne geeli. E wo xaninma ne mange nun gominae yire n xili xa fe ra.

¹³ Kɔnɔ na birin kui, wo findima n ma seedee nan na.

¹⁴ Wo naxa kontɔfli wo yete xunmafalafe ra,

¹⁵ barima n masenyi nun xaxilimaya fima wo ma, alako wo yaxuie naxa nɔ wo ra, e naxa nɔ wo matandide.

¹⁶ Wo barimae, wo ngaxakerenmae, wo bari-booree, nun wo defanbooree, e fama ne wo yanfade, e wo sa mixie belexe. Nee tan mixi ndee faxama ne wo ya ma.

¹⁷ Birin fama ne wo xɔnde n tan ma fe ra,

¹⁸ kɔnɔ wo ratangama ne. Hali wo xunsexe keren, a mu lɔema.

¹⁹ Wo xa tunnabexiya kui, wo kisima ne.»

²⁰ «Wo na Darisalamu to, sɔɔri gali bara a rabilin, wo xa a kolon ne a a xa kasare bara makɔre.

²¹ Na temui, mixi naxee na Yudaya, e xa e gi geyae fari. Naxee na Darisalamu taa kui, e xa keli naa. Naxee fan na daaxae, e naxa so taa kui,

²² barima na lɔxɔee findima gbeɔɔxɔ waxati nan na, alako naxan sebexi Kitaabui kui a birin xa kamali.

²³ Na waxati findima gbaloe nan na furuginɛɛ nun dingɛɛ bɛ! Barima tɔɔrɛ gboma nɛ bɔxi ma, Ala xa xɔnɛ makenɛnma yi nama xili ma.

²⁴ Ndee faxama nɛ santidɛgɛma ra, ndee xaninma nɛ, e sa findi konyie ra jamanɛ birin kui. Si gbɛtɛɛ fama nɛ Darisalamu maboronde, han e xa waxati kamalima tɛmɛi naxɛ.»

*Isa xa gbilenyi nun xɔrɛ bili xa taali
(Matiyu 24:29-35, Maraki 13:24-31)*

²⁵ «Na tɛmɛi, tɔnxumae minima nɛ soɛge, kike, nun tunbuie ma. Si birin gaaxuma nɛ, e kɔntɔfilɛi baa wundu xui nun a mɔrɔnyie xa fe ra.

²⁶ Mixie na a kolon fe naxan fama rabade bɔxi ma, e birama nɛ gaaxui saabui ra, barima koore fama nɛ imaxade.

²⁷ Na tɛmɛi, Adama xa Di toma nɛ fa ra nuxui kui, sɛnbɛ nun nɔrɛ ra.

²⁸ Na fee na raba fɔlɔ, wo ti, wo wo xun nakeli, barima wo xa kisi bara makɔrɛ.»

²⁹ Isa naxa taali wɔyɛnyi masen e bɛ, «Wo xɔrɛ bili mato, a tan nun wuri bili birin.

³⁰ Wo na a to, e bara e burexɛ nɛɛnɛ ramini, wo a kolonma jɛmɛ tɛmɛi jan bara makɔrɛ.

³¹ Adama xa Di fafe fan na na ki nɛ. Wo na yi fe birin to raba ra, wo xa a kolon a Ala xa mangɛya niini bara makɔrɛ.

³² N xa nɔndi fala wo bɛ, to mixie mu dangima fo na fe birin naba.

³³ Koore nun bɔxi dangima nɛ, kɔnɔ n ma masenyi tan mu dangima abadan, a mu kanama muku.»

«Wo naxa yanfa!»

³⁴ «Ƙoƙo wo mɛɛni wo yɛtɛ ma! Wo naxa yanfa xurutareɓa nun siisife ma, wo man naxa yanfa yi dunijɛigiri xa kɔntɔfili ma, alako na loxoɛ naxa fa wo tɛrɛnna,

³⁵ alo gantanyi xɔni suxuma ki naxe. Barima na loxoɛ tan fama dunija mixi birin lide.

³⁶ Wo naxa yanfa! Wo xa Ala maxandi nɛ temui birin alako wo xa sɛnbɛ sɔtɔ, wo xa nɔ ratangade fe birin ma naxee fama a lide, wo man xa nɔ tide Adama xa Di ya i.»

³⁷ Isa nu mixie kawandima hɔrɔmɔbanxi kui yanyi ra, a nu sa kɔɛ radangi Oliwi geya fari.

³⁸ Nama birin nu kurunma sigafe ra a xɔn ma, e xa sa a xui rame hɔrɔmɔbanxi kui.

22

Yudasi nun kuntigie xa lanyi

(Matiyu 26:1-5, 14-16, Maraki 14:1-2, 10-11)

¹ Taami Lebinitare Sali naxa makɔrɛ, naxan man xili falama Sayamalekɛ Dangi Sali.

² Serɛɛdube kuntigie nun seriye karamoxɔɛ nu na fɛɛrɛ fenfe e xa Isa suxu, e xa a faxa, kɔno e nu gaaxuxi jama nan ya ra.

³ Na temui Sentanɛ naxa bira Isa foxirabirɛ Yudasi Isikariyoti foxo ra, naxan nu na Isa xa xɛɛra fu nun firinyie ya ma.

⁴ A tan Yudasi naxa siga serɛɛdube kuntigie nun kɔsibili mangɛɛ xɔn, e naxa wɔyɛn, a sa nɔma Isa sade e belexɛ ki naxe.

⁵ E fan naxa jɛlexin ki fanyi ra, e kɔbiri laayidi tongo a bɛ.

⁶ Yudasi naxa tin na ra, a so waxati fenfe a Isa sama e belexɛ temui naxe jama xanbi.

Sayamaleke Dangi Sali
(*Matiyu 26:17-35, Maraki 14:12-31*)

⁷ Taami Lebinitare Sali naxa a li, yexee lanma faxama loxo naxe Sayamaleke Dangi Sali xa fe ra.

⁸ Isa naxa Piyeri nun Yaya yamari a falafe ra, «Wo xa siga Sayamaleke Dangi Sali yire rafala won be, alako won birin xa Sayamaleke Dangi Sali donyi don.»

⁹ E naxa a maxarin, «I wama muxu xa sa a rafala minden?»

¹⁰ A naxa a masen e be, «Wo nu so taa kui, wo nun xeme nde naralanma, ye feje doxoxi a xun ma. Wo xa bira a foxo ra han a sa soma banxi naxan kui.

¹¹ Wo xa a fala na banxi kanyi be, «Karamoxo wama a kolonfe a noma Sayamaleke Dangi Sali donyi donde dennaxe, a tan nun a foxirabirere.»

¹² A fama banxi kui xungbe masende wo be koore ra, na se birin yailanxi a fanyi ra. Wo xa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala menni.»

¹³ E naxa siga, e sa fe birin li alo Isa a masen e be ki naxe. E naxa Sayamaleke Dangi Sali donyi rafala.

Marigi xa serexe tonxuma
(*Matiyu 26:26-30, Maraki 14:22-26, Korinti I 11:23-25*)

¹⁴ Waxati to a li, Isa naxa a magoro a xa a dege e nun a xa xera fu nun firinyie.

¹⁵ A naxa a masen e be, «Kabi temui dangixi, a xoli n ma ki fanyi won xa yi Sayamaleke Dangi Sali donyi don yire keren beenun n xa paxankate soto.

16 Barima n xa a fala wo be, yi na dangi, n mu a donma sonon fo a kamali Ala xonyi ariyanna.»

17 A to tonbili nde tongo, a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa a masen, «Wo xa yi tonbili tongo, wo birin xa a min.

18 N xa a fala wo be, n mu yi weni minma fo Ala xa mangeya niini na fa temui naxe.»

19 Na dangi xanbi Isa naxa taami tongo. A to tantui rasiga Ala ma, a naxa taami igira, a a so a foxirabirsee yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo be. Wo xa ratu n ma fe ma yi saabui ra.»

20 Na mooli man na, e to ge e degede, Isa naxa tonbili fan tongo, a a masen, «N wuli nan ya, saate neene wuli naxan baxi mixi gbegbe be.

21 Konon n xa a fala wo be, yanfante naxan n sama mixie belexe, a magoroxi yi teebili ra.

22 Adama xa Di sigama alo Ala a ragirixi ki naxe, konon gbaloe na xeme be naxan Adama xa Di yanfama.»

23 E fan naxa so e bore maxorinfe, «Nde noma na mooli rabade won ya ma?»

Naxan tide gbo Isa foxirabirsee ya ma

(Matiyu 18:1, 20:24-28, 19:28, Maraki 9:34, 10:41-45)

24 Woyenyi naxa mini Isa foxirabirsee tagi e xa a kolon naxan tide gbo e ya ma.

25 Isa naxa a masen e be, «Namane mangee mixie yamarima a xoxoxe ra. E tan naxee e senbe raminima mixie ma, e <fe fanyi rabae> xili nan natema e yete xun.

²⁶ Kɔnɔ wo tan naxa lu na ki. Naxan tide gbo wo ya ma, a xa lu alɔ wo birin xunya. Yarerati man xa lu alɔ birin ma walikɛ.

²⁷ Nde tide gbo, naxan a magoroxi a xa a dɛge, ka naxan donyi radangima a ma? Naxan magoroxi a dɛgede, na nan tide gbo, kɔnɔ n tan na wo ya ma alɔ mixi naxan walima wo bɛ.»

²⁸ «Wo tan nan findixi n fɔxirabirɛɛ ra naxɛɛ mu nu keli n xun n ma tɔɔrɛ kui.

²⁹ N fan bara mangɛya fi wo ma, alɔ n Baba Ala a fixi n ma ki naxɛ.

³⁰ Na kui, won birin won dɛgema nɛ n xɔnyi n ma mangɛya kui, wo man wo magoroma nɛ kibanyie ma, wo Isirayila bɔnsɔɛ fu nun firin makiiti.»

Isa a falafe Piyeri bɛ a a yɛtɛ rasanma nɛ a ma (Matiyu 26:31-35, Maraki 14:27-31, Yaya 13:36-38)

³¹ «Simɔn, Simɔn, a kolon Sentanɛ bara Ala maxɔrin wo tan xa sa a bɛlɛxɛ, a xa wo ife alɔ maale ifema ki naxɛ.

³² Kɔnɔ n bara Ala maxandi i bɛ, alako danxaniya naxa gɛ bade i yi. I na gbilen n ma, i xa i ngaxakerenyie ralimaniya.»

³³ Piyeri naxa a fala a bɛ, «Xa won birin nan a ra, n tinxi, hali a findi geeli ra, hali a findi faxɛ ra!»

³⁴ Isa naxa a masen, «Piyeri, n xa a fala i bɛ, beenun konkore xa a rate, i a falama nɛ dɔxɔ saxan, a i mu n kolon.»

Isa a fɔxirabirɛɛ rasife

³⁵ Isa man naxa a masen a fɔxirabiree be, «N to wo xee kabiri, gbɔnfɔe, nun sankiri mu wo xun, wo tɔɔɔ ne?» E naxa a yaabi, «Ade.»

³⁶ A man naxa a masen e be, «Kɔnɔ yakɔsi tan, xa kabiri nun gbɔnfɔe na naxan yi, a xa e tongo. Xa santidegema mu na naxan yi ra, a xa a xa xinbeli donma mati, a santidegema sara,

³⁷ barima n xa a fala wo be, yi masenyi naxan sebexi Kitaabui kui, fo a xa n li, <A paxankate nan sɔtɔma fe kobi rabae ya ma.> Naxan nagirixi n ma, na n lima ne. Naxan sebexi, na fama ne kamalide.»

³⁸ A fɔxirabiree naxa a masen, «Marigi, a mato, santidegema firin nan ya.» A naxa e yaabi, «Na bara wasake.»

*Isa Ala maxandife Getesemani
(Matiyu 26:36-46, Maraki 14:32-42)*

³⁹ Isa to mini, a naxa siga Oliwi geya ma alo a nu darixi a ra ki naxe, a fɔxirabiree fan naxa a mati.

⁴⁰ E to menni li, Isa naxa a fala e be, «Wo Ala maxandi ne, wo naxa fa bira tantanyi kui.»

⁴¹ A naxa a ndedi masiga e ra, a a xinbi sin, a Ala maxandi,

⁴² «N Baba, xa i sago na a ra, i xa n natanga yi paxankate ma. Kɔnɔ n sago naxa raba, i tan nan sago xa raba.»

⁴³ Na temui maleke nde naxa mini a ma keli koore, a a senbe so.

⁴⁴ Isa boje to nu paxankatafe, a naxa a xa Ala maxandife senbe xun masa. A yilɛnfure naxa silɔn boxi alo wuli.

⁴⁵ A to keli Ala maxandide, a naxa gbilen a foxirabiree yire, a naxa e li e na xife nimise xa fe ra.

⁴⁶ A naxa e maxorin, «Wo xife munfe ra? Wo keli, wo Ala maxandi, alako wo naxa bira tantanyi kui.»

Isa suxufe

(Matiyu 26:47-56, Maraki 14:43-50, Yaya 18:3-11)

⁴⁷ Isa pan mu nu gexi woyende, mixi gali naxa a yire li. Yudasi, naxan nu na Isa foxirabire fu nun firinyie ya ma, a tan nan nu tixi e ya ra. A naxa a maso Isa ra, a xa a sunbu.

⁴⁸ Isa naxa a masen a be, «Yudasi, i Adama xa Di yanfama sunbui nan na?»

⁴⁹ Naxee nu na Isa foxo ra, e to a to naxan fafe rabade, e naxa a maxorin, «Marigi, muxu xa gere so santidegema ra?»

⁵⁰ A foxirabiree nde naxa serexedube kuntigi xa konyi yirefanyi tuli bolon.

⁵¹ Kono Isa naxa a fala, «Wo a lu!» A naxa fa a belexe sa na xeme tuli ma, a a rayalan.

⁵² Na temui, Isa naxa woyen serexedube kuntigie, horomolingira kosibili mangee, nun forie be naxee nu faxi a xili ma. A naxa a fala e be, «Wo to minixi n xili ma santidegema nun gbengbeta suxuxi wo yi ra, suute nan n na?»

⁵³ Loxo yo loxo n nu na wo ya ma horomobanxi kui, wo mu n suxu. Kono yi waxati tan findixi wo gbe nun dimi noe kanyi gbe nan na.»

Piyeri a yete rasanfe Isa ma
(*Matiyu 26:57-58,69-75, Maraki 14:53-54,66-72, Yaya 18:12-18,25-27*)

⁵⁴ E to Isa suxu, e naxa a xanin serexedube kuntigie xunyi xonyi. Piyeri fan naxa bira e foxo ra, kono a mu nu a makorema a gbe ra.

⁵⁵ E to so, e naxa te xuru tande, e birin doxo menni, serexedube kuntigi xa tete kui. Piyeri fan nu doxoxi e ya ma.

⁵⁶ Konyi gine nde to Piyeri to te fe ma, a naxa a ya ti a ra, a fa a fala, «Isa nun yi xeme nan nu a ra.»

⁵⁷ Kono Piyeri naxa a matandi, a a fala, «N tan mu na xeme kolon feo!»

⁵⁸ A mu bu, mixi gbete fan naxa Piyeri to, a a fala a be, «I fan findixi a xa mixi nde nan na.» Piyeri naxa a yaabi, «Ade, n tan mu na ki!»

⁵⁹ Waxati keren to dangi, mixi gbete naxa a maxoxo, a a fala, «Yi mixi nun Isa nan nu a ra, barima Galileka nan a ra.»

⁶⁰ Piyeri naxa a yaabi, «N tan mu a kolon i na fefe falafe!» A jan mu nu gexi woyende, konkore naxa a rate keren na.

⁶¹ Na temui, Marigi naxa a mafindi, a a ya ti Piyeri ra. Piyeri fan naxa ratu Marigi xa masenyi ma, a to a fala a be, «Beemanun konkore xa a rate to, i i yete rasanma ne n ma doxo saxan.»

⁶² Piyeri naxa mini, a wa a xoxoxe ra sunnunyi kui.

Isa tife Yuwifi kiitisea ya ra
(*Matiyu 26:57-68, Maraki 14:53-65, Yaya 18:12-24*)

⁶³ Xεμε naxee nu Isa suxuxi, e naxa a rasoto, e naxa a bonbo.

⁶⁴ E naxa a ya maxiri, e nu fa a fala, «Namiḡonmeḡa raba! A fala ba, naxan i bonboxi!»

⁶⁵ E man naxa konbi moḡli birin sa a fari.

⁶⁶ Kuye to iba, Yuwifie xa forie, seḡexedube kuntigie, nun seḡiyε karamoxoe naxa Sanederen malanyi raba Isa makiitife ra. E to fa Isa ra,

⁶⁷ e naxa a maxorin, «Xa i findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na, a fala muxu be.» Isa naxa a masen e be, «N na a fala wo be, wo mu lama a ra.

⁶⁸ Xa n maxorinyi ti, wo mu n yaabima.

⁶⁹ Kono keli yi waxati ma, Adama xa Di doxoḡa Ala Senbe Kanyi yirefanyi ma.»

⁷⁰ E birin naxa fa a maxorin, «Na kui, i findixi Ala xa Di nan na?» A naxa e yaabi, «Wo tan nan yati a falaxi na ki, a n findixi Ala xa Di nan na.»

⁷¹ E fan naxa a fala, «Won hayi mundun na seede gbete ma sonon? Won bara a tan yete yati woyen xui me.»

23

Yuwifie Isa xaninfe Pilati xon

(Matiyu 27:1-2,11-31, Maraki 15:1-5, Yaya 18:28-19:16)

¹ Na temui pama birin naxa keli, e Isa xanin mange Pilati xon.

² E naxa so a kalamufe, e nu a fala, «Muxu bara yi xeme li a na muxu xa pama ramurutafe. A bara a fala e be a e naxa duuti fi Roma mange

xungbe ma. A man naxe, a a tan yete findixi mangɛ nan na, Ala xa Mixi Sugandixi.»

³ Pilati naxa Isa maxɔrin, «I tan nan findixi Yuwifie xa mangɛ ra?» Isa naxa a yaabi, «I tan nan a falaxi.»

⁴ Pilati naxa fa a fala sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun jama bɛ, «N mu fe kobi yo toxi yi xɛmɛ xa fe.»

⁵ Kɔnɔ jama man naxa a karaxan, e nu a fala, «A bara mixie kui iso a xa xaranyi ra Yudaya bɔxi birin ma, kelifɛ Galile bɔxi ma, han be.»

⁶ Pilati to Galile xili mɛ, a naxa maxɔrinyi ti xa Isa Galileka nan a ra.

⁷ A to a kolon a Isa nu na Galile mangɛ Herode xa yaamari nan bun ma, a naxa a rasanba Herode ma, naxan fan nu na Darisalamu taa kui na waxati.

Isa xaninfe Herode xɔn

⁸ Herode naxa sɛɛwa Isa tofe ra, barima kafi tɛmui xɔnkuye a nu wama a tofe. A to nu bara a xa fe mɛ, a xɔli nu a ma Isa xa tɔnxuma makaabaxi nde raba a ya xɔri.

⁹ Na kui, Herode naxa maxɔrinyi gbegbe ti Isa ma, kɔnɔ Isa mu yaabi keren fi.

¹⁰ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun sɛriyɛ karamɔxɔɛ nu tixi naa, e nu Isa kalamu a jaaxi ra.

¹¹ Herode nun a xa sɔɔrie fan naxa a konbi a mayaagixi ra, e nu a mayele. E to guba tofanyi ragoro a ma mayele se ra, Herode naxa a ragbilen Pilati ma.

¹² Singe, Pilati nun Herode dɛ mu nu fan, kɔnɔ na lɔxɔɛ boorepa naxa lu e tagi.

Isa tife Pilati ya i

(Matiyu 27:11-31, Maraki 15:1-20)

13 Pilati naxa serexedube kuntigie, mangee, nun jama malan,

14 a a masen e be, «Wo bara fa yi xeme ra n xon a kalamufe ra a a na mixie bonje ratefe. Muxu bara de masara wo ya xori, konon n mu fe kobi yo toxi a ra, wo a kalamuxi naxan ma.

15 Herode fan mu se toxi, barima a bara a ragbilen won ma. A mato, yi xeme mu fefe rabaxi a lanma a xa faxa naxan ma.

16-17 Na kui, n yaamari fima ne a xa bonbo, n fa a rabepin.»

18 Konon birin naxa sonxoe rate, e a fala, «Yi xeme faxa! Barabasi rabepin muxu be.»

19 Geresoe nde nan nu Barabasi ra naxan nu bara sa geeli a to keli mangasanyi xili ma. Naxasi to bira taa kui, a naxa faxe ti.

20 Pilati to nu wama Isa rabepinfe, a man naxa woyen jama be,

21 konon e nu sonxofe nan tui, «A banban! A banban wuri magalanbuxi ma!»

22 Pilati man naxa woyen e be a sanmaya saxan nde, «Munfe ma? A fe jaxi mundun nabaxi? N mu sese rakorosixi a xa fe, a lanma a xa faxa naxan ma. Na kui, n yaamari fima ne a xa bonbo, n fa a rabepin.»

23 Konon jama nu sonxoe ratefe nan tui, e Pilati karaxan, Isa xa banban wuri magalanbuxi ma. Na kui, e xui naxa non mange ra.

24 Pilati naxa nate tongo, e waxonfe xa raba.

25 A naxa Barabasi rabepin, naxan nu na geeli kui gere sofe nun faxe tife ma, a fa Isa sa jama sagoe.

*Isa banbanfe wuri magalanbuxi ma
(Matiyu 27:32-56, Maraki 15:21-42, Yaya 19:16-30)*

²⁶ E to nu Isa xaninfe, e naxa Simɔn Sirenika li, a sofe taa kui keli daaxa. E naxa a suxu, e wuri magalanbuxi sa a fari, a tan xa a xanin Isa be a xanbi ra.

²⁷ Nama gbegebe nu biraxi Isa foxo ra. Gine ndee fan nu na e ya ma, naxee nu wafe a gbegebe ra.

²⁸ Isa naxa a ya rafindi e ma, a a masen e be, «Darisalamu di ginee, wo naxa wa n tan ma fe ra. Wo wa wo yete nun wo xa die nan ma fe ra,

²⁹ barima waxati fafe, mixie a falama ne, <Seewe na dibaritaree be, naxee mu xipe fi diyore ma.>»

³⁰ «E man fama ne a falade geyae be, <Wo bira muxu ma!>

E a fala tentenyie be, <Wo muxu makoto, muxu xa ragata!>»

³¹ «Xa yi fe mooli nan nabama wuri xinde ra, wuri xare tan fa luma di?»

³² E naxa suute firin fan xanin, e xa e faxe e nun Isa.

³³ E to yire nde li, dennaxe xili xunkonkota yire, e naxa Isa banban wuri magalanbuxi ma. E naxa na geelimani firin fan mabanban, e keren ti Isa yirefanyi ma, e boore ti Isa koola ma.

³⁴ Isa naxa a masen, «N Baba, dipe yi mixie ma, barima e mu a kolon e fefe naxan nabafe.» E naxa kanda bun a xa dugie xa fe ra, alako e xa a kolon kankan naxan sotoma.

³⁵ Nama naxa ti naa, e nu e ya ti na fe birin na. Kuntigie fan nu na Isa mayelefe, e nu a fala, «A

bara mixi gbetɛe rakisi. A xa a yetɛ fan nakisi, xa a findixi Ala xa Mixi Sugandixi nan na!»

³⁶ Soorie fan naxa a mayele, e fa, e weni muluxunxi ti a be,

³⁷ e a fala, «Xa i findixi Yuwifie xa mangɛ nan na, i yetɛ rakisi!»

³⁸ Yi seбели nan nu gbakuxi a xun ma, «Yuwifie xa mangɛ nan ya.»

³⁹ Suute keren naxan nu banbanxi a fe ma, a nu Isa makonbife, a nu a fala, «I mu findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa ra? I yetɛ rakisi, i muxu fan nakisi!»

⁴⁰ Kɔnɔ a boore suute naxa wɔyɛn a ma, a a maxɔrin, «Won birin to gbaloe nan sɔtɔxi yi ki, i mu gaaxuma Ala ya ra?»

⁴¹ A lanxi tan won firin xa yi fe sɔtɔ, barima a findixi won ma kewali kobie sare nan na. Kɔnɔ yi tan mu fefe kobi rabaxi.»

⁴² A to ge na falade a boore be, a naxa a fala Isa be, «Isa, i xa ratu n ma i soma i xa mangɛya kui temui naxe.»

⁴³ Isa naxa a yaabi, «N xa nɔndi fala i be, to yati, i soma ne n fɔxɔ ra ariyanna.»

Isa xa faxe

(Matiyu 27:45-56, Maraki 15:33-41, Yaya 19:28-30)

⁴⁴ Yanyi tagi nɔndɔn to a li, dimi naxa sin bɔxi birin ma, lɛeri saxan bun ma.

⁴⁵ Soge naxa ifɔɔrɔ. Dugi xungbe naxan singanxi hɔrɔmɔbanxi kui, a naxa ibɔɔ firin na.

⁴⁶ Na temui Isa man naxa a xui rate senbe ra, a a fala, «N Baba, n bara n nii sa i belexe.» A to na fala, a naxa laaxira.

⁴⁷ Soori keme xunmati naxan nu na naa, a to a to naxan nabaxi, a naxa Ala matoxo yi masenyi ra, «Nondi na a ra yati, tinxintoe nan nu yi xeme ra!»

⁴⁸ Nama naxan birin nu malanxi na faxe matode, e fan to fe birin to naxee rabaxi, e nu gbilenfe sunnunyi nan kui, e belexe saxi e xunyi.

⁴⁹ Kono Isa kolonmae birin nun gine naxee bira a foxo ra keli Galile, e tan nu tixi, e na fe birin matoma, e ndedi nu makuyaxi naa ra.

Isa xa maragata

(Matiyu 27:57-66, Maraki 15:42-47, Yaya 19:38-42)

⁵⁰ Xeme fanyi tinxintoe nde nu na, naxan nu xili Yusufu. Yuwifie xa kiitisa nde nan nu a ra,

⁵¹ kono a tan mu tin a boore kiitisea xa nate kobi ra, e fe naxan niya Isa ra. A nu kelixi Arimate ne, Yudaya boxi ma. A nu na Ala xa mangeya niini mamefe.

⁵² A tan yi xeme naxa siga Pilati yire, a sa Isa fure maxandi a ma.

⁵³ Na temui, a to Isa fure ragoro wuri magalanbuxi kon na, a naxa a kasange, a a bele gaburi, naxan nu gexi geme kui, fure yo mu nu ragata dennaxe.

⁵⁴ Yi fe birin nabaxi malabu loxoe nan ya ra.

⁵⁵ Gine naxee nu bara bira Isa foxo ra keli Galile, e naxa siga Yusufu xanbi ra, e sa gaburi to, e man a to Isa fure ragata ki naxe.

⁵⁶ Na dangi xanbi, e naxa gbilen se xiri joxunme nun labunde rafalade. Malabu loxoe e naxa e malabu, alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe.

24

Isa xa marakeli faxe ma

(Matiyu 28:1-15, Maraki 16:1-8, Yaya 20:1-20)

¹ Sande loxoε subaxe ma, ginεe naxa kurun siga ra gaburi yire, e labunde ture xanin, e nu bara naxan nafala.

² Kono e naxa a li, gεme naxan nu doxoxi gaburi de ma, a nu bara ba naa.

³ E to so gaburi kui, e mu Marigi Isa fure to.

⁴ E kontofilixi to nu tixi, xεme firin naxa mini e ma, e xa sosee mayilenma.

⁵ Ginεe naxa gaaxu, e e xun sin boxi. Na xεme firin naxa a fala e be, «Munfe ra wo mixi jipe fenma faxamixie ya ma?»

⁶ Isa mu na be, a bara keli faxe ma. Wo xa wo ratu a naxan masenxi wo be Galile.

⁷ A a masen ne, a fo Adama xa Di xa sa yunubitoe belexe, a banban wuri magalanbuxi ma, a man fa keli faxe ma a xi saxan nde ma.»

⁸ Na kui, e naxa ratu Isa xa woyenyie ma.

⁹ E to gbilen kelife gaburi yire, e naxa na fe birin masen Isa foxirabire fu nu kerenyie be, a nun a foxirabire boore birin be.

¹⁰ Mariyama Magidalaka, Yohanna, Yaki nga Mariyama, a nun ginε gbetee naxee nu na e foxo ra, e tan nan na fe birin fala Isa xa xεerae be.

¹¹ Kono nee mu la e ra, barima na masenyi naxa lu e be alo daxu woyenyi.

¹² Kono Piyeri tan naxa keli, a a gi han gaburi yire. A naxa a felen na kui matofe ra, kono a mu sese to fo kasange, a saxi a kui igeli. A naxa gbilen a xonyi, a kaabaxi na fe ma naxan bara raba.

*Isa nun a fɔxirabire firinyi ndee
(Maraki 16:12-14)*

¹³ Na loxɔɛ kerenyi, Isa fɔxirabire mixi firin ndee nu na kira ra sigafe Emayusi, taa lanma naxan makuya Darisalamu ra kilomɛtiri fu nun keren jɔndɔn.

¹⁴ E nu na wɔyɛnfe e bore bɛ yi fe birin ma naxee nu bara raba.

¹⁵ E nu wɔyɛnfe temui naxɛ, Isa naxa a maso e ra, e birin naxa siga kira keren xɔn,

¹⁶ kɔnɔ e mu a kolon a Isa nan a ra.

¹⁷ Isa naxa e maxɔrin, «Wo nu na munse falafe kira xɔn?» Na maxɔrinyi ma, e naxa ti kira ra, e sunnunxi.

¹⁸ Kelopa naxa a yaabi, «I keren nan mu a kolonxi fe naxan dangixi yi waxati Darisalamu?»

¹⁹ Isa naxa a maxɔrin, «Munse niyaxi?» E naxa dɛntɛɛ sa a bɛ fe naxan Isa Nasaretika lixi. E naxa a fala a bɛ, «Namijɔnmɛ xungbe nan nu a ra a kɛwali ki ma nun a xa masenyi ki ma Ala nun jama bɛ.

²⁰ Sɛrɛxɛdubɛ kuntigie nun muxu xa mangɛɛ bara a sa mixie bɛlɛɛ, e xa a makiiti faxɛ kiiti ra, e a banban wuri magalanbuxi ma.

²¹ Kɔnɔ muxu tan nan nu laxi a ra, a a tan nan nu fama Isirayila xɔrɛyade. Sa na birin xun ma, a xa faxɛ xi saxan nde nan to,

²² kɔnɔ ginɛ ndee na muxu ya ma, e bara muxu rakaaba e xa dɛntɛɛ ra. E to kurun siga ra gaburi yire,

²³ e mu a fure li naa. E naxa fa a fala muxu bɛ, a malekɛ ndee nan mini e ma, e a fala e bɛ a Isa jijɛ na a ra.

24 Mixi gbetɛɛ muxu ya ma, e fan naxa siga gaburi yire, e a birin li alo ginɛɛ a masenxi ki naxɛ, kɔnɔ e mu a tan Isa to.»

25 Na kui, Isa naxa a masen e bɛ, «Ee, wo xaxili xɔɔxɔ! Namijɔnmɛɛ naxan birin masenxi, wo bɔɔɔ mu lama a ra mafuren!

26 Wo mu a kolon a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa na tɔɔɔɔ sɔɔɔ, a fa so a xa nɔɔɔ kui?»

27 A naxa fa a fɔlɔ Annabi Munsa ma, dɔɔɔ namijɔnmɛɛ birin na, a Kitaabuie yire birin fasari e bɛ, a tan yetɛ xa fe masenxi dennaxɛ.

28 E to makɔɔɔ na taa lanma ra e nu sigafe dennaxɛ, Isa naxa lu alo a nu wama dangife nɛ,

29 kɔnɔ e naxa a mayandi, e a fala a bɛ, «Lu muxu xɔnyɔ nɛ. Nunmare na a ra yi ki, kɔɛ jan bara so.» Na kui, a naxa so e xɔnyɔ a xa lu naa.

30 E birin to dɔɔɔ e dɛɛɛɛɛ, Isa naxa taami tongo, a tantui rasiga Ala ma, a a igira, a a itaxun e ma.

31 A naxa makenɛn e xaxili bɛ keren na, e a kolon a Isa na a ra, kɔnɔ a man naxa lɔɛ e ma yen!

32 E naxa a fala e bore bɛ, «A to nu Kitaabui kui fasarima won bɛ kira xɔn, a mu nu luxɔ xɛ alo a tɛ nan xuruxɔ won bɔɔɔɔ kui?»

33 E naxa keli keren na, e gbilen Darisalamu. E naxa sa Isa fɔxirabirɛ fu nun kerenyie li, a nun naxɛɛ nu na e fɔxɔ ra, e birin malanxi yire keren.

34 Nee naxa a fala e bɛ, «Marigi bara keli faxɛ ma yati! A bara mini Simɔn ma!»

35 E fan naxa dentɛɛɛ sa nee bɛ fe birin ma naxɛɛ dangixɔ kira xɔn, a nun Isa makenɛn e bɛ ki naxɛ a to taami igira.

*Isa nun a fɔxirabire fu nun kerenyi
(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:14-18, Yaya 20:19-23, Taruxui 1:6-8)*

³⁶ E to nu wɔyɛnfe na fe birin ma, Isa yɛtɛ naxa mini e ma, a tixi e tagi. A naxa e xɛɛbu, «Ala xa wo bɔɛ sa.»

³⁷ E bɔɛ naxa mini, e gaaxu, barima e nu a maɲɔxunxi tubari nan na.

³⁸ Kɔnɔ Isa naxa a masen e bɛ, «Munfe ra wo kɔntɔfilixi, wo bɔɛ man siikexi?

³⁹ Wo n bɛlɛxɛe nun n sanyie mato, wo xa a kolon n tan nan yati a ra. Wo xa n masuxu, wo xa n mato, barima sube nun xɔri mu na tubari bɛ, alɔ wo naxan toma n ma yi ki.»

⁴⁰ A to na fala e bɛ, a naxa a bɛlɛxɛe nun a sanyie masen e bɛ,

⁴¹ kɔnɔ na fe sɛwɛe nun kaabɛ nu gbo e bɛ. E to mu nu gɛxi lade a ra, Isa naxa e maxɔrin, «Donse na wo yi ra be?»

⁴² E to yɛxɛ ganxi nde so a yi,

⁴³ a naxa a tongo, a a don e ya xɔri.

Isa tefe koore

(Matiyu 28:16-20, Maraki 16:15-20)

⁴⁴ Na tɛmui, a naxa a masen e bɛ, «N nu na wo tagi tɛmui naxɛ, n yi fe birin masen nɛ wo bɛ. N a masen nɛ wo bɛ, fa fala naxan birin sɛbɛxi n tan ma fe ra Annabi Munsa xa sɛriye kui, a nun namijɔnmɛɛ xa Kitaabuie kui, a nun Yabura Dawuda kui, fo na birin xa kamali nɛ.»

⁴⁵ Na tɛmui, a naxa e xaxili rabi alako e xa Kitaabuie fahaamu.

⁴⁶ A naxa a masen e be, «A sebexi ne, a fo Ala xa Mixi Sugandixi xa tɔɔɔ, fo a man xa keli faxe ma a xi saxan nde.

⁴⁷ A tan xili ra, fo si birin xa kawandi ne tuubi fe nun yunubi xafarife ra, folofe Darisalamu ma.

⁴⁸ Wo tan bara findi yi fee seedee ra.

⁴⁹ N Baba naxan laayidixi, n na rasanbama ne wo ma. Wo tan xa lu be taa kui, han senbe xa keli koore gorofe wo ma.»

⁵⁰ Na xanbi, Isa naxa e xanin han Betani biri ra. A naxa a belexe ite, a duba e be.

⁵¹ A nu dubama e be temui naxe, a naxa keli e xun, a rate koore.

⁵² E to ge a suyidide, e naxa gbilen Darisalamu seewe xungbe kui.

⁵³ E nu na hɔɔmɔbanxi kui temui birin Ala tantude.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Évangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Évangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2